

Kankaan monisukupolvinen kortteli

Yhteisöllisyyden tukemisen suositukset

Henna Autio

Opinnäytetyö
Syyskuu 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Autio, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Syyskuu 2018
	Sivumäärä 68	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Kankaan monisukupolvinen kortteli Yhteisöllisyyden tukemisen suositukset		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Häkkinen, Sanna ja Nisula, Leila		
Toimeksiantaja(t) Kankaan alueen kehittämishanke		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Jyväskylässä Kankaan alueella toteutetaan yhteisöllisen monisukupolvisen asumisen kehitys- ja kokeiluhanke vuosina 2017- 2020. Monisukupolvinen kortteli toteutetaan siten, että opiskelijoille ja varttuneille rakennetaan erilliset asuintalot, joista on esteetön kulku yhteiskäytössä oleviin yhteisiin tiloihin ja piha-alueeseen. Hankkeen toteuttajatahot ovat Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso ja Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö Koas. Lisäksi hankkeessa ovat mukana Kankaan alueen kehittämishanke, yksityinen päiväkotiki ja Asumisen rahoitus- ja kehityskeskus ARA.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli vahvistaa asukkaiden yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä edistää osallisuutta ja toimijuutta heidän omassa asuinympäristössä ja sitä kautta lisätä sosiaalista pääomaa. Tavoitteena oli kehittää yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumisen tueksi. Kehittämismenetelminä käytettiin benchmarkingia, kyselylomaketta ja ideariihä.</p> <p>Tutkimuksen lähestymistapa oli konstrukttiivinen tutkimus, joka on yksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lajeista. Tutkimuksessa selvitettiin, miten yhteisöllisyys syntyy ja kuinka yhteisöllisyyttä voidaan ylläpitää.</p> <p>Tutkimuksen tuotoksena syntyi Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suositukset. Yhteisöllisyyden syntymiseen ja ylläpitämiseen vaikuttavat asukkaiden yhteiset intressit, heidän yhteenkuuluvuuden tunne sekä yhteinen toiminta. Tutkimustuloksena selvisi, että kaiken toiminnan tulee olla asukaslähtöistä ja asukkailla tulee olla mahdollisuuksia vaikuttaa asuinympäristöön ja sen toimintoihin. Yhteiset pelisäännöt lisäävät asukkaiden tasa-arvoa ja hyvällä tiedottamisella varmistetaan, että asukkaat tietävät tarjolla olevasta toiminnasta ja vaikuttamismahdollisuuksista.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Yhteisöllisyys, monisukupolvinen asuminen, yhteisöllinen asuminen, sosiaalinen pääoma, osallisuus ja toimijuus		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Autio, Henna	Type of publication Bachelor`s thesis	Date September 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 68	Permission for web publication: x
Title of publication A multi-generation block in Kangas. Recommendations for supporting community spirit.		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Häkkinen Sanna and Nisula Leila		
Assigned by The Kangas area development project		
<p>Abstract</p> <p>A development and pilot project of community-based multi-generation housing is implemented in the Kangas area in Jyväskylä between 2017 and 2020. The multi-generation block is implemented by building separate buildings for students and elderly with equal access to shared spaces and courtyards. The project is implemented by the Senior Housing Association Jaso and the Central Finland Student Housing Foundation Koas. In addition, the project includes a development project for the Kangas area, a private kindergarten and the Housing Financing and Development Centre ARA.</p> <p>The purpose of the thesis was to strengthen the community’s sense of togetherness and belonging and to promote the residents’ inclusion and participation in their own residential environment and thereby increase social capital. The aim was to develop community-based methods to support the coexistence of elderly people and students. The development methods were benchmarking, a survey and brainstorming sessions. The approach of the study was that of constructive research, one of the types of qualitative research. The study examined how to create and sustain communality.</p> <p>The outcome of the study was a set of recommendations for supporting the communality of the Kangas multi-generation block. The emergence and maintenance of a community spirit depend on the common interests of the people, their sense of belonging together and collective activities. The study also highlighted the fact that all activities should be resident-oriented and that the residents should be able to influence the living environment and its activities. Common rules will increase the equality of the residents, and good information will ensure that the residents know about the activities and opportunities to influence.</p>		
Keywords/tags (subjects) Community, multi-generation housing, community housing, social capital, inclusion and participation		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Yhteisöllinen monisukupolvinen asuminen	4
2	Tutkimuksen viitekehys	5
2.1	Yhteisöllisyys.....	5
2.1.1	Yhteisöllinen asuminen.....	8
2.1.2	Yhteisöllisen asumisen haasteet.....	8
2.2	Toimijuus	10
2.3	Osallisuus.....	12
2.4	Sosiaalinen pääoma.....	14
2.5	Monisukupolvinen vuorovaikutus.....	16
2.6	Toimintaympäristöt.....	18
2.6.1	Kankaan alueen kehittäminen.....	19
2.6.2	Jason yhteisöllinen asuminen.....	19
2.6.3	Koasin yhteisöllinen asuminen	20
2.7	Aiemmat tutkimukset.....	21
3	Tarkoitus, tavoitteet, tuotokset	23
4	Kehittämistyön toteuttaminen	23
4.1	Kehittämistyön lähestymistavat.....	23
4.2	Kehittämismenetelmät.....	24
4.3	Aineiston analyysimenetelmät.....	26
5	Tulokset ja aineisto lajeittain	27
5.1	Ideariihii.....	27
5.2	Benchmarking.....	29
5.2.1	Jätkäsaari sukupolvien kortteli	30
5.2.2	Kotikatu365 Lipporanta	30
5.2.3	Oman muotoinen koti	31

	2
5.2.4 Aijjoos-hankkeen hyvät käytännöt	31
5.3 Kysely.....	33
6 Aineiston analysointi	38
6.1 Yhteiset intressit.....	39
6.2 Yhteiset toiminnot.....	41
6.3 Yhteenkuuluvuuden tunne.....	44
7 Tulokset ja johtopäätökset	45
7.1 Yhteisöllisyyden synnyttäminen asuinyhteisöissä	46
7.2 Yhteisöllisyyden ylläpitäminen asuinyhteisöissä.....	48
8 Eettisyys ja luotettavuus	50
9 Pohdinta.....	51
Lähteet	56
Liitteet	61
Liite 1. Ohjaajien kyselylomake	61
Liite 2. Asukkaiden kyselylomake.....	64
Liite 3. Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suositukset.....	67

Kuviot

Kuvio 1. Yhteisöllisyyden viitekehys.....	7
Kuvio 2. Toimijuuden viitekehys	11
Kuvio 3. Osallisuuden viitekehys	12
Kuvio 4. Sosiaalisen pääoman viitekehys.....	15
Kuvio 5. Monisukupolvinen vuorovaikutus.....	18
Kuvio 6. Yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehys.....	26

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkki aineiston luokittelusta.....	38
--	----

1 Yhteisöllinen monisukupolvinen asuminen

Sosiaali- ja terveysministeri Risikko asetti vuonna 2012 työryhmän pohtimaan, miten suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa kehittämällä vahvistettaisiin sukupolvien välistä solidaarisuutta ja kaikenikäisten mahdollisuutta aktiiviseen elämään. Työryhmän yhdeksi tavoitteeksi nimettiin sosiaalisen pääoman kasvun vahvistaminen ja käyttöönotto. (Vaarama 2013, 4, 54.) Yhteisöt tarjoavat kansalaisille sosiaalista tukea sekä mahdollisuuksia osallistua ja tavata muita, mikä kasvattaa ja vahvistaa sosiaalista pääomaa eheyttäen samalla yhteiskuntaa. Kaikenikäisille hyvä Suomi -tavoitteen mukaisessa yhteiskunnassa ihmisiä ei luokiteltaisi iän mukaan, eikä nuoria ja vanhoja ajateltaisi erillisinä ryhminä, sillä sukupolvet ovat toisistaan riippuvaisia. (Vaarama 2013, 6-16.)

Ihmisten välisten suhteiden ja olosuhteiden ymmärtäminen on terveyden ja hyvinvoinnin perusta (Hyyppä 2002, 12). Yhteisöllisyys nähdään keinona vähentää yksinäisyyttä ja turvattomuutta ja sen vahvistamista pidetään tärkeänä tavoitteena kansallisessa ikääntyneiden asumisen kehittämisen ohjelmassa. Yksinkertaisin ratkaisu on rakentaa yhteisiä tiloja, kun halutaan vahvistaa yhteisöllisyyttä asumisessa. Gerontologian tutkijoiden Jolankin ja Teittisen mielestä yhteisön ja yhteisöllisyyden syntyminen on prosessi, johon vaikuttaa asukkaiden keskinäinen vuorovaikutus ja sitoutuminen toimintaan ja asuinympäristöönsä. (Halonen 2015, 33.) Yhteisöllisyys on sosiaalista pääomaa, joka kuvaa ihmisten välisiä sosiaalisia suhteita ja niissä syntyvää luottamusta ja vastavuoroisuutta. Johonkin kuulumisen tunnetta kutsutaan me-hengeksi, jota lisäävät erilainen yhdessä tekeminen ja toiminta. (Hyyppä 2002, 50.)

Jyväskylässä Kankaan alueella toteutetaan yhteisöllisen monisukupolvisen asumisen kehitys- ja kokeiluhanke vuosina 2017- 2020. Monisukupolvinen kortteli toteutetaan siten, että opiskelijoille ja varttuneille rakennetaan erilliset asuintalot, joista on esteetön kulku yhteiskäytössä oleviin yhteisiin tiloihin ja piha-alueeseen. Kortteliin rakentuu myös yksityinen päiväkotikoti, jonka tiloja ja pihaa voidaan hyödyntää yhteiskäyttöön iltaisin ja viikonloppuisin. Hankkeen toteuttajatahot ovat Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso ja Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö Koas. Lisäksi hankkeessa ovat mukana Kankaan alueen kehittämishanke, yksityinen päiväkotikoti sekä Asumisen rahoitus- ja kehityskeskus ARA. Hankkeessa hyödynnetään Jason kokemuksia yhteisöllisestä asumisesta, Koasin näkemyksiä opiskelija-asumisesta sekä niitä havaintoja ja suunnitelmia, joita on saatu ARAn eri kehityshankkeissa. (Niemi 2016.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on vahvistaa asukkaiden yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä edistää osallisuutta ja toimijuutta heidän omassa asuinympäristössä ja sitä kautta lisätä sosiaalista pääomaa. Tavoitteena on kehittää yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumisen tueksi. Kehittämismenetelminä käytetään benchmarkingia, kyselylomaketta ja ideariihä. Kehittämistyö toteutetaan yhteistyössä Jason, Koasin ja Kankaan kehityshankkeen edustajien kanssa. Tuotoksena syntyy Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suositukset.

2 Tutkimuksen viitekehys

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman käsitteiden ympärille, sillä työn tavoitteena on tukea ja synnyttää yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyössä käsitellään yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman lisäksi niiden rinnakkaiskäsitteitä, joita ovat osallisuus ja toimijuus. Yhteisöllisyys koostuu yhteydentunteesta ja yhteisiin intresseihin pohjautuvasta toiminnasta. Me-henki ja solidaarisuus ylläpitävät ja edistävät yhteisöllisyyttä, näin ollen lisääntyä myös yhteisön sisäinen pääoma. (Pessi & Seppänen 2011, 297.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jason asukkaista käsitettä varttuneet. Jaso-asuntojen hakukriteereissä asukkaiden tulee olla yli 55-vuotiata henkilöitä, joilla on valmiutta ja kykyä yhteisölliseen ja itsenäiseen asumiseen. Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiön Koasin asukkailla tarkoitetaan henkilöitä, jotka opiskelevat peruskoulun jälkeisessä oppilaitoksessa.

Opinnäytetyön käsiteviitekehysten käsitteet ovat samankaltaisia ja toisiinsa kietoutuneita, minkä vuoksi luettavuutta helpottamaan jokaisesta käsitteestä on tehty oma käsitekartta ja kaikkien käsitteiden yhteenvetona toimiva yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden viitekehys (kuvio 6.) löytyy luvusta 4.3 Kehittämismenetelmät. Käsitekartoissa ei ole viivoja ilmentämässä käsitteiden välisiä suhteita, sillä käsitteet ovat hyvin päällekkäisiä.

Yhteenvetokäsitekartta on toiminut kehittämismenetelmien ja aineiston analyysin pohjana. Käsitteiden avaaminen alkaa yleisimmästä käsitteestä eli yhteisöllisyydestä sekä yhteisöllisestä asumisesta ja yhteisöllisen asumisen haasteista. Viitekehys etenee toimijuuden ja osallisuuden käsitteiden kautta sosiaaliseen pääomaan, sillä se on seurausta yhteisöllisyydestä. Lisäksi tutkimuksen viitekehyksessä käsitellään monisukupolvisen vuorovaikutuksen rakentumista, toimintaympäristöjä sekä aiempien tutkimusten tuloksia.

2.1 Yhteisöllisyys

Tämän opinnäytetyön ydinkäsitteenä on yhteisöllisyys, sillä Kankaan monisukupolvisessa asumiskohteessa kokeillaan yhteisöllistä asumismuotoa Kankaan kehittämisperiaatteiden mukaisesti. Yhteisöllisyys käsitetään yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin juurtuneina normistoina ja sosiaalisten suhteiden verkostoina, joiden kautta ihmiset voivat suunnitella ja toteuttaa toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Hyypä 2002, 50.)

Yhteisöllä tarkoitetaan ihmisryhmää, jonka jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja joita yhdistää jokin yhteinen päämäärä, tehtävä tai muu tarkoitus (Jaakkola 2015, 28).

Yhteiskunnallisella tasolla yhteisöllisyys ja yhteisöt voidaan nähdä hyvinvointia lisäävinä keinoina. Yhteiskuntapoliittisena toiveena on, että yksilöt saavat yhteisöiltä tukea henkiseen hyvinvointiin ja suojaavat heitä kriiseissä ja ongelmissa. Yhteisöstä etsitään samanaikaisesti sekä täydellistä vapautta että turvaa. Yksilön vapaus vähenee, kun yhteisön tuottama turvallisuus lisääntyy ja mitä vapaampi yksilö on, sitä vähemmän hänellä on yhteisön luomaa turvallisuutta. (Pessi & Seppänen 2011, 289-291.) Yhteisöissä ei voi asettaa vastakkain yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä, sillä ne toteutuvat suhteessa toisiinsa. Kasvaakseen yksilöiksi ja toteuttaakseen itseään ihmiset tarvitsevat yhteisöjä. (Jaakkola 2015, 28.) Yhteisöjen keskeisiä piirteitä ovat yhteenkuuluvuuden tunne, yhteinen toiminta ja yhteiset tavoitteet, mutta yhteisön olemassaolo ei automaattisesti lisää hyvinvointia sen jäsenille. Hyvään yhteisöön sisältyy vapaaehtoisuus, tasa-arvoisuus, demokraattinen päätöksenteko, jäsenten itsemääräämisoikeus, turvallisuus ja luottamus, sekä vastavuoroisuus. (Jolanki ym. 2017, 12.)

Yhteisöllisyyden voima on ryhmän jäsenten omasta halusta tapahtuvassa keskinäisessä yhteydenpidossa ja ystävydessä. Merkittävää on vuorovaikutuksen laatu, ihmissuhteiden verkostojen avoimuus tai sulkeutuneisuus, sekä luottamus, joka on yhteisöjen keskinäisten verkostojen liima. (Hyypä 2002, 113.) Yhteisöllisyys koostuu yhteistä intresseistä, yhteistoiminnasta ja yhteydentunteesta eli me-hengestä. Solidaarisuuteen liittyy myös yhteydentunne, valmius toimia sekä vastavuoroisuus. Auttaminen on toisen hyvinvoinnin huomioivaa toimintaa. (Pessi & Seppänen 2011, 296.) Yhteisöllisyys luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, johon kuuluu sosiaalista vuorovaikutusta ja tukea, tietojen ja kokemusten jakamista sekä toiminnallista yhteyttä muihin samassa tilanteessa oleviin ihmisiin. Yhteisöjä voidaan luokitella niiden luonteen tai tavoitteiden mukaisesti. (Kangaspunta, Aro & Saastamoinen 2011, 245 -246.) Näiden käsitteiden ympärille on koottu yhteisöllisyyden viitekehys. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Yhteisöllisyyden viitekehys

Yhteisöt voidaan jakaa aatteen tai ideologian ympärille syntyneisiin symbolisiin yhteisöihin sekä toiminnallisiin yhteisöihin, jotka muodostuvat yhteisen tavoitteen ja toiminnan seurauksena. Toiminnallisen yhteisön jäsenten ryhmäidentiteetti muodostuu keskinäisen vuorovaikutuksen ja konkreettisen toiminnan seurauksena. Ryhmäidentiteettiä voimistavat yhteenkuuluvuuden tunteet vahvistavat symbolista yhteisyyttä, minkä ei tarvitse konkretisoitua toimintana tai vuorovaikutuksena. (Lehtonen 1990, 23-24.) Alueelliset yhteisöt ovat syntyneet maantieteellisesti rajatulle alueelle tai paikkaan, kuten kyliin, kaupunginosiin, naapurustoihin tai taloyhtiöihin. Asuinyhteisöissä tapahtuva vuorovaikutus lisää naapuruston tuntemusta ja parhaimmillaan tuttuus voi kiteytyä symboliseksi yhteisöllisyydeksi. Alueellinen yhteisyys voi edellyttää myös yhteistoimintaa, jolloin yhteisöllisyydessä on mukana myös velvoittavuus. (Lehtonen 1990, 224-225.) Yhteisöt voidaan jakaa yhteiseen toimintaan tai ajattelutapaan liittyvän yhteenkuuluvuuden tunteen perusteella. Muodollinen tai alueellinen yhteisö ei tuota jäsenilleen yhteenkuuluvuuden tunnetta yksinään. Symbolisten ja toiminnallisten yhteisöjen yhteisyyden syntymiseen tarvitaan yhteisiä tavoitteita ja sääntöjä, jaettua kulttuuriperintöä tai ihanteita. (Nivala 2008, 50-51.)

Yhteisöillä voidaan laajimmillaan käsittää kaikenlaisen ihmisten välisen vuorovaikutuksen tai ihmisryhmät, jotka jakavat jotain yhteistä. Yhteisöllisyyden syntyminen edellyttää, että ryhmä ihmisiä jakaa yhteisiä intressejä ja usein intressit saavat ihmiset toimimaan yhdessä ja tuntemaan me-henkeä eli yhteyden tunnetta toisiinsa. Yhteisöllisyyteen liittyy kiinteästi solidaarisuus, jonka tunnusmerkit näkyvät parhaiten suhteellisen pienissä yhteisöissä, joiden jäsenet jakavat yhteisen historian, arvo- ja normijärjestelmiä ja jotka tuntevat yhteenkuuluvuutta sekä halua auttaa toisiaan. (Pessi & Seppänen 2011, 295-296.)

Yhteisöllisyyden tarjoamat mahdollisuudet avautuvat yhteisöön liittyvälle ihmiselle, kun hän omaksuu yhteisön arvot ja normit, joista tulee osa hänen voimavarojaan ja identiteettiään. Yhdessä toimimisen ilo ja yhteenkuuluvuuden tunne luovat turvallisuutta ja tunnetta elämän hallittavuudesta. (Jaakkola 2015, 25.) Yhteisöllisessä yhteisössä ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, kaikki voivat osallistua ja kokea kuuluvansa johonkin. Konkreettiset teot ja toiminta synnyttävät yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutus lisää turvallisuutta. Yhteisöllisyys voi olla lääke syrjäytymisen ja yksinäisyyden torjuntaan. Yhteisöllinen asumismuoto ei kuitenkaan ole automaattinen ratkaisu ja yhteisössä voi asua ihmisiä, jotka haluavat vetäytyä toiminnasta. (Hirvola 2016, 35-37.)

2.1.1 Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllinen asuminen on yhteisöasumista laajempi käsite, joka kattaa myös sellaiset asumisen tavat, joihin liittyy yhteistoimintaa ja asukkaiden käytössä olevia yhteisiä tiloja tavanomaista enemmän. Yhteisöllinen asuminen ei ole yhtä tavoitteellista tai asukasta velvoittavaa kuin yhteisöasuminen. (Helamaa & Pylvänen 2012, 25.) Yhteisöllisessä asumismuodossa osallistuminen yhteiseen toimintaan on vapaaehtoista, rakennuttaja on jo olemassa sekä asumiskulut ja taloudelliset riskit ovat pienemmät kuin yhteisöasumisessa. Halu lisätä sosiaalisia kontakteja ja yhteistä toimintaa ovat syitä hakeutua yhteisöllisen asumisen piiriin yksinäisyyden ja turvattomuuden lisäksi. Asukaslähtöisessä toiminnassa asukkaat voivat rakentaa omaa elämäntyyliä kannattelevaa ja itselleen sopivaa toimintaa. Keskinäinen tuki mahdollistaa monia asioita, joita olisi vaikea toteuttaa ilman yhteisöä. Koska yhteisölliseen asumiseen sisältyy aina tiiviimpää kanssakäymistä kuin tavalliseen asumiseen, on asukkaiden kehitettävä keinoja ratkaista ongelmatilanteet rakentavalla tavalla ja opeteltava sietämään erimielisyyksiä ja erilaisuutta. (Jolanki ym. 2017, 115.)

Asumiseen liittyy halu olla yhteisö ja tavata naapureita, mutta samalla on halu olla kotona rauhassa kenenkään häiritsemättä (Kupari 2010, 35). Yhteisöllisessä asumisessa asukkailla on mahdollisuus valita haluavatko he olla kontaktissa muiden kanssa ja valinnan mahdollisuus lisää hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta. Asukas voi vaikuttaa omaan elämänpiiriinsä osallistuessaan yhteisönsä toimintaan ja yhdessä voidaan vaikuttaa isompiinkin asioihin. Itseä koskeviin asioihin vaikuttaminen antaa tunteen siitä, että asiat ovat omassa hallinnassa. Ihmisillä täytyy olla riittävästi yhteistä jaettavaa, jotta yhteisöllisyys toteutuu. Yhdistäviä tekijöitä voivat olla samankaltainen tausta, kulttuuri tai samanlaiset arvot. Pelkästään sama asuinalue ei riitä yhteiseksi tekijäksi ja asukkaiden nopea vaihtuvuus voi olla este yhteisöllisyyden muodostumiselle. Asukkailla ei ehdi muodostua yhteistä historiaa tai

paikkaidentiteettiä, jotka osaltaan edistävät yhteisöllisyyden muodostumista. (Hirvola 2016, 35-37.)

Asuinyhteisöjen synty ja kehitys on aikaa vievä prosessi, jossa yhteisö muuttuu matkan varrella asukkaiden vaihtuessa ja opetellessa yhteistyötä sekä keskinäistä ongelmanratkaisua. Tutkimusten mukaan asukaskokemukset ovat yleensä positiivisia ja yhteisöllinen asuminen tukee yhteiskuntapoliittisia tavoitteita, joita ovat kotona asumisen ja itsenäisen selviytymisen tukeminen. Asuminen yhteisössä voi tukea hyvää ikääntymistä edesauttamalla osallisuuden tunnetta, autonomian säilymistä ja asuinyhteisön solidaarisuutta. (Labit 2015.)

Yhteisöllisyys ilmenee asuinyhteisöissä monin tavoin, niin sopimuksellisena toimintana kuin emotionaalisen kiintymyksenä, mutta se ei edellytä yhteisölle omistautunutta asennetta tai yhtä tiettyä elämäntapaa. Yhteisöllisyys merkitsee eri asukkaille eri asioita ja samassa yhteisössä voi elää eri tavoin. Jokainen asuinyhteisö luo oman toimintakulttuurinsa, joka elää ja muuttuu toimintaympäristön ja asukkaiden muutosten myötä. (Helamaa & Pylväinen 2012, 24, 35.) Talon asukkaat muodostavat aina yhteisön ja yhden asukkaan tekemiset vaikuttavat muiden elämään niin hyvässä kuin pahassa. Asukkaat jakavat yhteiset tilat ja pihan niihin liittyvät kustannukset keskenään. Asukkaille yhteisö tarkoittaa ryhmähenkeä, jaettua elinpiiriä, turvallisuudentunnetta ja naapureiden tuntemista. (Kupari 2010, 9, 40.)

Yhteisön ja rakennuksen voidaan sanoa olevan vuorovaikutteisessa suhteessa toisiinsa. Yhteisöllisyys voi toteutua lähes millaisessa rakennuksessa tahansa ja toisaalta rakennustyyppi voi määrittää yhteisön elämänmuotoa, sillä tilat mahdollistavat toimintatapojen muodostumisen. (Helamaa & Pylväinen 2012, 56.) Fyysiset tilat eivät yksistään riitä yhteisöllisyyden syntymiseen vaan ihmiset ovat aina keskiössä. Voidaan kuitenkin luoda positiivinen vaikutus asumisen yhteisöllisyyteen arkkitehtonisilla ratkaisulla, joita ovat yhteydet asuntojen välillä, asunnoista olevat yhteydet yhteiselle pihalle tai yhteistiloihin sekä yhteydet yhteistilojen välillä. (Helamaa & Pylväinen 2012, 122.) Yhteisöllisyyden ja naapuruuskontaktien lisääntyessä kasvaa vastuuntunto yhteisestä omaisuudesta ja naapureista. Kun naapurit tuntevat toisensa hyvin, heidän välilleen syntyy luonnostaan epävirallista sosiaalista kontrollia, mikä ehkäisee häiriökäyttäytymistä. (Jääskeläinen ym. 2001, 37.)

2.1.2 Yhteisöllisen asumisen haasteet

Ulkoapäin määriteltyjen muodollisten tai alueellisten yhteisöjen jäsenille ei välttämättä kehity yhteenkuuluvuudentunnetta kyseiseen yhteisöön tai muihin jäseniin (Nivala 2008, 50).

Yhteinen asuintalo tai asuinalue ei tarkoita automaattisesti, että asukkaat kokevat yhteisön tärkeäksi. Asuinalueen yhteisöllisyys voi olla heikkoa, yhteenkuuluvuuden tunnetta tai yhteistä toimintaa ei ole, vaikka muut alueen asukkaat ehkä tunnustetaan ja heitä tervehditään. (Jolanki ym. 2017, 12.)

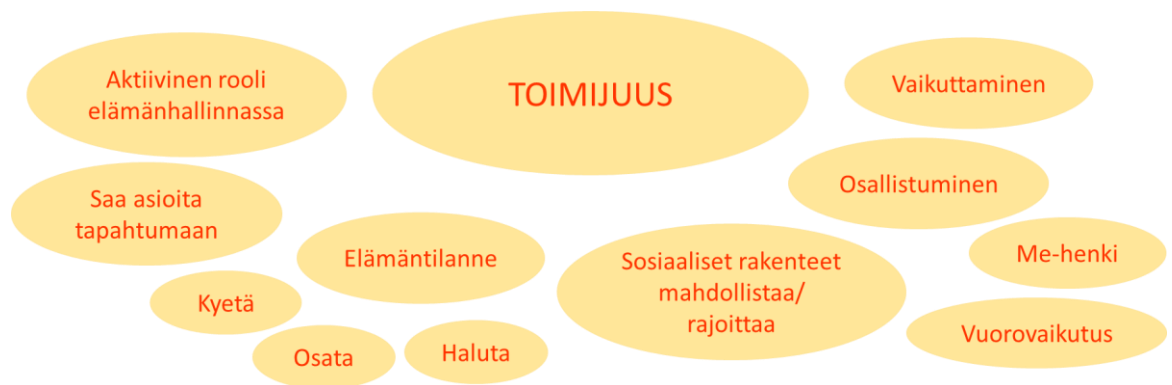
Asumisyhteisöissä voi ilmetä ongelmia, kun tiivis kanssakäyminen korostaa henkilöiden välisiä erimielisyyksiä. Hyvältä yhteisöltä odotetaan suvaitsevaista ilmapiiriä ja erilaisuuden sietämistä, mikä ei kuitenkaan aina toteudu tosielämässä. (Evans 2009.) Ongelmia voi aiheuttaa yhteisöjen sisäiset yhteisöt, jotka sulkevat toiset sisään ja toiset jäävät ulkopuolelle. Demokraattinen päätöksenteko ja tasa-arvoisuus ei välttämättä toteudu, jolloin hiljaisimpien asukkaiden ääni ei pääse kuuluviin. Vastuunotto ja tehtävien suorittaminen eivät useinkaan jakaudu tasapuolisesti, mikä aiheuttaa kitkaa asukkaiden välillä. (Uusitalo 2005, 91-98.)

Yhteisvastuun puutteen merkki on asumisympäristön ilkeältä, joka vähentää entisestään asukkaiden yhteisvastuun tunnetta. Talkoisiin osallistuminen vaihtelee paljon eri nuorisoasunto-kohteissa ja talkootyö voidaan kokea helposti muiden jälkien siivoamiseksi. Talo ja piha halutaan pitää hyvässä kunnossa, jos ne koetaan omaksi. (Kupari 2010, 40.) Toisaalta erityishaasteena vanhempien ihmisten asumisyhteisöissä ovat iän myötä lisääntyvät terveysongelmat ja muistisairaudet. Muiden asukkaiden on ratkaistava missä määrin yhteisö haluaa ja voi sitoutua auttamaan enemmän apua tarvitsevia ja milloin on syytä turvautua julkisiin palveluihin. (Pedersen 2015.) Ihmiset saattavat kokea ulkopuolisuuden tuntua ja yksinäisyyttä myös ryhmässä. Yhteisö ei takaa yksinään yhteisöllisyyden kokemusta, vaan yhteisöllisyys vaatii siihen kasvamisen. (Kuusisto, Marjovuori, Salmi & Tummanvuori 2012, 206.)

2.2 Toimijuus

Samasta toimintaympäristöstä huolimatta ikääntyneiden asukkaiden ja opiskelijoiden elämäntilanne ja elämäntilanne ovat hyvin erilaisia. Yhteisöllisyyden näkökulmasta nousevat esille kansalaisten osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa ja toimia oman yhteisönsä ja asuinalueensa asioissa ja sen vuoksi toimijuuden käsite on keskeinen. Asuinympäristöjä tarkasteltaessa on syytä kiinnittää huomiota tarjoavatko vai estävätkö tilat mahdollisuuksia toimintaan. (Jolanki ym. 2017, 13.) Yhteisöllisyyden kontekstissa toimijuutta tarkastellaan vuorovaikutteisena suhteena toisiin ihmisiin arjen erilaisissa tilanteissa tai suhteessa erilaisiin asioihin (Jyrkämä 2008, 196).

Toimijuudessa ihminen kokee olevansa omaa elämäänsä ohjaava aktiivinen toimija, joka tekee valintoja ja ottaa vastuuta. Ulospäin näkyvä aktiivinen toiminta ei ole olennaista toimijuudessa, vaan yksilön oma kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa asioihin. (Turja 2012, 49.) Toimijuuden monimuotoiseen viitekehykseen liittyy myös osallistuminen, joka sisältää sen toimijuuden, jossa ihminen kokee yhteisöllisyyttä, me-henkeä, arvostusta ja mielihyvää. Toimijuus on merkittävä tekijä voimavaranon kannalta, sillä se lisää yksilön omaa inhimillistä pääomaa. (Jaakkola 2015, 75.) Edellä mainitut käsitteet on koottu toimijuuden viitekehykseen (Kuvio 2.).

Kuvio 2. Toimijuuden viitekehys

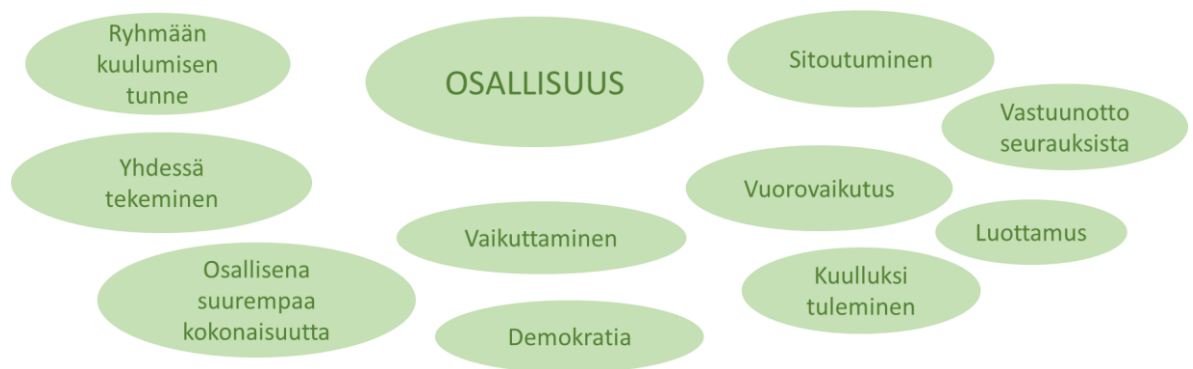
Toimijuudessa ihmisillä on aktiivinen rooli elämäntilanteissa ja he voivat vaikuttaa asioiden kulkuun ja saavat asioita tapahtumaan omalla toiminnallaan. Toimijuus rakentuu erilaisista elämäntilanteista, jotka vaikuttavat koko elämään. Toiminta sitoutuu aina aikaan ja sosiokulttuuriseen ympäristöön, jolloin sosiaaliset rakenteet sekä mahdollistavat että rajoittavat toimintaa. (Jyrkämä 2008, 192.) Kokonaisvaltaista taustaa toimijuuden ymmärtämiselle luo elämäntilanteiden viitekehys, jossa pyrkimyksenä on yksilön ja muuttuvien toimintaympäristöjen ja rakenteiden vuorovaikutusten rakentuminen. Psykologian professori Elder on määritellyt toimijuuden olevan sitä, että ihmiset voivat rakentaa elämäntilanteitaan niiden valintojen ja toimintojen kautta, joita sosiaalinen ympäristö mahdollistaa tai rajoittaa. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 197.)

Toimijuudella käsitetään joko yksilön tai yhteisön toimijuutta. Toimijuuden tarkastelussa on oleellista huomioida toimijan mahdollisuus tehdä ja toteuttaa haluamiaan asioita ja saada aikaan jokin lopputulos. Tähän mahdollisuuteen vaikuttavat niin toimija, konteksti kuin muutkin toimijat. (Hokkanen 2013, 60.) Toimijuutta voidaan lähestyä elämäntilanteiden, rakenteisiin paikantumisen ja senhetkisen tilanteen näkökulmasta. Elämäntilanteiden kautta ihmiset liittyvät muihin ihmisiin, mikä vaikuttaa siihen missä he ovat tällä hetkellä. Rakenteisiin paikantuminen tarkoittaa ihmisten kuulumista tiettyyn paikkaan esimerkiksi yhteiskunnallisessa ikäjärjestyksessä sekä sukupuoli- ja sukupolvijärjestyksessä. Tiettyä

ympäristössä ja aikakaudessa eläminen vaikuttaa siihen, miten ihminen toimii ja millaisia valintoja hän tekee. Toimijuuteen vaikuttaa senhetkinen elämäntilanne, mihin ihminen siinä kykenee, osaa ja haluaa. (Jyrkämä 2014, 123.) Yksilön toimijuutta korostetaan yhteisöllisyyden määritelmässä, sillä se säilyttää yhteisössä olemisen edellytyksenä olevan konkreettisen ja läsnä olevan toimijuuden. Ihmisellä on halu kuulua jonnekin ja kiinnittyä tiettyyn tilaan, jolloin paikan merkityksellisyys korostuu. Ihminen voi tuntea yksinäisyyttä tai ulkopuolisuutta kokiessaan, ettei hän kuulu mihinkään paikkaan tai toisten ihmisten joukkoon. Nykypäivän traditioista irrallinen ihminen tarvitsee hyväksyvän yhteisön, joka pitää hänestä kiinni. (Utriainen 2004, 242 – 243.)

2.3 Osallisuus

Toimijuuden rinnakkaiskäsite osallisuus tarkoittaa ihmisten omakohtaista sitoutumista ja vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuun ottamista seurauksista (Jyrkämä 2008, 192). Osallisuus on yksi sosiaalisen pääoman seurauksista ja olennainen osa yhteisöllisyyttä ja kokemusta siitä, että on osallisena jotain suurempaa kokonaisuutta. Osallisuutta voidaan pitää toimintaan osallistumisen syvempänä muotona ja se muodostuu luottamuksesta, tiivistä vuorovaikutuksesta ja avoimuudesta sekä kuulluksi tuleminen tunteesta. (Laitinen & Niskala 2013, 12–13.) Osallisuus voi toteutua omassa elämässä, omien asioiden käsittelyssä, yhteiskunnassa tai yhteisiin asioihin vaikuttamisessa ja sitä pidetään oleellisena hyvinvoinnin ja oman elämän omistajuuden kannalta (Vuorenmaa 2016). Osallisuus kuuluu ihmisen identiteettiin, jokaisen tulisi kokea kuuluvansa johonkin ja olla jonkun yhteisön jäsen. Osallisuus on vuorovaikutusta, yhdessä tekemistä ja asioihin vaikuttamista sekä kansalaisuuden toteutumisesta eli demokratiasta. (Koskiluoma 2017.) Osallisuutta on ryhmään kuulumisen tunne ja että on koko yhteiskunnassa ja yhteisössä tärkeä ja täysivaltainen jäsen. Osallisuudessa on kyse osallistumisesta itseään tai yhteisöään koskevaan päätöksentekoon, päätösten arviointiin sekä mahdollisuutta yhteiseen ideointiin ja suunniteluun. (Turja 2012, 49.) Tavoitteena osallisuudessa on ihmisen pyrkimys rakentaa vastuullisesti nykyisyyttään ja tulevaisuuttaan itsenäisesti ja yhteisöllisesti (Kurki 2007, 57). Keskeiset käsitteet on koottu osallisuuden viitekehykseen. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Osallisuuden viitekehys

Osallisuus määritetään sosiaalipedagogiikassa yhteisön jäsenyytenä, joka annetaan, johon osallistaan ja joka koetaan. Annetussa jäsenyydessä on kyse yhteisöön kuulumisesta ja oikeudesta osuuteen siitä hyvästä, mitä yhteisö tarjoaa jäsenilleen sekä jäsenyyden edellyttämistä velvollisuuksista. Osallistuvassa jäsenyydessä yhteisön jäsenille avautuu mahdollisuuksia sosiaaliselle kanssakäymiselle, yhteisössä toimimiseen ja sen asioihin vaikuttamiseen. Yhteisön jäsenelle konkretisoituu yhteisön sisäpuolisuus eli yhteisöön kuuluminen sitä vahvemmin mitä laajemmin jäsen hyödyntää toimintamahdollisuuksia osallistumalla yhteisön elämään. Osallisuus toteutuu vasta sitten jäsenen itsensä kannalta, kun hän kokee olevansa osallinen yhteisön elämään, toimintaan ja vuorovaikutukseen. Koettu jäsenyys rakentuu sekä yhteisöön kiinnittymisen että muodollisen jäsenyyden ja yhteisön toimintaan osallistumisen kautta. (Nivala 2008, 166–170.)

Yhteisöllisyys, osallistuminen asukastoimintaan sekä osallisuus kiinteistön päätöksenteossa ja toimintojen suunnittelussa kietoutuvat käytännössä kaikki toisiinsa. Asukastoiminta edistää yhteisöllisyyttä ja sitä kautta aktivoi asukkaita mukaan päätöksentekoon, joka koskee asuinympäristöä ja -yhteisöä. (Kupari 2010, 2.) Asukastoimikuntien kautta vaikuttaessa saattaa hiljaisempien asukkaiden mielipiteet jäädä kuulematta ja eikä toimikuntien ajamat asiat edusta siten kaikkien tahtoa. Kaikkien asukkaiden mielipiteiden kuulemista auttaa asumisohjaajan läsnäolo kohteessa sekä asukaskyselyt. Päätöksentekoon osallistumiseen vaikuttaa se, miten tärkeänä toiminta koetaan. Muutosta vaativiin epäkohtiin halutaan vaikuttaa herkemmin. Asukkaiden osallisuuden kokemus lähtee liikkeelle pienistä asioista ja oleellista asukkaiden todellisessa vaikuttamisessa on kuulluksi tuleminen kokemus ja aloitteisiin reagointi. (Kupari 2010, 15-16, 31.)

Vastuun siirtäminen asukkaille on aidosti asukaslähtöisen osallisuuden edellytys, mikä edellyttää asukkaisiin luottamista. Oma asuinympäristöä koskevissa asioissa nuorten aktiivisuus on muita ryhmiä heikompaa. Nuorisoasuntojen asukkaiden osallistamisessa on etuna asukkaiden suunnilleen sama elämäntilanne ja ikä, mikä madaltaa kynnystä osallistu

toimintaan. Osallisuus on keino edistää vuorovaikutusta vuokranantajan tai taustayhdistyksen kanssa, lisätä asukkaiden kiinnostusta omaan asuinyhteisöön ja siten vähentää ilkeävaltaa. Nuorten osallistuminen päätöksentekoon vahvistaa heidän aktiivista kansalaisuutta ja valmentaa osallistumaan muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Kupari 2010, 38- 40.) Osallisuutta asumisessa voidaan edistää rakentamalla yhteisiä tiloja sekä luomalla tilanteita ja toimintaa, jossa asukkaat voivat näyttää osaamistaan, vaikuttaa resurssien hallintaan ja panostaa yhteiseen hyvään. Voidaan luoda paikallisesti vastavuoroisia suhteita, joissa koetaan arvokkuutta ja merkityksellisyyttä. (Isola ym. 2017, 38.)

2.4 Sosiaalinen pääoma

Viime vuosikymmeninä yhteiskunnallinen keskustelu sosiaalisesta pääomasta on painottunut sen hyvinvointia lisäävään vaikutukseen (Ruuskanen 2001, 1). Sosiaalisella pääomalla on paljon positiivisia seurauksia, joita voidaan hyödyntää yhteisöllisessä asumisessa. Ihmisillä ei ole itsellään sosiaalista pääomaa, vaan sitä on ihmisten muodostamilla yhteisöillä. (Hyypä 2005, 15.) Sosiaalisen pääoman määrittely on kontekstisidonnaista ja se mitä käsitteellä tarkoitetaan, on aina sidoksissa vuorovaikutukseen ajallisen ja paikallisen ympäristön sekä ihmisten ja kulttuurin kanssa (Manninen 2010, 25).

Yhteisössä oleva luottamus, vastavuoroisuus ja me-henki kerryttävät sosiaalista pääomaa, jota syntyy ihmisten välissä, kun toimitaan yhteisen päämäärän hyväksi yhteisten arvojen mukaisesti. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan verkoston jäsenten välistä yhteistoimintaa edistäviä sosiaalisia verkostoja, luottamusta ja normeja. Moniulotteisen käsitteen avulla hahmotetaan resursseja, jotka syntyvät sosiaalisissa suhteissa, mutta määritelmä riippuu määrittelijästä. Sosiaalinen pääoma voi olla sekä koko yhteisön yhdessä jakama näkemys että yksilön oma kokemus. Sen ydinpiirteet viittaavat yksilöiden sijaan yksilöiden välisiin suhteisiin ja nämä ylittäviin yhteisöjen käytäntöihin ja rakenteisiin. (Oksanen & Virtanen 2012, 55- 56.) Yksilötason ja yhteisötason näkökulmien mittareina voidaan pitää sosiaalista tukea, joka syntyy kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa, sekä sosiaalista kontrollia, joka nähdään yhteisöllisesti muodostettuna resurssina (Ellonen 2008, 40).

Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa rakentuvat hyvinvointia tuottavat asiat kerryttävät sosiaalista pääomaa. Sitä kehittyy sekä yhdistys- ja kansalaistoiminnassa että niin sanotuissa luonnollisissa yhteisöissä, kuten ystävien, perheen tai naapurien välisessä vuorovaikutuksessa. Voidaan ajatella, että yhteisöt ovat sosiaalisen pääoman perusta. Jos yhteisöt ovat yhteenkuuluvuuden tunteen tuottama tila, niin sosiaalinen pääoma on tuon

tilan hyödyntäminen yhteisön jäsenten hyvinvoinnin edistämiseksi ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaalisessa pääomassa ei ole kyse yksin yhteisön olemassaolosta vaan yhteisön ominaisuuksista ja kyvystä toimia. (Korkiamäki 2016, 71.) Sosiaalisen pääoman avulla voidaan saavuttaa asioita, joiden saavuttaminen olisi mahdotonta tai vaikeaa ilman toisia ihmisiä (Korkiamäki 2013, 5).

Sosiaalisen pääoman yksi tärkeimmistä tukijaloista on luottamus, mikä edistää ihmisten yhteistoimintaa ja sosiaalista vastavuoroisuutta (Ilmonen 2004, 122). Luottamukseksi voidaan kutsua sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sosiaalisen järjestelmän ja kanssaihminen tulevien toimien ennustettavuutta. Luottamus vähentää sosiaaliin suhteisiin liittyvää satunnaisuutta ja vuorovaikutukseen liittyviä riskejä, mikä helpottaa toimijoiden välistä yhteistyötä. (Ruuskanen 2001, 1-3.) Luottamukseen ja sosiaalisen verkoston rakenteeseen liitetään vastavuoroisuus, jonka velvoitetta pidetään sosiaalisen pääoman muotona. Vastavuoroisuus mahdollistaa palveluksiin ja vastapalveluksiin perustuvan luottojärjestelmän, mikä puolestaan helpottaa sosiaalista vuorovaikutusta ja edesauttaa keskinäisten palvelusten tekemistä. (Ruuskanen 2002, 10.) Sosiaalisen pääoman käsitteeseen liitetään myös käsitteelliset säännöt eli normit, joiden mukaan ihmiset toimivat. Yhteisöillä on odotuksia yksilöiden käyttäytymiselle, jolloin toiminnan tulee olla odotusten mukaista. Normeilla käsitetään vuorovaikutuksen muotoja, joiden välityksellä yksilöt oppivat toimimaan ja ajattelemaan yhtäläisellä tavalla. Normit perustuvat arvoihin ja niiden avulla pyritään tuomaan arvot näkyviksi käytännön toiminnassa. (Leino 2006, 198.) Keskeiset käsitteet on koottu sosiaalisen pääoman viitekehukseen. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Sosiaalisen pääoman viitekehys

Sosiaalista pääomaa ei voi käsittää hyvänä tai pahana, sillä sen arvo määrittyy käyttötarkoituksesta ja taustalla olevista sosiaalisen verkoston arvoista (Pulkkinen, 2002, 41).

Sosiaalisen pääoman tuottamat lopputulokset ovat kontekstisidonnaisia, minkä vuoksi niitä on hankala yleistää. Sosiaalisen pääoman seuraukset riippuvat niistä olosuhteista, joissa sosiaaliset verkostot toimivat. Seurauksena on yhteisön toiminnan ja kollektiivisten ongelmien ratkaisujen helpottaminen, sillä usein toistensa kanssa tekemissä oleminen ja toisiinsa luottaminen edesauttaa vuorovaikutuksen syventymistä. Sosiaalisen pääoman kautta ihmiset voivat ymmärtää olevansa pohjimmiltaan riippuvaisia toisistaan. Myös ihmisten terveyden laatu voi parantua sosiaalisen pääoman psykologisten ja biologisten vaikutusten seurauksena. Sosiaalisen pääoman suhdetta hyvinvointiin on vaikea tarkastella, sillä voimavarojen lisääntymisellä, yhteistyön helpottamisella, päämäärien saavuttamisella, yhteishengen ja osallisuuden lisääntymisellä on jo itsessään positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin. (Ruuskanen 2007, 7-12, 32-34.)

Sosiaalisen pääoman seurauksena syntyy me-henki, mikä lisää ryhmään kuulumisen tunnetta eli osallisuutta. Ihmiset voivat sitä paremmin mitä enemmän he tuntevat yhteishenkeä, joka voi olla kaikkein tärkein yhteisön ominaisuuksista. Yksittäiset ihmiset eivät välttämättä tiedosta väestössä ja ihmisryhmissä vaikuttavaa yhteishenkeä, joka syntyy kansalaisten keskinäisissä vuorovaikutusverkostoissa tiettyjen normien mukaan. (Hyyppä 2002, 25-27.) Myös yhteistyö muiden kanssa lisääntyy sosiaalisen pääoman seurauksena, mikä helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja auttaa ongelmanratkaisussa. Miellyttäväksi koettu yhteistyö muodostaa vahvoja sosiaalisia siteitä ja tehostaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista, sillä sosiaalinen pääoma toimii yksilöiden resurssina, joka helpottaa kaikkien toimijoiden tarkoituksellista toimintaa. Nämä siteet vahvistavat myös toimia yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. (Ruuskanen 2007, 10- 12.)

On tärkeää tunnistaa myös sosiaaliseen pääomaan liittyvät riskit sekä yhteisöissä toteutuvat uhat ja ongelmat. On hyvä muistaa, että kielteisinäkin pidettyjen toimintamallien ja ajatustapojen taustalla voivat vaikuttaa inhimilliset yhteenkuuluvuuden tarpeet ja monet sinänsä positiiviset ilmiöt. Yhteisön tuki, solidaarisuus ja positiivinen kontrolli jäävät helposti tunnistamatta, jos huomio kohdistuu vain ryhmässä toteutettuihin kielteisiin tekoihin. Huomion voikin aina kiinnittää oireiden sijasta tarpeisiin ja riskien ohella resursseihin. (Korkiamäki 2016, 81.)

2.5 Monisukupolvinen vuorovaikutus

Turvallisen monisukupolvisen yhteisöllisyyden syntyminen edellyttää sukupolvien välistä ymmärrystä. Nykyään nuoremmat sukupolvet eivät välttämättä tiedä, missä ja miten ikääntyneet elävät ja asuvat. Ikääntyneet puolestaan eivät tunne tämän päivän

nuorisokulttuuria ja saattavat kokea nuoret jopa pelottavina. Sukupolvien välistä ymmärrystä voidaan lisätä tarjoamalla luontevia kohtaamispaikkoja, joissa nuoremmat ja vanhemmat sukupolvet voivat kohdata toisensa tasa-arvoisina. Ikäryhmien välisen yhteenkuuluvuuden tunteen sekä yhteisöllisyyden syntymisen mahdollistaa välitön ja turvallinen ilmapiiri. (Hohenthal-Antin 2009, 73, 102.)

Sukupolvi voidaan määritellä sukulaisuusjärjestelmän osaksi tai nähdä se kollektiivisemmin koostuen kaikista jollain rajatulla aikavälillä syntyneistä ihmisistä, jotka jakavat yhteisen aikakaudelle tyypillisen kokemuksen (Purhonen 2007, 16). Yhteiskunnallisten sukupolvien käsitetään koostuvan tiettyä ajankohtana syntyneistä ihmisistä, jotka nuorena aikuisuudessaan tai nuoruudessaan kokevat jonkin keskeisen historiallisen murros- tai muutoskohdan. Sosiologiassa sukupolvia tarkastellaan useimmiten muuttuvien elämäkokemusten ja elinolosuhteiden näkökulmista, kun taas historiallisessa tutkimuksessa sukupolvikäsitettä käytetään muutosten ja jatkumoiden tarkastelun viitekehystenä. (Saarenheimo ym. 2014, 82- 83.) Sukupolvi-käsitettä käytetään yleisimmin ihmisten luokitteluun yhdistävien tai erottavien piirteiden ja kokemusten mukaan (Alanen, 98-99).

Sukupolvien välinen vuorovaikutus perustuu eri-ikäisten ihmisten ymmärrykseen toistensa ajattelu- ja toimintatavoista. Sukupolvitajalla tarkoitetaan kykyä nähdä asiat toisen ikäisten näkökulmasta ja asettua heidän asemaan. Se rakentuu ihmisen omaan ikä- ja sukupolvitietoisuuteen, joka auttaa näkemään erot ja yhtäläisyydet suhteessa toisen ikäisten ihmisten kokemuksiin. Sukupolvitaju vähentää yksinkertaistavia ikäkäsityksiä ja auttaa näkemään toisen ikäiset yhdenvertaisina ihmisinä. Keskeistä on se, missä määrin ihmiset pystyvät asettumaan toiseen ikäpolveen kuuluvan tai toisen ikäisen henkilön asemaan. Eri-ikäisten näkeminen yhdenvertaisina kanssaihmisinä voi parhaimmillaan auttaa vähentämään yksinkertaistavia ikästereotyyppioita. (Biggs & Lowenstein 2011.) Sukupolvityön lähtökohtana tulee olla eri elämäntilanteiden, kokemusten ja harrastusten tarjoamien näkökulmien vaihtaminen ja vastavuoroinen oppiminen (Saarenheimo 2013, 25).

Elämäntilanne ja ikäpolvet –tutkimus- ja kehittämishankkeen (2011- 2013) aikana havaittiin vuorovaikutuksen syntymisen suuren ikäeron omaavien ihmisten välillä tarvitsevan vahvaa yhteisen kiinnostuksen kohdetta. Eri-ikäisille ihmisille ei ole tarpeeksi luontevia kohtaamispaikkoja, mikä vähentää vuorovaikutusta. Tutkimuksen mukaan yleisiä toisen ikäisiä ihmisiä koskevia odotuksia ovat ennen kaikkea omanikäisistä poikkeavat kokemukset ja eri näkökulmien tarjoaminen. Nuorten valttina pidettiin uudistuskykyä ja vanhojen ihmisten vahvuutena elämäntilannetta, minkä vuoksi vanhoilta ihmisiltä odotettiin opittavan elämäntilannetta ja nuorilta nykyhetken haltuunottoa. (Saarenheimo ym. 2014, 98-

101, 105.) Keskeiset monisukupolvista vuorovaikutusta edistävät käsitteet on koottu monisukupolvisen vuorovaikutuksen viitekehukseen. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Monisukupolvisen vuorovaikutuksen viitekehys.

2.6 Toimintaympäristöt

Tulevaisuudessa ikääntyvä väestö tulee oletettavasti haluamaan entistä vahvemmin määritellä itse asumistaan sekä tarvitsemiaan palveluita. Kotona asuminen ikääntyvien toivelistan kärjessä, vaikka avun tarve kasvaisikin. Myös yhteiskunnallisena tavoitteena on mahdollistaa kotona asuminen mahdollisimman pitkään, mikä vähentää laitospaikkoja. Tämä edellyttää muutoksia asunnon, lähiympäristön ja kaupunkirakenteen tasolla sekä rakennetussa ympäristössä että palveluverkostoissa. (Helamaa & Pylväinen 2012, 15.)

Ikääntyneiden hyvinvointia voidaan edistää lisäämällä mahdollisuuksia yhteiseen toimintaan ja muiden ihmisten tapaamiseen sekä muokkaamalla asuinympäristöä esteettömäksi.

Yhteisöllisyydessä on kysymys myös asukkaiden osallisuudesta lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa ja siitä miten vanhat ihmiset voivat osallistua oman yhteisönsä toimintaan, kokea olevansa osa yhteisöä ja vaikuttaa omaan asuinympäristöönsä. (Jolanki ym. 2017, 9.)

Varttuneiden arki on sidotumpaa asuinalueeseen kuin opiskelijoilla. Hyvällä suunnittelulla voidaan luoda asukkaita yhdistäviä tekijöitä sekä tukea yhteisesti koetun ja jaetun paikkaidentiteetin muodostumista. Juurtuminen ja kiinnittyminen paikkaan edellyttää myönteisiä kokemuksia paikasta. Tutut ja tunnistettavat elementit edistävät ihmisten sopeutumista ympäristöön ja he hakeutuvat mielellään asumaan esimerkiksi lapsuudesta

muistuttavaan paikkaan. Luontevat kohtaamiset ja vuorovaikutuksen syntyminen edellyttävät asukkaiden päivittäisten rutiinien ja käyttämien reittien risteämistä. (Hirvola 2016, 35-37.)

Ikäystävällisen asuinympäristön suunnittelussa otetaan huomioon eri-ikäisten ihmisten tarpeet ja toiveet. Tavoitteena on luoda omatoimisuuden, itsenäisen elämän ja elämätyylin mahdollistava asuinympäristö, myös ihmisen vanhetessa. Viime vuosina Suomessa erilaiset yhdistykset ja ihmiset ovat ottaneet vahvaa toimijan roolia kehittäessään uusia asumisvaihtoehtoja vanhemmille ihmisille. (Jolanki & Teittinen 2015, 39.) Yhteisöllisyyden toteutumisen yksi edellytys on mahdollisuus yksityisyyteen, sillä liika läheisyys uhkaa yksityisyyttä ja saa ihmiset välttelemään kohtaamisia. Hyvällä suunnittelulla voidaan pyrkiä luomaan puitteet, joissa vuorovaikutus muiden kanssa tuntuu luontevalta ja kynnys osallistua yhteisön elämään on matalalla. Ihmisen pitäisi voida itse säädellä, milloin on yksin ja milloin muiden seurassa. (Hirvola 2016, 29.)

2.6.1 Kankaan alueen kehittäminen

Kankaan alue on Jyväskylän kaupungin merkittävin aluekehityshanke, joka rakentuu vanhaan paperitehdasmiljööseen. Vuonna 2040 alueella arvioidaan asuvan noin 5000 ja työskentelevän noin 2100 ihmistä. Kankaalle laaditun asumisen toimintasuunnitelman tarkoituksena on turvata eri rakentamisvaiheissa asumistuotannon monipuolisuus. Tavoitteena on tarjota koteja kaikissa elämänvaiheissa niin perheille, opiskelijoille kuin ikääntyneillekin. Kankaan suunnittelussa kunnioitetaan mielenkiintoista historiaa, mutta toteutuksessa vanhojen kaavojen tilalle tulevat viisaat ratkaisut ja uudet oivallukset. (Jyväskylän Kangas 2018.) Kankaan suunnittelua ja rakentamista ohjaavat neljä perusteemaa, jotka ovat Jalka, Sydän, Vihreä ja Kestävä. Yhteisöllisen ja monisukupolvisen asumisen kehityshanke soveltuu hyvin yhteisöllisyyttä, monimuotoisuutta ja elämyksellisyyttä painottavan Sydän- teeman alle. Muut teemat painottavat kestävää ekologista kehitystä, vihreää ja virikkeellistä virkistystä sekä autottomuutta. Asuntosuunnittelu on kokeilevaa ja alueella testataan uusia ideoita ja innovatiivisia ratkaisuja. (Laatuaapinen 2015.)

2.6.2 Jason yhteisöllinen asuminen

Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso-asuntojen toiminnanjohtaja Tyynelän mukaan yhteisöllisyys syntyy arkisista asioista, yhdessä olemisesta ja tekemisestä. Joillekin yhteisöllisyys voi tarkoittaa sitä, että oma koti on turvallisesti ympäröity ja turvallisuutta on tunne, että apua saa tarvittaessa. Kaikki eivät halua tulla päiväkahville tai osallistua

tapahtumiin ja jokaisella on vapaus olla niin kuin itse haluaa. Taloissa työskentelevien toiminnanohjaajien tehtävänä ei ole asioiden tekeminen toisten puolesta vaan aito osallistaminen, joka syntyy valjastamalla ihmisten oma osaaminen yhteiseksi hyväksi. Jaso-asunnoilla hyödynnetään asukkaiden taitoja ja osaamista monenlaisista asioista, jota on kertynyt pitkän elämäkokemuksen ja työhistorian kautta ja näiden taitojen arvostamisella tuetaan asukkaiden tunnetta, että he ovat tarpeellisia. Jaso-asuntojen hallituksen varapuheenjohtaja (2015) Möttönen kertoo asukkaiden osallisuuden toteutuvan myös siten, että he hallinnoivat omaa taloaan. Asumista koskevia asioita käsitellään yhteisissä tilaisuuksissa ja asukkaiden valitsema asukastoimikunta tekee taloa koskevia keskeisiä päätöksiä. Asukkaat luovat itse kuhunkin taloon yhteisöllisen asumistavan. Talossa työskentelevä toiminnanohjaaja tukee ja mahdollistaa asukkaiden omaehtoisen toiminnan, kuten kerhotoiminta, yhteiset retket ja harrastukset sekä yhteiset tilaisuudet ja kiinnostavat vierailijat. (Halonen 2015, 11.)

Jaso-asuntoihin muuttavat asukkaat edustavat aktiivisia kansalaisia, jotka ennakoivat ja varautuvat vanhenemisen aiheuttamiin ongelmiin sekä näkevät tilaisuuden parempaan elämänlaatuun ja osallistumismahdollisuuksiin yhteisössä. Yhteisöllisessä asumisessa tärkeänä osana nähdään asioiden tekeminen yhdessä, kuten yhteiset illanistujaiset, ulkoilu tai puutarhanhoito. Yhteisöllinen asuminen koetaan mahdollisuutena jatkaa entistä elämäntyyliä ja harrastuksia sekä tilaisuutena laajentaa sosiaalista verkostoa ja tehdä uusia asioita. Asuinyhteisön tarjoamat uudet sosiaaliset kontaktit koetaan keskeiseksi osaksi yhteistä toimintaa. Toiminnan mahdollisuuksien lisääntyminen ei itsessään ole merkityksellistä vaan mahdollisuus tehdä asioita yhdessä. Yhteisöllisen asumisen koetaan mahdollistavan muita asumismuotoja paremmin asukkaiden keskinäisen kanssakäymisen ja oman osaamisen hyödyntämisen sekä saada ja tarjota apua ja tukea silloin kun siihen tulee tarvetta. Varttuneiden asumisoikeusyhdistyksessä asukkaat otetaan mukaan suunnitteluvaiheessa osallistavaan suunnitteluun ja siten asukkaat pystyvät vaikuttamaan asuinympäristöönsä tavanomaista asuinrakentamista enemmän. (Jolanki & Teittinen 2015, 39.)

2.6.3 Koasin yhteisöllinen asuminen

Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiön eli Koasin asukkaita edustavat asukastoimikunnat ideoivat ja järjestävät asukkaille yhteisöllistä toimintaa, kuten illanviettoja, pihatalkoita ja retkiä. Asukastoimikunta AsuVa koordinoi yhteiskäytössä olevia tiloja ja tavaroita, työkaluja, ompelukoneita, kerhotiloja, kuntosaleja ja grillauspaikkoja. AsuVa järjestää myös jäteneuvontaa, kierrätystä ja keskusteluryhmiä. (Nurmi & Sokka 2016.) Asukastoimikunta

ideoi myös naapuriviikot, jolloin oman asunnon oveen voi kiinnittää tarran viestimään halukkuudesta tutustua naapureihin. Naapuriviikoista saadun hyvän palautteen perusteella kehitettiin Koas Naapuriapu, jossa asukkaat voivat kysyä ja tarjota lemmikinhoitoapua, pyöränkorjausta, kahviseuraa tai muuttoapua uudelle naapurille. Koasilla on oma kirpputori tarpeettomien tavaroiden myymistä tai lahjoittamista varten, Koas Bike sähköpyörien lainaukseen sekä tilaussauna ja Koas Meeting Room, joita voi varata omiin tilaisuuksiin. (Yhteisöllisyys Koassilla n.d.)

2.7 Aiemmat tutkimukset

Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus- hanke. Vuosina 2016- 2017 toteutetun Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus –hankkeen (ASUVA) tavoitteena oli tarkastella ikääntyneiden asumisen yhteisöllisyyttä asuinalueilla sekä yhteisöllisen asumisen ratkaisuja ja toimintamalleja. Hankkeessa selvitettiin lisääkö yhteisöllisyys asukkaiden ja toimintaan osallistuvien hyvinvointia ja miten yhteisöllisyys ilmenee arjessa. Aiempien kansainvälisten tutkimusten mukaisesti myös tässä hankkeessa selvisi, että yhteisöllinen asuminen ja yhteisöllisyyden edistäminen asuinalueilla parantavat elämänlaatua ja hyvinvointia. Alueelliseen yhteisölliseen toimintaan osallistuneiden asukkaiden ja asumisyhteisöjen asukkaiden kokemukset olivat myönteisiä. Asukkaiden sosiaalinen aktiivisuus ja sosiaaliset kontaktit lisääntyivät, yksinäisyyden ja turvattomuuden tunteet vähentyivät sekä tuen ja avun saatavuuden koettiin parantuneen. (Jolanki ym. 2017, 10.)

Sosiaalinen aktiivisuus voi auttaa fyysisen terveyden ylläpitämisessä, mikä puolestaan mahdollistaa vuorovaikutuksen ja osallistumisen. Psykkistä hyvinvointia ja halukkuutta osallistua oman kodin ulkopuoliseen toimintaan lisäävät vahvistunut turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunne, kokemus vertaistuesta sekä luottamus alueen muihin asukkaisiin. Yhdessä toimiminen ja toisiin tutustuminen ovat perustana luottamuksen ja yhteisyyden synnylle, mikä myös madaltaa kynnystä avun pyytämiseen ja avun tarjoamiseen toisille. Mahdollisuus käyttää omaa osaamistaan muiden hyväksi ja vastavuoroisuus tuovat elämään tunteen tarpeellisuudesta ja mielekästä tekemistä. Toimintaympäristöjen ja tilojen tarjoamat mahdollisuudet antavat raamit yhteisöllisyyden syntymiselle. Hyvän elämänlaadun ja arjen toimivuuden kannalta keskeiset tekijät ovat yhteisöt, jotka kytkeytyvät asuinalueisiin ja paikallisiin olosuhteisiin. Näin ollen symboliset ja toiminnalliset yhteisöt rakentuvat alueellisille yhteisöille. (Jolanki ym. 2017, 112-113.)

ASUVA- hankkeessa kootut suositukset yhteisöllisyyden edistämiseksi:

Toiminnan tulee olla asukaslähtöistä, mikä edellyttää asukkaiden aktiivista roolia, toimintaan osallistumista ja vastuun ottamista toiminnan jatkuvuudesta. Kokemus vaikuttamisesta omaan asuinympäristöön ja yhteiseen toimintaan synnyttää osallisuuden tunteen. Asukkailla täytyy olla mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Vapaaehtoiset voivat olla yhteisöllisen toiminnan luomisessa voi olla eri tavoin hyödyksi. Asukkaiden vapaaehtoisiksi innostamisen edellytyksenä on vapaaehtoisten mahdollisuudet vaikuttaa toiminnan muotoihin ja sisältöihin välttäen liian suurta velvollisuuksien taakkaa. Myös alueen paikallisten toimijoiden osallistuminen toimintaan hyödyntää kaikkia osapuolia. Eri toimijoiden kautta voidaan tavoittaa erilaisia asukasryhmiä, hyödyntää resursseja tehokkaammin ja vahvistaa toiminnan jatkuvuutta. Tiedonvaihto ja avoin kommunikaatio eri tason toimijoiden välillä ovat olennainen osa osallistavaa ja demokraattista toimintaa. Tiedottamisessa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja useita eri foorumeita, kuten sähköisiä tiedotuskanavia, painettuja tiedotteita ja kasvokkain tapahtuvia tapaamisia. (Jolanki ym. 2017, 119- 122.)

Asukasosallisuuden toteutuminen nuorisoasunnoissa 2010. Nuorisoasuntoliitto ry tutki vuonna 2010 asukasosallisuuden toteutumista nuorisoasunnoissa. Suositukset asukasosallisuuden edistämiseen on kerätty NAL paikallisyhdistysten sähköpostikyselyistä, haastatteluista ja NAL asukastoimikunnan ideariihpäivästä. Selvityksen mukaan asukkaiden aloitteisiin, ilmoituksiin ja ehdotuksiin täytyy reagoida nopeasti ja asukkaille täytyy tulla tunne, että heitä on kuultu, vaikka aloite ei edes johtaisi mihinkään. Asukkaille tulee tiedottaa eri vaikuttamismahdollisuuksista ja -kanavista jo alkuperäishyödytyksen yhteydessä. Pienten arkipäiväisten asioiden kautta syntyy osallisuuden kokemus ja tunne vaikuttamisesta saa alkunsa jo siitä, miten nopeasti ilmoituksiin vastataan. Asukkaat välittävät enemmän asuinympäristöstään, kun heille tulee kokemus siitä, että vaikuttaminen kannattaa ja heitä kuunnellaan. (Kupari 2010, 45-46.)

Nuorisoasuntoliiton suositukset asukasosallisuuden parantamiseksi:

Huomiota kannattaa kiinnittää asukkaiden ja asukastoimikuntien välisen vuorovaikutuksen ja viestinnän toimivuuteen. Osallistuminen asukastoimikuntien kokouksiin on tehtävä mahdollisimman helpoksi ja asukastoimikuntatoiminnan on oltava hyödyllistä ja hauskaa. Uusia asukkaita täytyy pyytää mukaan toimintaan henkilökohtaisesti tai kirjeellä, jotta vältetään sisäpiiriytymistä. Nuoret saa parhaiten mukaan toimintaan, kun heitä pyytää suoraan. Hyvä esimerkki käytännön asukasosallisuuden vahvistamisessa ja asukkaiden houkuttelemisessa mukaan toimintaan on ilmainen aterialla tai yhteinen ruoanlaitto. Yhdessä opiskelijatalossa järjestetään kuukausittain ”hierontaa ja hernaria”-päivä, jolloin asukkaat

syövät yhdessä hernekeittoa ja talossa asuva hieroja hieroo asukkaita vuoron perään. Asukastoimikunnat voivat järjestää esimerkiksi kädentaitojen teemailtoja, peli-iltoja ja hemmotteluiltoja, joihin alan opiskelijoita voidaan pyytää tekemään hoitoja. Asukkailla voi olla yhteisiä päivittäisiä liikuntatuokioita, kuten yhteisiä saunalenkkejä. Asukkaat voivat toimittaa itse asukaslehteä ja esimerkiksi valokuvauksesta voi järjestää kurssin, jonka tuotoksia julkaistaan lehdessä. Asukastapahtumat ja asukastoimikunnat eivät aina onnistu, sillä asuminen ei riitä yhdistämään asukkaita tarpeeksi ja muut kiinnostuksenkohteet yhdistävät ihmisiä tehokkaammin. Talon vastuuasukkaille voi antaa palkkioksi esimerkiksi ilmaisen saunavuoron tai autopaikan ja talkoisiin osallistuneiden kesken voi arpoa vaikkapa elokupalippuja. (Kupari 2010, 46-48.)

3 Tarkoitus, tavoitteet ja tuotokset

Tämä opinnäytetyö on työelämän tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa asukkaiden yhteenkuuluvuutta, osallisuutta ja toimijuutta heidän omassa asuinympäristössään ja sitä kautta lisätä sosiaalista pääomaa. Tavoitteena on kehittää yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumisen tueksi keräämällä tietoa yhteisöllisten ja monisukupolvisten asumiskohteiden toiminnasta ja yhteisöllisyyttä edistävästä käytännöstä benchmarkingin ja lomakehaastattelun avulla. Tutkimuksessa hyödynnetään myös keväällä 2017 pidetyissä monisukupolvisen asumisen ideariihissä kerättyjä ideoita ja toiveita. Opinnäytetyön lähestymistapa on konstrukttiivinen tutkimus, jossa selvitetään, miten asuinympäristössä voidaan lisätä ja edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä osallisuuden ja toimijuuden kokemusta. Kysymysten tavoitteena on selvittää millä menetelmillä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumista voidaan tukea. Opinnäytetyön tuotoksena syntyy Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suositukset.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. miten monisukupolvisissa asumiskohteissa synnytetään yhteisöllisyyttä?
2. miten yhteisöllisyyttä ylläpidetään?

4 Kehittämistyön toteuttaminen

4.1 Kehittämistyön lähestymistavat

Kehittämistyössä tutkimuksellisuus ilmenee siten, että kehittämisprosessi etenee järjestelmällisesti, kriittisesti ja analyttisesti. Käytännön kehittämistyössä ratkaisut ja tuotettu tieto rakentuvat jo aiheeseen liittyvien teorioiden ja niistä muodostuvan tietoperustan päälle. Teoriapainotteinen tieto viedään käytäntöön ja kehittämistyössä saavutetut tulokset liitetään teoreettiseen tietoon. Tutkimuksellista kehittämistyötä ohjaavat ensisijaisesti käytännölliset tavoitteet, jotka saavat tukea teoriasta. Kehittämistyössä on keskeistä muokata, soveltaa ja ideoida uusia ratkaisuja. (Ojansalo, Moilanen & Ritanlahti 2015, 20-21.)

Konstruktiiivinen tutkimus soveltuu hyvin kehittämistyöhön, jonka tavoitteena on konkreettinen tuotos ja toimintamenetelmien kehittäminen. Tässä opinnäytetyössä kehittämisen kohteena ovat yhteisölliset menetelmät. Lähestymistavat ovat kehitettävään kohteeseen tai tilanteeseen sidottuja, jolloin aiempien tutkimusten suora soveltaminen on haasteellista ja käytännön ja teorian yhdistäminen voi olla vaikeaa. (Ojansalo, Moilanen & Ritanlahti 2015, 65.) Konstruktiiivinen tutkimus on yksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lajeista. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja ilmiön kokonaisvaltainen tutkiminen. Pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita sen sijaan, että todennetaan jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.)

Tavanomainen prosessi konstruktiiivisessa tutkimuksessa alkaa kehittämisiongelman määrittelystä ja tavoitteiden asettelusta, minkä jälkeen kerätään teoreettista ja käytännöllistä tietoa kehittämisen kohteesta sekä laaditaan ratkaisuja ja testataan niitä. Todennetaan ratkaisuihin käytetyt teoriakytkennät ja ratkaisun uutuusarvo ja lopuksi tarkastellaan ratkaisun soveltuvuusalueen laajuutta. Kehittämisprosessi etenee sykleittäin ja prosessissa toistetaan useita kertoja suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi. (Ojansalo, Moilanen & Ritanlahti 2015, 67.) Opinnäytetyön aikataulu ja käytettävissä olevat resurssit asettavat rajoitteet kehittämisprosessin uusimiselle ja prosessi toteutetaan vain yhden kerran. Kankaan monisukupolvinen asumiskohde valmistuu vasta vuonna 2020, joten tämän kehittämistyön tuloksena syntyneitä yhteisöllisyyden tukemisen suosituksia ei voida testata käytännössä aiemmin.

4.2 Kehittämismenetelmät

Konstruktivisessa tutkimuksessa käytetään erilaisia osallistavia menetelmiä ja tietoa kerätään eri tavoin. Tässä opinnäytetyössä kehittämismenetelminä käytetään benchmarkingia, kyselylomaketta ja ryhmäideariihä, koska tarkoituksena on saada kerättyä tietoa yhteisöllisistä menetelmistä mahdollisimman monipuolisesti. Metodeilla ei ole kehittämistoiminnan kohdalla yhtä keskeistä roolia kuin tieteellisessä tutkimuksessa, vaikka prosessi kulkee samankaltaista polkua. Järjestelmällinen lähestymistapa kehittämisprosessien yhteydessä voi tuottaa parempia tuloksia kuin valmiisiin oppikirjapöytäkirjoihin ja kokemustietoon nojaava lähestymistapa. (Toikko & Rantanen 2009, 10.)

Luovan ongelmanratkaisun standardimenetelmä on ryhmässä tehtävä ideariihä, josta käytetään myös nimityksiä brainstorming tai aivoriihä. Menetelmän avulla ideoidaan ryhmässä ratkaisuja tai uusia lähestymistapoja johonkin ongelmaan. Ideointivaiheessa kirjataan ylös kaikki mieleen tulleet uudet ideat, joita myöhemmässä vaiheessa tarkastellaan kriittisesti ja joista valitaan tärkeimmät ideat. (Ojansalo, Moilanen, Ritanlahti 2015, 160-161.) Tässä opinnäytetyössä hyödynnetään keväällä 2017 Kankaan ikäystävällisen ja yhteisöllisen asumisen ideariihien avulla kerättyä aineistoa, jota arkkitehdit käyttivät myös talojen suunnittelun ja asemakaavan pohjana. Ideariihissä haettiin ikäystävällisen korttelin yhteisöllisyyden ideaa ja sisältöä. Tavoitteena oli selvittää asukkaiden toiveita yhteisöllisiä tiloja ja toimintoja kohtaan ja samalla varmistettiin varttuneiden, opiskelijoiden ja päiväkodin synergia yhteisöllisen toiminnan toteuttamisessa ja yhteistilojen rakentamisessa. Monisukupolvisiin ideariihisiin osallistui varttuneita asukkaita yhteisöllisen asumisen kohteista Jasolta ja Senja-Korttelista sekä Koasin opiskelijoita. Ryhmäideariihä järjestettiin yhteensä kolme, joista yksi oli varttuneille, yksi opiskelijoille ja yhteen osallistui molempien asukasryhmien edustajat. Ryhmäideariihissä olivat mukana Kankaan alueen arkkitehdit ja edustajat Kankaan kehittämishankkeesta, ARA:lta, Jasolta, Koasilta sekä yksityisestä päiväkodista.

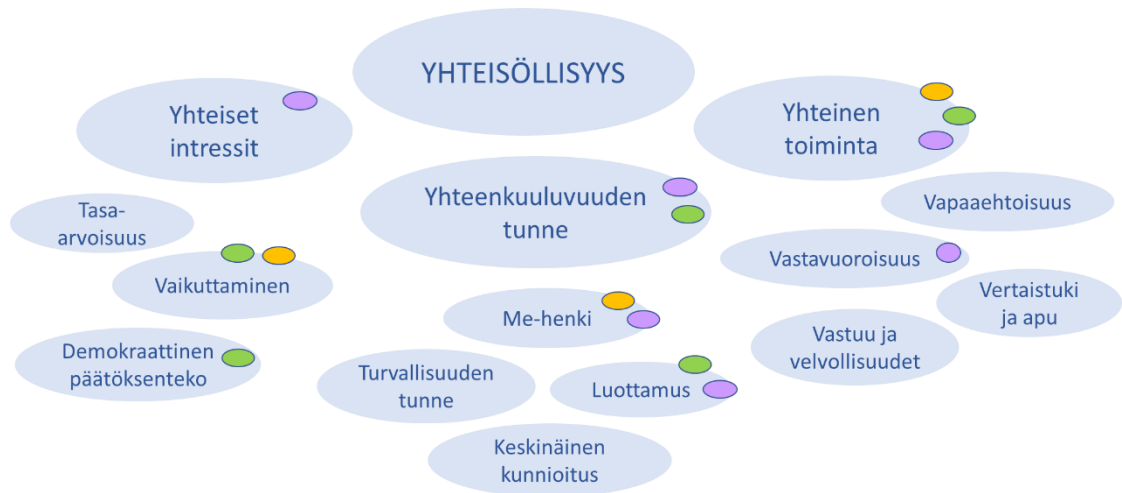
Benchmarking on kehittämismenetelmä, joka perustuu kiinnostukseen siitä, miten toiset toimivat ja menestyvät ja otetaan käyttöön muualla hyväksi havaittuja tapoja toimia. Benchmarkingissa kerätään tietoa ja kartoitetaan yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä, joita voidaan hyödyntää Kankaan monisukupolvisen asumisen kohteessa. Vertailukohteiden valinnan jälkeen kerätään tietoa yhteisöllisistä menetelmistä, minkä jälkeen tuloksia tulkitaan kriittisesti. Tiedoista seulotaan toimet, joista voidaan oppia uutta ja joita voidaan soveltaa

suoraan omaan toimintaan sekä toimet, joiden hyödyntäminen omassa toiminnassa vaatii sopivan ratkaisun löytämistä. (Ojansalo, Moilanen & Ritanlahti 2015, 43, 186.) Tässä opinnäytetyössä benchmarking toteutetaan verkossa tapahtuvalla tiedonhaulla, sillä se on nopein tapa kartoittaa koko Suomen monisukupolvisen ja yhteisöllisen asumisen tilannetta sekä yhteisöllisyyttä edistäviä käytänteitä. Benchmarking rajataan muutamaaan vertailukohteeseen, sillä tutkimuksen materiaalia kertyy myös muilla tiedonkeruumenetelmillä riittävästi.

Kyselylomakkeen avulla kerätään yhteisöllisten asumisyksiköiden asukasohjaajilta tietoa, mitkä seikat synnyttävät ja ylläpitävät yhteisöllisyyttä kyseisessä asumiskohteessa. Lomakehaastattelu sopii hyvin aineiston keräämisen menetelmäksi, kun tutkimusongelma ei ole kovin laaja ja tavoite on rajattu tietyn aihepiirin kokemusten, käsitysten tai mielipiteiden kuvaamiseen (Vilkkä 2015, 123). Lomakehaastattelussa kysytään vain kysymyksiä, jotka ovat merkityksellisiä tutkimuksen tarkoituksen ja ongelman asettelun kannalta. Tutkimuksen viitekehystä, eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetystä tiedosta, tulee löytyä perustelu jokaiselle kysymykselle. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Kysymykset muotoillaan aina yksiselitteisesti ja vastaajalle tutulla tavalla, minkä vuoksi on tärkeää tuntee kohderyhmä. Kysymysten järjestys on tärkeää vastaajan kannalta, jotta kyselyyn muodostuu jonkinlainen juoni, sillä vastaamista helpottaa kysymysten johdonmukaisuus. (Heikkilä 2004, 48-49.) Lomakekyselyn ongelmana on, että ne peilaavat tutkijan käsityksiä tutkittavasta asiasta kysymysten tasolla, sillä niihin on sisäänkirjoitettu tutkijan ennakkokäsitys asiasta. Usein vastaaja tunnistaa tämän ja vastaa tutkijan toivomalla tavalla eikä omien näkemysten tai kokemusten mukaan. Lopullinen tutkimusaineisto ei välttämättä vastaa tutkimuksen tavoitteeseen, eikä anna kattavia vastauksia tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin. (Vilkkä 2015, 127-128.)

Tämän opinnäytetyön asumisyksiköiden ohjaajille lähetetyn kyselylomakkeen (liite 1.) kysymykset perustuvat luvussa 2. esitettyyn tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Asukkaille lähetetyn kyselylomakkeen (liite 2.) kysymykset ovat tehty ohjaajien lomakkeen perusteella, mutta yksinkertaisempaa versiona ja muotoillen kysymykset vastaajille ymmärrettäviksi. Yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehykseen (kuvio 6.) on merkitty sosiaalisen pääoman käsitteet violetilla värillä, toimijuuden käsitteet oranssilla värillä ja osallisuuden käsitteet vihreällä värillä, jotta selviää kaikkien käsitteiden samankaltaisuus ja rinnakkaisuus. Sekä yhteisöllisyyden että sosiaalisen pääoman kulmakivet ovat yhteiset intressit, yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteinen toiminta (Oksanen & Virtanen 2012, 55- 56 ja Pessi & Seppänen 2011, 296). Kyselylomakkeen runko on tehty näiden

teemojen mukaan ja kysymyksillä kartoitetaan vastauksia yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehysessä (kuvio 6.) oleviin käsitteisiin.

Kuvio 6. Yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehys

4.3 Aineiston analyysimenetelmät

Tässä työssä analysointimenetelmänä käytetään teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jossa analyysin luokittelu perustuu olemassa olevaan teoreettiseen viitekehukseen. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi syntyy yleensä kahdesta vaiheesta, jotka nivoutuvat toisiinsa. Ensin aineisto pelkistetään, jolloin havainnot yhdistetään, minkä jälkeen tulokset tulkitaan.

Pelkistämällä rajataan näkökulmia monimuotoisesta ja runsaasta aineistosta. Tiivistämällä karsitaan havaintojen määrää etsimällä aineiston osista yhteisiä piirteitä tai nimittäjiä. Aineiston abstrahoinnilla muodostetaan teoreettisen käsitteistö erottamalla tutkimuksen kannalta oleellinen tieto. Yleiskäsitteiden avulla muodostetaan kuvaus tutkimuskohteesta vertaamalla teoriaa ja johtopäätöksiä alkuperäisaineistoon. Tuloksissa esitetään aineistoa kuvaavat teemat tai luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet. Sisällön analysoinnin ja tulkitsemisen jälkeen kohdeilmioista on tarkoitus tuoda esiin jotain uutta. Tulkinnan lähteenä voi toimia aiempi tutkimus ja teoria. (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 119, 140-141.)

Teoriaohjaava analyysi alkaa tekemällä päätös, mikä aineistossa kiinnostaa. Seuraavaksi aineisto seulotaan ja merkitään vain ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseen, kaikki muu tieto jätetään tutkimuksesta pois. Merkityt asiat kerätään yhteen ja luokillaan, teemoitetaan ja tyypitellään kerätty aineisto, minkä jälkeen kirjoitetaan yhteenvedo. Näillä toimilla osoitetaan aineiston rajaaminen ja vastaaminen tutkimusongelmaan. Yksinkertaisimpana

aineiston järjestämisen muotona pidetään luokittelua. Teemoittelussa painottuu mitä kustakin teemasta on sanottu ja kyse on erilaisten aihepiirien mukaan aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä. Tyypittelyssä tiivistetään yleistykseksi joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 104-107.)

Teoriaohjaavassa analyysissä käytetään apuna teoriaa, vaikka analyysi ei pohjautu siihen suoraan. Aikaisemman tiedon vaikutus tunnistetaan aineistosta, mutta aikaisemman tiedon merkitys ei ole teoriaa testaava, vaan uusia ajatusuria avaava. Aineiston analyysivaiheessa edetään aluksi aineistolähtöisesti, mutta ero aineistolähtöiseen sisällön analyysiin tulee siinä, miten abstrahoinnissa teoreettisiin käsitteisiin liitetään empirinen aineisto.

Teoriaohjaavassa analyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina, ilmiöstä jo tiedettyinä, kun taas aineistolähtöisessä analyysissä ne luodaan aineistosta. Analyysissä vaihtelevat valmiit mallit ja aineistolähtöisyys, joita pyritään yhdistelemään eri keinoilla toisiinsa, jolloin yhdistelyn tuloksena saattaa syntyä uutta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109-110, 133.)

5 Tulokset ja aineisto lajeittain

5.1 Ideariihi

Keväällä 2017 Kankaan kehittämishankkeessa selvitettiin ideariihin avulla millaista yhteisöllisyyttä ja millaisia toimintoja nuoret ja varttuneet arvostavat yhteisöllisessä ja ikäystävällisessä asumiskorttelissa. Ideoinnissa olivat mukana Kankaan kehittämishankkeen, Jason, Koasin, ARAn, yksityisen päiväkodin edustajat sekä arkkitehtitoimiston edustajat. Ideariihiä järjestettiin kolme, joista yhteen osallistui 8 Koasilla asuvaa opiskelijaa, yhteen pajaan osallistui 10 Jason ja Senja-korttelin asukasta, sekä yhteinen koontityöpaja, johon osallistui molempien ryhmien edustajia.

Ideariihissä kartoitettiin asukkaiden yhteisiä intressejä avoimien kysymysten kautta. Sekä opiskelijat että varttuneet nimesivät monisukupolvisen asumisen tärkeimmäksi arvoksi sosiaaliset verkostot ja asukkaiden ikärajat ylittävän samanhenkisyyden. Naapureiden tunteminen ja huomioiminen, uusien ystävyysuhteiden solmiminen sekä yhteenkuuluvuudentunne koettiin merkittäviksi. Molemmat asukasryhmät pitivät seuraavaksi tärkeimpänä arvona avunsaantia tarvittaessa. Nuorten mielestä kolmanneksi tärkein arvo oli tiedon, taidon ja tavaroiden vaihtaminen. Neljänneksi tärkeimpänä arvona olivat yhteiset säännöt ja päämäärät ja viidenneksi tärkein arvo oli turvallisuus. Varttuneet puolestaan nimesivät turvallisuuden kolmanneksi tärkeimmäksi arvoksi, minkä jälkeen tuli

tiedon, taidon ja tavaroiden vaihtaminen. Viidenneksi tärkein arvo varttuneiden mielestä oli taloudellinen kantokyky. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.)

Asukkaiden yhteisten intressien lisäksi ideariihessä kartoitettiin monisukupolvisen yhteisasumisen etuja ja haittoja. Nuoret näkivät etuina sukupolvien stereotyyppien murtumisen, näkökulmien laajentamisen ja uusien asioiden oppimisen. Naapureista voi löytää uuden isovanhemman tai lapsenlapsen, sosiaaliset nuoret voivat virkistää yksinäisiä varttuneita, yhdessä voi harrastaa ja tavaroita voi lainata. Varttuneiden mielestä yhteisasumisen etuja olivat monipuolinen elämänsisältö ja elämänmenon seuraaminen, naapuriapu ja toimintakyvyn ylläpitäminen. Etuina nähtiin myös yhdessä harrastaminen ja toimiminen, uudet ystävät, monikulttuurisuus ja turvallisuus sekä ajassa mukana pysyminen toisilta oppimisen kautta. Nuoret kokivat uhkakuvina mahdolliset sukupolvien väliset ristiriidat ja mahdolliset ongelmat liittyen vastuun ja velvollisuuksien jakautumiseen ja sääntöjen noudattamiseen. Heidän mielestään asukkaiden motivointi yhteisiin aktiviteetteihin voi olla haastavaa, sillä asukasryhmillä on erilaiset elämänrytmit, opiskelijat ovat kiireisiä ja asukkaiden mielenkiinnot eivät välttämättä kohtaa. Molempipuolisen kunnioittamisen ja oman rauhan puute sekä naapurin liiallinen tarkkailu voivat aiheuttaa ongelmia. Myös varttuneet kokivat, että oman rauhan puute sekä erilaiset elämänrytmit ja elämäntavat voivat aiheuttaa ongelmia. Heitä arvelutti oma jaksaminen, velvollisuuksien jakaminen ja ongelmien tai vaikeiden asioiden esille tuominen. Haittatekijänä koettiin naapuruston juoruilu, hyväksikäytön vaara ja sosiaalinen paine yhteistoimintaan osallistumiseen. Molemmat asukasryhmät uskoivat yhteisen toimintakulttuurin kehittymisen vievän aikaa. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.)

Ideariihissä kertyi paljon ideoita monisukupolvisen asumisen yhteistoimintaan. Nuoret olivat valmiita jakamaan eniten tietoteknistä osaamistaan varttuneille, kun taas varttuneet halusivat opettaa mm. nikkarointia, käsitöitä, perinnetietoutta ja viljelyneuvontaa nuorille. Molemmat asukasryhmät olivat innostuneita tansseista, kuntosalista ja opiskelijavetoisista jumpista sekä hemmotteluhoidoista. Yhteiset laulutuokiot, korttelikuoro, karaoke ja musiikinkuuntelu koettiin mielekkäinä. Ruokailuun liittyviä ideoita olivat mm. kokkikerho, yhteissyönti, pop up- ravintola ja piirakka- ja säilöntätalkoot. Taide- ja kädentaitoihin liittyviä ehdotuksia olivat mm. valokuvauskerho, näytelmäkerho, runo- ja sanataidekerho sekä käsityö- ja nikkarointipiiri. Yhteisretkiä ehdotettiin urheilu- ja kulttuuritapahtumiin sekä marjastamaan, sienestämään ja kalastamaan. Talon sisäiseksi tapahtumiksi ideoitii

elokuvailtoja, grillijuhlia, piha- ja pyörähuoltotalkoita sekä vuodenaikoihin ja juhlapyyhiin liittyviä yhteisjuhlia. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.)

Nuoret ehdottivat yhteisasumisen tueksi yhteisiä sääntöjä, yhteistyötä eri yhdistysten ja oppilaitosten kanssa, ”saa häiritä”-kylttiä oveen kiinnitettäväksi, jos asukas toivoo seuraa sekä harrastekerhon pitäjälle pienempää yhtiövastiketta. Varttuneiden mielestä korttelissa pitäisi olla yhteisökoordinaattori tai yhteisösovittelija ja he kokivat tärkeiksi kiertotalouden ja ruokahävikin minimoimisen. Sekä nuoret että varttuneet toivoivat palveluiden ja tuotteiden yhteishankintoja. Kooste yhteistoiminnan ideoista löytyy liitteenä olevasta (liite 3.) Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisten menetelmien suosituksista. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.)

5.2 Benchmarking

Tässä benchmarkingissa kartoitetaan hyviä käytänteitä monisukupolvisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden edistämiseen asumisessa. Jasolla ja Koasilla on jo olemassa omat vahvat yhteisöllisen asumisen mallit, joten kartoituksen ulkopuolelle rajattiin muut vastaavat yhteisölliset varttuneiden tai nuorten asumismallit ja keskityttiin monisukupolviseen asumiseen ja sitä tukeviin käytäntöihin. Suomessa monisukupolvinen asuminen on nouseva trendi ja asumiskohteita on parhailaan rakentumassa Tampereen Käräjätörmän kylään sekä Joensuussa Penttilänrantaan.

5.2.1 Jätkäsaari sukupolvien kortteli

Asuntosäätöön Hitas-yhtiöstä, Hoasin opiskelija-asunnoista ja Settlementtiasunnoista muodostuvassa sukupolvien korttelissa asuu lähes 400 asukasta. Asukkaat kokoontuvat yhteen yhteiseen isoon olohuoneeseen ja auditorioon, joissa voi pitää elokuvailtoja tai järjestää konsertteja. Yhteiskäytössä ovat myös lounasravintola, pyykkitupa, kuntosali, verstaas ja musiikkihuone. Asukkaat pääsevät kulkemaan rakennusten läpi esteetöntä reittiä pitkin yhteisiin tiloihin, joissa asukkaat kohtaavat toisensa luonnostaan. Yhteisöllisessä korttelissa kenenkään ei tarvitse olla yksin, mutta ei ole myöskään pakko olla sosiaalinen. (Hämäläinen 2018.)

Yhteisöllisessä sukupolvien korttelissa asuu kaiken ikäisiä ja taustaisia ihmisiä opiskelijoista vanhuksiin. Monisukupolvisen asumisen yhteisöllisyys lähtee asukkaiden osaamisesta, taidoista, tiedosta ja halusta jakaa niitä toistensa kanssa. Talon asukkaat vaihtavat taitoja ja

osaamista esimerkiksi kielten opiskelun, lastenhoitoavun, läksykerhon, tuolijumpan ja remonttiavun ja pyörän korjauksen merkeissä. Naapureilta saa koiran ulkoilutusapua ja yhdessä voidaan järjestää ravintolapäiviä tai elokuvailtoja. Sukupolvien korttelissa työskentelee korttelivalmentaja, jonka tehtävä on auttaa, tukea ja kannustaa asukkaita yhteisten toimintojen löytämisessä ja ylläpitämisessä. Korttelin asukkaiden keskuudesta valitaan korttelitiimin edustajat, jotkaideoivat ja organisoivat toimintaa korttelivalmentajan kanssa. Korttelitiimin vastuulla on myös tilojen ja aktiviteettien koordinointi sekä muille asukkaille tiedottaminen. (Sukupolvien kortteli 2018.) Yhteisöllistä toimintaa pyörittää sosiaalinen media ja vastuuryhmät, kuten viherryhmä, saunaryhmä ja kirjastoryhmä. Viikkotiedotevastaava lähettää sunnuntaisin viikkotiedotteen ja muu tiedottaminen hoituu lisäksi WhatsApp- ja Facebook-ryhmien kautta. Viestintäkanavat helpottavat taitojen vaihtoa, avun pyytämistä ja saamista. (Launonen 2016.)

5.2.2 Kotikatu365 Lipporanta

Vuonna 2018 avautuva Kotikatu365 Lipporanta kokoaa eri sukupolvet asumaan samaan kaupunkiyhteisöön, jossa asukkaat voivat toteuttaa kestävän ja ekologisen kehityksen periaatteita asumisessa. Lipporannan yhteisöllisyys perustuu yhteisten pelisääntöjen noudattamiseen, vastuullisuuteen ja muiden asukkaiden kunnioittamiseen. Kaupunkiyhteisö tarjoaa erilaisia palveluita, yhteistä toimintaa ja yhteisiä tiloja sekä takaa jokaiselle asukkaalle oman yksityisyyden, sillä Kotikatu365-konsepti perustuu ajatukselle yksilöllisestä yhteisöllisyydestä. Asukkaat voivat varata yhteistiloja omia juhlia varten tai majoittaa kyläilijöitä vierashuoneeseen, heillä on myös käytössä kuntosali, joka muuntautuu monenlaiseen käyttöön sekä personal trainerin palvelut. Kaikki asukkaiden palvelut on keskitetty Lipporannan yhteiseen digipalveluun, eli Kotikatu365-palveluportaalin, jonka avulla voi kierrättää vanhoja tavaroita tai hankkia esimerkiksi lastenhoitoapua, siivouspalvelua tai tilata ruoka-annoksia. Portaalin keskustelufoorumien kautta asukkaat löytävät toisensa yhteisten elokuvien tai muiden toimintojen pariin. Osa palveluista, kuten yhteiseen olohuoneeseen tilattavat lehdet ja elokuvat sisältyvät vastikkeeseen tai vuokran päälle tulevaan 15 euron kuukausittaiseen lisämaksuun. Asukkaiden yksityiskäyttöön varaamista tiloista tai esimerkiksi siivouspalvelusta maksetaan erilliskorvaus käytön mukaan. Maksuista koostuvalla kokonaissummalla ylläpidetään Lipporannan yhteisiä toimintoja ja yhteisten tilojen siisteyttä. Aulapalvelu auttaa asukkaita asioiden hoidossa ja järjestää ja koordinoi erilaista toimintaa. Taloissa toimivat smartboxit, joiden välityksellä asukkaat voivat lähettää ja vastaanottaa paketteja. Asukkaiden käytössä on yhteiskäyttöauto, polkupyöriä, liikunta- ja ulkoiluvälineitä sekä erilaisia remonttitarvikkeita. (Lipporanta 2018.)

5.2.3 Oman muotoinen koti

Nuorisoasuntoliiton käynnistämässä Oman muotoinen koti – hankkeessa etsittiin keinoja nuorten vaikeaan asuntotilanteeseen 2015-2017. Laajasalossa sijaitsevassa palvelutalo Rudolfissa toteutettiin nuorten ja varttuneiden yhteisasumiskokeilu, jossa nuoret asuivat vanhusten palvelutalossa ja saivat vähennystä vuokraansa viettämällä aikaa varttuneiden kanssa 3-5 tuntia viikossa. Seurustelu tapahtui yksinäisten asukkaiden luona, ryhmien toiminnassa sekä arjessa tapahtuvien kohtaamisten muodossa. Kokeilun positiivisia seurauksia olivat mm. nuorten ja varttuneiden osaamisen hyödyntäminen, eri sukupolvien välisen vuorovaikutuksen tuoma positiivisuus, asumiskustannusten edullisuus ja nuorten verkostojen laajentaminen. Yhteisasumisen huonoja puolia olivat nuorten kokema emotionaalinen kuorma, joka johtui kuoleman läheisyydestä sekä aktiivisen mediaseurannan mukanaan tuoma paine ja tunne viettää varttuneiden seurassa enemmän aikaa. (Oman muotoinen koti 2017.)

Oman muotoinen koti – hankkeen toinen kokeilu Homma himaan – palvelu toteutettiin yhteistyössä Y-säätiön ja M2- kotien kanssa. Kokeilussa neljälle nuorelle tarjottiin asuntoa Kannelmäessä asuinalueen ja ympäristön hyväksi tehtävää työtä vastaan. Asunnontarjoajat pystyivät lisäämään laatua asumiseen Homma himaan – palvelun avulla nuorten muille asukkaille tarjoamien edullisten palveluiden ja sosiaalisten kontaktien kautta. Hyvinä puolina olivat nuorten saama monipuolinen työkokemus ja taloudellinen turva sekä alueen muiden toimijoiden kiinnostus uudenlaista palvelua kohtaan. Huonoina puolina nuoret kokivat työn kohteen olevan liian laaja, naapureiden avunpyytämisen kynnyksen korkea ja töiden saatavuus vaihteli. (Oman muotoinen koti 2017.)

Homma himaan palvelun hyötyjä nuorille olivat asunnon ja turvatun toimeentulon saanti, asuinyhteisöön integroituminen ja sosiaalisten verkostojen lisääntyminen sekä tukea asumiseen että työelämätaitoihin. Asunnon ja työn tarjoajille ja naapurustolle palvelun tuomia hyötyjä olivat nuoren toimiminen matalan kynnyksen linkkinä asunnon tarjoajan ja asukasuyhteisön välillä sekä asukastoiminnan aktivoiminen. Asukkaiden saamat lisäpalvelut ja tuki uudenlaisen välittämisen kulttuurin ja paremman asukasviihtyvyyden muodossa. Kokeilun laajempia hyötyjä oli helpottaa nuorten työ- ja asumistilannetta, mahdollisuus toimia osana kotouttamistoimintaa ja lisätä naapurustojen hyvinvointia. Palvelun avulla tarjottiin nuorille uudenlaisia mahdollisuuksia harjoitella itsenäistymistä, asumista, työntekoa sekä oman osaamisen kehittämistä. Nuoret tarjosivat arkiapua, kuten digiapua, lastenhoitoa ja kaupassa käyntiä tai ikkunoiden pesua. Nuoret tekivät myös naapuruston yhteisöllisyyteen liittyviä tehtäviä, kuten asukastoiminnan kehittämistä sekä yleisiä

huoltotöitä omassa asuinyhteisössä. Nuoret osallistuivat asumisen ja työn yhdistämisen konseptin luomiseen ja kehittämiseen. Hankkeen tuloksena kertyi positiivisia kokemuksia eri-ikäisten ihmisten yhteisasumisesta, joka on tuottanut uudenlaisia välittämisen rakenteita ja yhteisöllisyyttä. (Homma himaan 2018.)

5.2.4 Aijjoos-hankkeen hyvät käytännöt

Kauhavan Seudun Vanhustenkotiyhdistys ry hallinnoimassa Aijjoos-hankkeessa etsittiin vuosina 2008-2012 ja 2013-2015 konkreettisia esimerkkejä, kuinka ikäpolvitoiminta ja osallisuus tuottavat hyvinvointia. Varttuneet ovat suunnitelleet, toteuttaneet ja arvioineet hankkeen toimintaa yhdessä ammattilaisten kanssa, sillä aktiivinen kansalaisuus edistää osallisuutta ja ikäpolvitoimintaa ja sitä kautta lisää hyvinvointia. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 2.)

Hankkeen yhtenä esimerkkinä varttuneet toimivat vapaaehtoisina vertaisryhmänohjaajina. Ryhmänohjaajat arvostivat mahdollisuutta ilmaista ja toteuttaa itseään ohjaamisen kautta ja ryhmien ohjaaminen toi heille uutta innostusta ja elämäniloa. Ryhmien kokoontuminen auttoi niin ohjaajia kuin ryhmäläisiä osallistumaan toimintaan ja lähtemään kotoa ulos. Ryhmien ohjaajat saivat hankkeen taholta ammattimaista koulutusta ja hyödyllistä tietoa, jota he pystyivät jakamaan ryhmälle ja sitä kautta auttaa muita varttuneita vaikuttamaan ikääntyneiden asemaan. Ryhmätoimintaan osallistuneet varttuneet pitivät vertaisryhmätoiminnasta enemmän kuin ammattilaisen ohjaamasta ryhmästä, sillä toiminnan sisältö oli juuri toivotunlaista. Yksi vertaisryhmistä oli nimeltään Voimaa valokuvista, jossa kokeiltiin valokuvaamisesta saatavaa tarinallisuutta. Varttuneet katsoivat ryhmässä valokuvia, joita he olivat itse ottaneet heille tärkeistä kohteista ja kertoivat tarinoita kuvien takaa. Kuvien kautta varttuneiden voimavarat nousivat esiin uudella tavalla ja korostivat varttuneiden aktiivisen toimijan roolia, osallisuutta ja paikallisidentiteettiä. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 4-5.)

Hankkeessa edistettiin kyläilykulttuuria erään varttuneen henkilön kehittämän kyläluutakäytänteiden avulla, joka lisäsi naapuruston välistä kanssakäymistä. Pienen risuista tehdyn kyläluudan mukana kulki muistikirja, johon kirjoitettiin kuulumisia, muistoja tai tarinoita. Ideana oli viedä kyläluuta aina seuraavalle naapurille kasvotusten ja samalla kyläiltiin naapurin luona. Kyläluuta luovutettiin seuraavalle aina viikon sisällä ja tavoitteena oli, että luuta kiersi kaikissa kodeissa. Yhteiset kyläluudan kotiinpaluujuhlat voitiin järjestää, kun luuta palautui sen liikkeelle lähettäneeseen kotiin. Juhlissa luettiin luudan mukana kulkeneen muistikirjan merkintöjä. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 8.)

5.3 Kysely

Asukastoiminnan ohjaajille suunnattu kysely ja saatekirje (liite 1.) lähetettiin seitsemälletoista yhteisöllisen asuinyksikön ohjaajalle eri puolille Suomea. Kyselyyn vastasi kolme ohjaajaa, joista yksi edusti opiskelija-asumista ja kaksi muuta toimi varttuneiden parissa. Koasin ja Jason yhteyshenkilöt välittivät asuinkohteidensa asukkaille sähköisen asukkaille suunnatun saatekirjeen ja kyselylomakkeen (liite 2.), johon vastasi seitsemäntoista Koasin asukasta ja yhdeksän Jason asukasta.

Asukaskysely. Kyselyssä selvisi, että asukkailla on paljon erilaisia asuinympäristöön liittyviä mielenkiinnon kohteita, vaikkakin varttuneiden ja opiskelijoiden mielenkiinnon kohteet ovat usein erilaisia. Kaikki opiskelijat eivät olleet selvillä, miten päätöksenteko toteutetaan heidän taloissaan tai mihin asioihin he voivat vaikuttaa. Osa vastaajista koki voivansa vaikuttaa ympäristön siisteyteen, kierrätykseen, yleiseen viihtyvyyteen ja yhteisöllisyyteen. Varttuneet tiesivät, että päätökset tehdään asukaskokouksissa ja asukastoimikunnissa ja he kokivat voivansa vaikuttaa esimerkiksi tekemällä aloitteita ja ehdotuksia, luomalla hyvää yhteishenkeä, järjestämällä toimintaa. Kaikki vastaajat kokivat olevansa tasa-arvoisessa asemassa naapureihinsa nähden, minkä lisäksi yksi asukas tuntee olevansa etuoikeutettu kuuluessaan asukastoimikuntaan.

Joidenkin opiskelijoiden mielestä heillä ei ollut yhteisiä toimintoja asukkaiden kesken, kun taas osa opiskelijoista osallistui asukastoimikunnan järjestämiin tapahtumiin, juhliin, grilli-iltoihin, jumppiin ja saunavuoroihin. Varttuneilla oli paljon erilaisia yhteisiä toimintoja, kuten esimerkiksi tapahtumat ja juhlat, erilaiset harrasteryhmät, talkoot ja kahvihetket. Osa opiskelijoista ei havainnut keinoja, joilla yhteiseen toimintaan innostettiin mukaan. Toiset kertoivat tapahtumakutsuja tulevan ilmoitustauluilla olevien julisteiden, facebook-ryhmän ja sähköpostin kautta ja houkuttimena toimi hyvin ilmainen ruoka ja juoma. Varttuneet kokivat asukastoiminnanohjaajan olevan merkittävässä roolissa yhteiseen toimintaan innostamisessa, kasvotusten kohdatessa sekä ajantasaisesta tiedotuksesta ilmoitustaululla tai TV-ruudussa näkyvässä viikko-ohjelmassa. Asukkaat myös innostivat toinen toisiaan mukaan toimintaan ja heidän mielestään asukaslähtöiseen toimintaan oli helpompi lähteä mukaan.

Suurin osa opiskelijoista koki, ettei heidän osaamistaan tai taitoja hyödynnetä yhteiseksi hyväksi. Varttuneiden mielestä heidän osaamistaan tai taitoja on hyödynnetty. Muutama opiskelija kertoi, että asukkaita koskeva vastuu ja velvollisuudet jaetaan asukastoimikunnissa vapaaehtoisten kesken, mutta suurin osa ei tiennyt tai ollut kiinnostunut menettelyistä. Varttuneet näkivät vastuun ja velvollisuuksien jakamisen tapahtuvan asukastoimikunnissa

ensisijaisesti vapaaehtoisten kesken, minkä lisäksi jokaisella asukkaalla on vastuu omista tekemisistään, myös asukastoiminnanohjaajan rooli koettiin merkittävänä. He huomioivat, että joukossa on aina sellaisia asukkaita, joilla on enemmän halua ja osaamista ottaa enemmän vastuuta. Useimmilla opiskelijoilla ei ollut tietoa, miten mahdolliset asukkaiden väliset ristiriidat sovitaan. Muutama opiskelija vastasi, että riitoja selvitetään facebook-ryhmässä keskustelemalla, seinillä olevien viestien avulla ja viime kädessä Koasin apuun turvautumalla. Myöskään kaikilla varttuneilla ei ollut kokemusta ristiriitojen selvittelyistä ja muut painottivat ystävällisessä hengessä käytävän keskustelun merkitystä, muistuttamalla asukkaiden tasa-arvoisuudesta ja selvistä pelisäännöistä. Suuremmat ristiriidat voidaan sopia asukastoimikuntien kokouksissa tai asukastoiminnanohjaajan kanssa.

Talon yhteishenki ilmeni opiskelijoiden mielestä tervehtimällä naapuria, osallistumisena yhteisiin tapahtumiin ja esimerkiksi oman talon facebook-ryhmässä, tosin kaikki opiskelijat eivät tunnustaneet yhteishenkeä olevankaan. Varttuneiden mielestä yhteishenki näkyi avoimena keskusteluna, naapurin auttamisena, tapahtumiin, retkiin ja harrasteryhmiin osallistumisena sekä ongelmien käsittelyn avoimuutena. Noin puolet opiskelijoista tunsivat luottamuksen tunnetta naapureihinsa ja he kokivat turvallisuuden tunteen vahvistuvan, kun he tuntevat naapurinsa, ympäristö on siisti, talossa ei pyöri narkomaaneja ja talojen ulko-ovet ovat lukittuja. Kaikki varttuneet luottivat naapureihinsa ja tunnetta vahvasti sosiaaliset suhteet, naapureiden tunteminen, avun saanti tarvittaessa ja palveluiden läheisyys. Ympäristöllä oli myös suuri merkitys turvallisuuden tunteen kehittämisessä mahdollistamalla esimerkiksi liikkumisen esteettömyyden, ulko-ovien lukitukset, turvaliedet ja hälyttimet. Puolet opiskelijoista koki saavansa apua ja vertaistukea naapureiltaan, kun taas kaikki varttuneet tunsivat saavansa naapuruston oma-aloitteista naapuriapua.

Asuinympäristön tarjoamat mahdollisuudet yhteiseen toimintaan rajoittuvat opiskelijoiden mielestä grillikatokseen, yhteiseen kerhohuoneeseen ja kuntosaliin. Varttuneet kokivat yhteiset tilat isoiksi ja hyväiksi sekä seuran, ison pihan ja luonnonläheisyyden kannustavan liikkumaan.

Ohjaajien kysely. Ohjaajien näkökulmasta asukkaiden intressejä on tunnistettu varsin laajasti, ympäristön ja toimintojen lisäksi mm. turvallisuus, palveluiden saatavuus, tuttujen ihmisten läsnäolo ja oma yksityisyys on koettu tärkeinä. Yhteiset intressit on tunnistettu työntekijän aktiivisella kuuntelemisella ja keskustelemisella asukkaiden kanssa, asukaskokouksissa ja asukastoimikunnan kokouksissa ja kyselyillä. Asukkaiden päätöksentekototeutetaan yhteishallintolakia noudattaen asukastoimikuntien kokouksissa tai esimerkiksi kaikille avoimien vapaaehtoisryhmien kautta. Asukkaiden tasa-arvoisuus huomioidaan

tarjoamalla kaikille asukkaille avoinna olevaa toimintaa, johon kaikilla on mahdollisuus osallistua oman kunnan, mielenkiinnon ja voimavarojen mukaan. Toimintaa järjestetään yhdessä, jottei vastuu kasaannu liikaa yksittäisille asukkaille. Tasa-arvoa lisää mahdollisuus osallistua kokouksiin ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun.

Asukkaat voivat vaikuttaa omassa elinpiirissään yhteisiin tiloihin, talon henkeen, tapahtumiin, siisteyteen ja järjestyshäiriöihin. Kaikki toiminta lähtee asukkaiden toiveista ja tarpeista, alueen yhteisiin asioihin pääsee vaikuttamaan asukastoimikunnan lisäksi vapaaehtoisryhmissä. Asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta vahvistetaan aktiivisella kuuntelemisella, kiinnostuksen osoittamisella, kannustamisella, tunteiden tunnistamisella sekä tukemalla päätöksentekoa ja ideoiden toteuttamista käytännössä. Kokouksista tehdään näkyviä ja helppoja matalankynnyksen tapahtumia, joihin osallistumiseen saa ohjaajilta tukea. Tärkeää on myös osoittaa kohteille hyvä budjetti, joilla tapahtumia ja toimintaa voidaan järjestää. Avointen keskustelutilaisuuksien lisäksi kotiin jaettujen kyselylomakkeiden avulla varmistetaan, että hiljaisemmatkin asukkaat saavat äänensä kuuluviin, mikä lisää asukkaiden tasa-arvoa. Asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta vahvistetaan reagoimalla nopeasti heidän aloitteisiin.

Yhteiseen toimintaan innostetaan mukaan tunnistamalla tarpeita ja taitoja, hienovaraisella houkuttelulla sekä tukemalla yhteisten tapahtumien onnistumista. Kun ilmapiiri on hyvä, asukkaat innostavat toisiaan osallistumaan. Kaikesta yhteisestä toiminnasta tiedotetaan talojen ilmoitustauluilla, postiluukuista pudotettavilla tiedotteilla tai esimerkiksi facebookin kautta. Periaatteena on kuitenkin se, että jokainen voi itse tehdä valinnan osallistuuko toimintaan vai ei ja toimintaan osallistuminen lähtee asukkaiden omasta tahdosta ja halusta.

Asukkailla on paljon erilaisia yhteisiä toimintoja, tapahtumia ja harrasteryhmiä, kuten yhteinen kuoro, joka esiintyy useita kertoja vuodessa muistisairaille alueella sijaitsevassa palvelutalossa. Kalenterivuoden juhlapäivät huomioidaan ja niitä vietetään yhdessä asukkaiden kanssa. Asukastiloissa kokoontuvat myös erilaiset yhdistykset, joiden ryhmätoimintaa asukkaat voivat halutessaan hyödyntää. Asukkaat voivat käyttää naapuriapu-applikaatiota, yhteisiä lainattavissa olevia tavaroita ja tiloja. Erialojen asiantuntijat käyvät kertomassa asukkaita kiinnostavista asioista, kuten kierrättämisestä, ikääntyvien lakiasioista ja lääkehoidosta. Asukkaiden osaamista hyödynnetään yhteisöllisyyden kehittämisessä, toimintojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja ryhmätoimintojen ohjaamisessa. Virallisissa kokouksissa ei välttämättä sovita aina vastuuhenkilöitä, sillä se saattaa saada monet arkailemaan.

Asukkaiden keskinäinen vastavuoroisuus toteutuu hyvin silloin, kun on yhteisöllisyyttä tukeva ja yksilöiden tarpeet huomioiva ilmapiiri. Toisinaan saattaa tulla ongelmia, jos yksi asukas haluaa pitää enemmän yhteyttä kuin toinen, vie tilaa enemmän yhteisissä juhlissa, kiinnittyy liikaa työntekijään ja ei tee mitään yhteiseksi hyväksi. Välillä tarvitaan hienovaraista neuvontaa ja ohjausta ja täytyy myös hyväksyä, että jotkut asukkaat eivät anna omaa työpanostaan ja pääsevät silti osalliseksi nauttimaan toisten työpanoksesta. Asukkaat jakavat omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan niin muille asukkaille kuin työntekijöillekin.

Vastuu ja velvollisuudet jaetaan siinä hetkessä, kun asia on ajankohtainen sekä kokouksissa asukkaiden kapasiteetin ja halukkuuden mukaan. Asukasisännöitsijä jakaa vastuuta toimiston puolelta ja asukasaktiivit kohteissa. Toiminnan toteutumisen mahdollistaa se, että vapaaehtoisilla asukkailla on velvollisuus osallistua tiedottamiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen erityisesti suurempien tapahtumien yhteydessä. Asukkaat sopivat ristiriitansa keskenään yhdessä keskustelemalla, asumisneuvonnalla tai heidät ohjataan sovittelun piiriin. Vaikeimmissa naapuririidoissa voidaan järjestää yhteinen keskustelu tai käyttää naapurisovittelukeskuksen apua.

Me-henkeä vahvistetaan yhteisellä tekemisellä, tapahtumilla ja yhteisten asioiden käsittelemisellä sekä häiriöihin puuttumisella. Erilaisuuden suvaitsemiseen ja kaikkien yhdenvertaiseen kohteluun tulee kiinnittää huomiota samoin kuin selkeiden vaikutusmahdollisuuksien tarjoamiseenkin. Me-henkeä vahvistava tekijä on se, että tervehditään kaikkia asuinyhteisössä liikkuvia henkilöitä niin naapureita kuin vierailijoita. Asukkaiden keskinäistä luottamusta edistetään kaikella yhteisellä toiminnalla, joka mahdollistaa kohtaamiset ja keskustelut sekä vastuuta jakamalla. Uuden asukkaan muuttaessa hänet tutustutetaan mahdollisuuksien mukaan muihin asukkaisiin ja pyritään saamaan mukaan yhteiseen toimintaan. Naapuriviikoilla kannustetaan asukkaita tutustumaan naapureihinsa, mikä lisää luottamuksen tunnetta.

Asukkaiden turvallisuuden tunnetta vahvistetaan hyvällä talon ylläpidolla, nopealla reagoinnilla häiriöihin, turvallisuusasioista tiedottamalla ja työntekijän läsnäololla. Taloissa on tarvittavat järjestelmät sekä joissain riskikohteissa vartijat käyvät tarkistamassa tilanteen. Palveluita on helposti saatavilla, ammattitaitoinen henkilökunta on auttamassa ja samassa elämäntilanteessa olevaan naapuriin on helpompi tutustua. Vertaistukeen ja naapuriapuun kannustetaan luomalla avoin ilmapiiri, jossa on helppo pyytää ja tarjota apua. Asukkaita tuetaan tutustumaan toisiinsa yhteisten toimintojen kautta ja naapuruksia autetaan keskustelun alkuun. Kun asukkaalla on avun tarvetta, johonkin tiettyyn asiaan voidaan hänelle vinkata naapuri, joka voisi olla asiassa avuksi. Naapuriapua voidaan myös pyytää ja

tarjota siihen kehitetyn applikaation avulla. Ikääntyneiden parissa on hyvä, että työntekijä tuntee asukkaat, sillä naapuriavussakin voidaan mennä liian pitkälle, auttaja voi tulla hyväksikäytetyksi tai autettavan tulisi saada apua ulkopuolelta.

Asuinympäristö voi mahdollistaa yhteistä toimintaa ja asukkaiden välisiä kohtaamisia tarjoamalla esteettömiä ja viihtyisiä olemisen paikkoja, joiden suunnittelussa on huomioitu ikääntyneet. Yhteisille toiminnoille täytyy olla riittävän suuret tilat, joissa voidaan järjestää tapahtumia ja joissa harrasteryhmät voivat kokoontua. Esimerkiksi kaupunkiviljelyssä tai keittiössä tulee olla riittävästi tilaa useammalle henkilölle toimia samanaikaisesti ja kohdata tekemisen ohessa naapureita. Piha-alue on etenkin kesäaikaan todella hyvä kohtaamispaikka, jonka viihtyisyyteen ja toiminnallisuuteen kannattaa panostaa.

Muita hyviä yhteisöllisiä käytänteitä ovat vuosittaisten toistuvien tapahtumien järjestämisessä käytettävät rutiinit, joihin asukkaat tottuvat ja kiinnittyvät ja joista asukkaat löytävät oman paikkansa ja roolinsa. Yhteinen ruokailu, kahvit ja vapaasti luettavissa olevat sanomalehdet, televisio ja seurapelit tuovat asukkaita yhteen. Toimiva asukasdemokratia, naapuriviikot, kevyen kynnyksen tapahtumat, naapuriapu- ja kirpputoriapplikaatio ovat hyväksi havaittuja menetelmiä. Vapaaehtoisten asukkaiden suunnittelemaan ja aidosti asukaslähtöiseen toimintaan saa helposti osallistujia. Toiminnan suunnittelussa tulee olla liikkumavaraa luoville ratkaisuille ja spontaanille osallistumiselle, asukkaita ei saa kuormittaa liian suurella vastuulla tai painostaa osallistumaan toimintaan.

6 Aineiston analysointi

Aineiston analysointi tehtiin teoriaohjaavasti sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kulmakivien mukaan, eli aineisto luokiteltiin yhteisten intressien, yhteisten toimintojen ja yhteenkuuluvuuden tunteen kategorioihin, jotka on esitetty yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehityksessä (kuvio 6.). Ohessa on esimerkkinä (taulukko 1.) benchmarkingin kautta kerätyn aineiston luokittelusta analysointivaiheessa. Samalla logiikalla on luokiteltu kaikkien tiedonkeruumenetelmien avulla hankittu aineisto. Analyysiin on otettu suoria lainauksia asukkaille ja ohjaajille tehdyn kyselyn vastauksista ja vastaajat on numeroitu siinä järjestyksessä, kun he ovat vastanneet kyselyihin, esimerkiksi ohjaaja 3 on kolmas kyselyyn vastannut ohjaaja.

Benchmarking

KOHDE	YHTEISET INTRESSIT	YHTEINEN TOIMINTA	YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE
	Vaikuttaminen, demokraattinen päätöksenteko, tasa-arvoisuus	Vapaaehtoisuus, vastavuoroisuus, vertaistuki ja apu, vastuu ja velvollisuudet	Turvallisuuden tunne, Me-henki, luottamus, keskinäinen kunnioitus
Jätkäsaari	Korttelitiimi, vaikuttaminen, demokraattinen päätöksenteko	Korttelitiimi, vastuu (tilojen koordinointi, tiedottaminen)	Korttelitiimi, me-henki
	Korttelivalmentaja, vaikuttaminen, demokraattinen päätöksenteko	Korttelivalmentaja, vastuu, apu	Korttelivalmentaja, luottamus, me-henki, turvallisuuden tunne
		Harrasteryhmät, vapaaehtoisuus, vertaistuki,	Harrasteryhmät, me-henki, turvallisuus
		Asukkaiden osaaminen ja taitojen jakaminen. Vastavuoroisuus, apu	Asukkaiden osaaminen ja taitojen jakaminen, turvallisuus
	Viestintäkanavat, tiedottaa mahdollisuuksista vaikuttaa	Sosiaalinen media, WhatsApp, facebook-ryhmät sekä viikkotiedotevastaava. Viestintäkanavat taitojen vaihtoa, avun pyytämistä ja saamista.	Viestintäkanavat, turvallisuuden tunne, me-henki, luottamus
	Vastuuryhmät, vaikuttaminen	vastuuryhmät, kuten kirjasto-, viher- ja saunaryhmät.	Vastuuryhmät, luottamus
		Yhteiset tilat ja reitit	

Taulukko 1. Esimerkki aineiston luokittelusta

6.1 Yhteiset intressit

Ideariihessä selvitettiin asukkaiden monisukupolvista asumista koskevia arvoja, joista tärkeimmiksi nousivat asukkaiden ikäraajat ylittävä samanhenkisyys ja sosiaaliset verkostot sekä avunsaanti tarvittaessa. Nuorten mielestä osaamisen vaihtaminen ja yhteiset säännöt ovat turvallisuutta tärkeämpiä, kun taas varttuneet painottivat turvallisuuden merkitystä enemmän kuin osaamisen jakamista tai taloudellista kantokykyä. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Ohjaajat puolestaan nimesivät heille osoitetussa kyselyssä asukkaiden tärkeimmiksi intresseiksi turvallisuuteen, ympäristöön ja toimintoihin liittyvät asiat, sekä sosiaaliset verkostot, oman yksityisyyden ja palveluiden saatavuuden.

”Asukkaat haluavat asua ympäristössä, jossa tarvittavat palvelut ovat lähellä ja he tuntevat olonsa turvalliseksi. Asukkaille on tärkeää, että ympärillä on tuttuja ihmisiä, mutta samalla heidän yksityisyytensä säilyy. Lisäksi moni asukkaista kokee tärkeäksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkityksen.” (Ohjaaja 3.)

Nuoret näkivät monisukupolvisen asumisen etuina näkökulmien laajentamisen, uusien asioiden oppimisen ja stereotyyppien murtumisen ideariihen yhteisessä ideoinnissa. Varttuneet ajattelivat nuorten kanssa elämisen tuovan monipuolista elämänsisältöä, elämänmenon seuraamista, naapuriapua sekä toimintakyvyn ylläpitämistä. Molempien asukasryhmien mielestä tavaroiden lainaaminen, yhteiset harrastukset ja sosiaalisten verkostojen laajentuminen olivat yhteisasumisen etuja. Yhteisasumisen uhkakuvina nuoret kokivat mahdolliset sukupolvien väliset ristiriidat ja ongelmat, jotka liittyivät vastuun ja velvollisuuksien jakamiseen ja sääntöjen noudattamiseen sekä naapurien liiallinen tarkkailu. Nuorten ja varttuneiden mielestä asukkaiden elämänrytmit, elämäntavat ja mielenkiinnonkohteet ovat erilaisia, joten asukkaiden aktivointi yhteisiin tapahtumiin voi olla haastavaa. Molemminpuolinen kunnioituksen ja oman rauhan puute voivat aiheuttaa ongelmia. Varttuneet näkivät uhkakuvina myös hyväksikäytön vaaran, sosiaalisen paineen yhteistoimintaan osallistumiseen sekä naapuruston juoruilun. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Lipporannan monisukupolvisessa kaupunkiyhteisössä asukkailla on mahdollisuus palveluiden yhteishankintoihin sekä jakaa yhteisessä omistuksessa olevia tavaroita, kuten remonttitarvikkeita, ulkoiluvälineitä, pyöriä ja auton. Asukkaat saavat myös varata yhteisiä tiloja omaan käyttöön maksua vastaan. Kaikki palvelut, tilojen varaukset ja yhteiset toiminnot löytyvät asukkaiden yhteisestä digipalvelusta eli Kotikatu365-palveluportaalista, joka toimii myös asukkaiden keskustelufoorumina. (Lipporanta 2018.)

Asukaskyselyssä selvisi, että etenkin nuorille voi olla epäselvää, miten päätöksenteko toteutetaan heidän taloissaan ja mihin asioihin he voivat vaikuttaa omassa elinympäristössään. Asukastoimikuntien valta ja asukastoiminnan rooli korostuivat päätöksentekoa koskevissa kysymyksissä, vaikkakin useat vastaajat näkivät voivansa vaikuttaa elinympäristöönsä omilla päivittäisillä valinnoillaan, aloitteillaan ja omalla asenteellaan.

”KOAS päättää ja asukastoimikunta järjestää jotain, jos sattuu olemaan aktiivista porukkaa.” (Opiskelija 18.)

”Päätöksenteko mistä? En tiedä.” (Opiskelija 16.)

”Asukastoimikunta käsittelee kulloinkin esillä olevat asiat, asukkaat voivat lähettää toiveitaan ”postilaatikkoon” tai sähköpostia! Isännöitsijä on usein myös mukana Huhtasuon taloushallintoaluetta koskevissa asioissa.” (Varttunut 4.)

Ohjaajat nimesivät asukkaiden voivan vaikuttaa elinpiirissään toimintoihin, turvallisuuteen, viihtyisyyteen ja talon yhteishenkeen. Asukasdemokratia toteutuu yhteishallintolakia noudattaen asukaskokouksissa, joista tehdään näkyviä matalankynnyksen tapahtumia. Raha-asioista päättäminen on konkreettinen tapa vaikuttaa, joten asukkaille myönnetään riittävä

budjetti tapahtumien järjestämiseen ja hankintojen tekemiseen. Asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta vahvistetaan kokousten lisäksi kirjallisilla kyselyillä ja nopealla reagoinnilla heidän aloitteisiinsa tai ilmoituksiinsa.

”Kokouksiin osallistumalla varmasti moniinkin asioihin. Hommat kuitenkin hoituneet mielestäni hyvin, joten ei mitään mielenkiintoa lähteä muuttamaan juttuja muutoksen vuoksi.” (Opiskelija 8.)

”Otan osaa talon toimintaan erilaisilla pikkutehtävillä alkaen vaikkapa kahvinkeitosta...toivon tuovani kotoisuutta ja hyvää mieltä.” (Varttunut 4.)

” Yhteisiin tiloihin, talon henkeen, tapahtumiin (kaikilla kohteilla vuosittainen budjetti tapahtumien järjestämiseen). Siisteyteen, järjestyshäiriöihin...” (Ohjaaja 2.)

Jätkäsaaren monisukupolvikorttelissa voidaan vaikuttaa yhteisiin toimintoihin ja asioihin korttelitiimissä ja erilaisissa vastuuryhmissä korttelivalmentajan tuen avulla. Riittävä tiedottaminen toimivien kanavien välityksellä on tärkeää, jotta asukkaat tiedostavat vaikuttamisen mahdollisuuksistaan. Korttelivalmentajan lisäksi tiedottamista tekevät vastuuryhmät ja viikkotiedotevastaava. (Sukupolvien kortteli 2018.) Aijjoos-hankkeessa koulutettiin vertaisryhmänohjaajia ja ryhmä sai itse muovata toiminnasta juuri heille sopivaa. Halukkuutta osallistua ryhmän toimintaan lisäsi ryhmän valta päättää toiminnan sisällöstä. Sekä ryhmänohjaaja että ryhmiin osallistuvat saivat elämäänsä uudenlaista innostusta ja iloa ja ryhmätoiminta auttoi lähtemään pois kotoa. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 4-5.)

Asukaskyselyyn vastanneet kokivat olevansa tasa-arvoisessa asemassa muihin naapureihin nähden. Ohjaajat kertoivat, että asukkaiden tasa-arvoa vahvistetaan tarjoamalla mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan suunnitteluun osallistumalla asukaskokouksiin ja jakamalla kyselylomakkeita koteihin. Asukaslähtöistä toimintaa järjestetään asukkaiden mielenkiinnon, voimavarojen ja kunnan mukaan.

”Korttelin toiminnassa huomioidaan asukkaiden ikäjakauma, sukupuoli sekä voimavarat ja yleiskunto. Pyritään siihen, että kaikki asukkaat voivat osallistua kaikkiin toimintoihin oman kiinnostuksen ja voimavarojen mukaan, mutta osa yksilö- ja ryhmätoiminnoista kohdennetaan tietyille kohderyhmille esim. muistisairaate. Toiminnassa on huomioitu myös työssäkävijät siten, että osa toiminnasta tapahtuu iltaisin ja viikonloppuisin. Miehille kohdennettua toimintaa on toivottu enemmän, joten tätä on lisätty yhteistyössä eläkeläisjärjestö Ruskien kanssa.” (Ohjaaja 3.)

”Tasa-arvoinen asema on jokaisella, joka sitä haluaa. Osallistumispakkoa ei ole.” (Varttunut 3.)

Homma himaan-hankkeessa asukkaiden tasa-arvoa ja asumisen laatua lisäsivät nuorten tarjoamat edulliset palvelut muille asukkaille. Nuoret pääsivät myös vaikuttamaan kehittämällä asukastoimikunnan toimintaa. (Homma himaan 2018.) Aijjoos-hankkeessa

edistettiin kyläilykulttuuria Kyläluuta-kokeilulla, mikä lisäsi asukkaiden välistä tasa-arvoa. Kyläluudan oli tarkoitus kiertää kaikissa kodeissa ja kaikilla asukkailla oli mahdollisuus jättää oma viesti mukana kulkevaan kirjaseen ja osallistua Kyläluudan kotiinpaluujuhliin. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 8.) Ideariihin osallistuneet nuoret ehdottivat yhteisasumisen tueksi yhteistyötä eri yhdistysten ja oppilaitosten kanssa, selviä talon sääntöjä, harrasteryhmien vetäjille pienempää yhtiövastiketta sekä ”saa häiritä”-kylttiä oveen kiinnitettäväksi. Varttuneet nostivat esiin kiertotalouden ja ruokahävikin minimoimisen sekä he toivoivat kortteliin asukastoiminnanohjaajaa. Sekä nuorten että varttuneiden mielestä olisi kannattavaa hankkia palveluita ja tuotteita yhdessä. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.)

6.2 Yhteiset toiminnot

Ideariihissä sekä asukkaille ja ohjaajille tehdyissä kyselyissä selvisi, että varttuneilla ja opiskelijoilla on paljon mielenkiinnon kohteita. Ideariihessä kerätyistä ideoista monisukupolvisen yhteistoimintaan löytyy toiveita liikuntaan, musiikkiin, ruokailuun ja taide- ja kädentaitoihin. Paljon ideoita kertyi myös erilaisille retkille ja tapahtumille. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Yhteistoiminnan toiveet ja ideat löytyvät liitteenä olevasta Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suosituksista (liite 3.). Asukaskyselyyn vastanneista opiskelijoista osa ei tunnistanut millaisia yhteisiä toimintoja muiden asukkaiden kanssa on, osalla opiskelijoista oli jonkin verran yhteistä toimintaa ja varttuneilla oli paljon erilaista yhteistoimintoja ja ohjelmaa. Ohjaajat painottivat toimintaan osallistumisen olevan vapaaehtoista ja lähtevän asukkaiden omasta halusta. Lisää mahdollisuuksia osallistua ryhmätoimintaan ja tapahtumiin tuo asukastiloissa kokoontuvat yhdistykset ja erilaiset vierailevat asiantuntijat.

”Naapuriviikot, grillailua n. 2krt/vuosi + muuta KOAS tapahtumaa.” (Opiskelija 15.)

”Ei juurikaan. Saunavuorot kahdesti viikossa.” (Opiskelija 13.)

”Kirjallisuuspiiri, kielipiiri, naisten piiri, runoiltoja, raamattupiiri, talkoita, grillijuhlia, karaoke, tanssia, itsenäisyyspäiväjuhla, uuden vuoden vastaanottajaiset, äijäpiiri, päiväkahvit päivittäin ” (Varttunut 2.)

Aijjoos-hankkeessa varttuneet toimivat vapaaehtoisina vertaisryhmänohjaajina, jotka saivat hankkeen taholta ammattimaista koulutusta ryhmänohjaukseen. Ryhmiin osallistuneet pitivät toiminnasta enemmän kuin ammattilaisen ohjaamista ryhmistä, koska ryhmä sai aidosti vaikuttaa toiminnan sisältöön. Yksi vertaisohjaajan ohjaamasta ryhmästä oli Voimaa valokuvista, joissa ryhmäläiset ottivat kuvia, katsoivat niitä yhdessä ja kertoivat tarinoita

kuvien takaa, mikä nosti osallistujien voimavaroja uudella tavalla esiin ja vahvisti heidän toimijuuttaan ja paikallisidentiteettiään. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 4-5.) Ohjaajien mielestä asukkaiden osaamista hyödynnetään mm. toimintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä ryhmien ohjaamisessa. Asukkaat myös jakavat omaa asiantuntijuuttaan muille asukkaille ja ohjaajille. Suurin osa opiskelijoista kuitenkin koki, ettei heidän osaamistaan hyödynnetä, kun taas kaikkien varttuneiden mielestä heidän osaamistaan hyödynnetään.

”Verkossa on kaikkien KOAS:illa asuvien käytössä oleva palvelu, johon voi listata käytännössä mitä tahansa ja tarjota palveluja. Nähty esimerkiksi tietokoneiden huoltoa ja lemmikinhoitoa tarjottavan. Löytyy myös asukkaiden oma kirpputori.” (Opiskelija 8.)

”Ei. Tai varmaan hyödynnettäisiin, jos jaksaisi mennä mukaan.” (Opiskelija 9.)

”Näyttäisi siltä, että jos kaikkien annetaan osallistua, mikä tuntuu kivalta ja omalta jutulta, niin eiköhän se ole lopultakin kaikkein parhainta.” (Varttunut 7.)

Ohjaajien kyselyssä selvisi, että avoin ilmapiiri kannustaa asukkaita vertaistukeen ja apuun. Asukkaita tuetaan tutustumaan toisiinsa, jotta heille syntyisi luottamuksen tunnetta ja tietoa keneltä löytyisi tarvittavaa taitoa. Myös naapuriapu-applikaatio auttaa asukkaita kohtaamaan ja vaihtamaan osaamista.

”Olen kerran saanut apua, ihan vain menemällä pimpottamaan ovikelloa. Jäi hyvä fiilis!” (Opiskelija 16.)

”Vertaistukeen ei ole mielestäni kannustettu lainkaan, naapuriapuunkin hyvin pienimuotoisesti, mutta sitä kyllä tapahtuu hyvinkin paljon asukkaiden omasta aloitteesta.” (Varttunut 7.)

”Huomioivat hyvin toisiaan, kun on yhteisöllisyyttä tukeva ja yksilöiden tarpeet huomioiva ilmapiiri. Suhtaudutaan lempeästi tarvitseviin.” (Ohjaaja 1.)

Asukkaat houkuttelevat toinen toisiaan mukaan osallistumaan, kun talon ilmapiiri on hyvä ja toiminta on asukaslähtöistä. Yhteiseen toimintaan innostamiseen tarvitaan hyvää ja riittävää tiedottamista sekä asukkaiden tarpeiden ja taitojen tunnistamista. Tiedottamiskanavana toimivat facebook, sähköposti, ilmoitustaulujen julisteet sekä kotiin jaettavat tiedotteet. Opiskelijoiden mielestä hyvänä houkuttimena toimii ilmainen ruoka ja juoma.

”Tarroilla ovesa ja sähköpostiviestillä (naapuriviikot) sekä tiedottamalla lapuilla ovesa, sähköpostilla, FB ryhmässä.” (Opiskelija 9.)

”Ilmoitustaululle, yammeriin, TV ruudulle ja suullisesti, esittämällä toiveen tule mukaan...” (Varttunut 4.)

Jätkäsaaren sukupolvien korttelin yhteisöllisyys perustuu asukkaiden osaamisen hyödyntämiseen ja taitojen vaihtamiseen. Asukkaat järjestävät yhdessä mm. elokuvailtoja ja ravintolapäiviä ja naapurilta voi pyytää apua lastenhoitoon, koiran ulkoilutukseen tai

vaikkapa pyörän korjaukseen. (Sukupolvien kortteli 2018.) Homma himaan-hankkeessa nuoret osallistuivat asumisen ja työn yhdistävän konseptin luomisen. Aukkaat hyödynsivät nuorten tuottamia edullisia palveluita ja nuoret saivat vastineeksi taloudellista turvaa ja monipuolista työkokemusta. Nuorten osaamista hyödynnettiin arkiapuna, mikä oli esimerkiksi ikkunoiden pesua, kaupassa käyntiä ja digiapua. Kokeilu paransi asumisen laatua ja asukasviihtyvyyttä sekä toi uudenlaisia välittämisen rakenteita ja yhteisöllisyyttä. Nuoret näkivät kokeilun huonoina puolina työn kohteen olevan liian laaja, töiden saatavuuden vaihtelemisen ja naapureiden avunpyytämisen kynnyksen olleen korkea. (Homma himaan 2018.) Oman muotoinen koti-hankkeen kokeilussa nuoret kokivat yhteisasumisen negatiivisina puolina kuoleman läheisyydestä johtuvan emotionaalisen kuorman sekä aktiivisen mediaseurannan mukanaan tuoman paineen viettää enemmän aikaa varttuneiden seurassa. (Oman muotoinen koti 2017.)

Asukkaiden mielestä vastuu ja velvollisuudet jaetaan asukastoimikunnissa vapaaehtoisten kesken, vaikkakaan suurin osa opiskelijoista ei tiennyt menettelyistä. Aina on sellaisia asukkaita, jotka ottavat mielellään enemmän vastuuta ja sellaisia, jotka ei halua tehdä mitään yhteiseksi hyväksi. Asukastoiminnanohjaaja voi auttaa vastuiden ja velvollisuuksien jakamisessa siinä hetkessä, kun asia on ajankohtainen. Asukasaktiivit sekä vapaaehtoisryhmät voivat sopia asioista keskenään.

”Kaikkien vastuulla on sekä oman asunnon että yhteistilojen siisteys.”
(Opiskelija 7.)

”En tiedä. Aktiiviset menee kokouksiin, siellä kai.” (Opiskelija 9.)

”Tällaisessa yhteisöissä nousee esiin henkilöitä, joilla on halua ja muita enemmän osaamista erilaisten harrastusryhmien vetämiseen, usein asiat jakaantuvat näinkin. Myös asukastoimikunta kantaa vastuuta!” (Varttunut 4.)

”Kokouksissa ja lennosta kunkin kapasiteetin ja halukkuuden mukaan.”
(Ohjaaja 1.)

Asukkaiden välisiä ristiriitoja selvittää keskustelemalla, asukaskokouksissa, facebook-ryhmässä tai ohjaajien avustuksella. Aukkaat painottivat ystävällisessä hengessä käytävän keskustelun merkitystä, selvien pelisääntöjen tärkeyttä ja asukkaiden välistä tasa-arvoa.

”Keskustelemalla fb-ryhmässä, jättämällä lappuja seinille.” (Opiskelija 5.)

”Jos tulee sellainen ristiriita, etteivät esim. muutamat asukkaat pysty niitä keskenään selvittämään, voidaan asia tuoda toiminnanohjaajalle tai asukastoimikunnalle tai myöskin ns. porinokokouksiin, jossa asiasta voidaan keskustella anonymisti, ellei ristiriidan osapuolet halua tulla omalla nimellään esiin "leimautumisen" pelossa.” (Varttunut 7.)

Ohjaajat nostivat heille osoitetussa kyselyssä hyviksi havaituista käytänteistä rutiinien tärkeyden vuosittain toistuvien tapahtumien järjestämisessä, jolloin asukkaat löytävät omat

roolinsa. Aidosti asiakaslähtöiseen toimintaan saa helposti mukaan osallistujia ja toiminnan suunnittelussa tulee jättää liikkumavaraa spontaanille osallistumiselle ja luoville ratkaisuille. Asukkaita ei saa kuormittaa liian suurella vastuulla tai painostaa osallistumaan toimintaan. Yhteinen ruokailu, kahvit, seurapelit, televisio ja vapaasti luettavat lehdet tuovat asukkaita yhteen sekä naapuriviikot, naapuriapu- ja kirpputoriapplikaatiot ovat havaittu hyviksi menetelmiksi.

6.3 Yhteenkuuluvuuden tunne

Niin asukkaiden kuin ohjaajien mielestä talon yhteishenki ilmenee naapuria tervehtimällä, yhteisiin tapahtumiin osallistumalla, avoimena keskusteluna ja naapurin auttamisena. Ohjaajien näkemyksen mukaan me-henkeä vahvistetaan suvaitsemalla erilaisuutta, kohtelemalla kaikkia asukkaita yhdenvertaisesti ja tarjoamalla selkeitä vaikutusmahdollisuuksia.

”Morjestetaan rappukäytävässä.” (Opiskelija 3.)

”Kyllä meillä on Ilona yhteishenki, vaikka kiistoja ilmeneekin. Muistutan, että olemme kuitenkin jonkunlainen läpileikkaus yhteiskunnasta, sieltä vanhemmasta päästä,,,” (Varttunut 4.)

”Luomalla ja kehittämällä asukkaiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta sekä hyvinvointia. Suvaitsemalla erilaisuutta ja tekemällä asioita yhdessä. Me henkeä vahvistava tekijä on se, että tervehditään kaikkia korttelissa liikkuvia henkilöitä niin asukkaita kuin vierailijoita ja omaisia.” (Ohjaaja 3.)

Asukkaat ja ohjaajat kertoivat luottamuksen ja turvallisuuden tunteen kasvavan, kun asukkaat tuntevat naapurinsa ja saavat apua tarvittaessa. Asuinympäristön siisteys, lukitut ulko-ovet, liikkumisen esteettömyys, henkilöstön läsnäolo, nopea reagointi häiriötilanteisiin ja palveluiden saatavuus vaikuttivat myös turvallisuuden tunteeseen. Ohjaajien mielestä asukkaiden keskinäistä luottamusta voidaan vahvistaa jakamalla vastuuta ja kaikella yhteisellä toiminnalla, joka auttaa asukkaita tutustumaan toisiinsa. Hyvä käytäntö on myös Naapuriviikot, jolloin asukkaita kannustetaan tutustumaan toisiinsa aktiivisesti. Kun asukkaat tuntevat hyvin toisensa ja talossa on avoin ilmapiiri, on asukkaiden helpompi pyytää ja tarjota apuaan spontaanisti kysymällä tai vaikkapa applikaation avulla. Asukkaiden osaamisen tuntevat ohjaajat voivat myös toimia välikätenä ja auttaa naapureiden taitojen ja tarpeiden kohtaamisessa.

”Olen nähnyt vain harvoja naapureitani, vaikea luoda luottamusta.” (Opiskelija 13.)

”Kämpässä ei vaikuta pyörivän pahemmin pirinistejä, kuulapäitä tai muita arvaamattomia sekopäitä.” (Opiskelija 6.)

”Tutut naapurit, hyvä asunto, tieto, että saan tarvittaessa apua asukastoiminnanohjaajalta, naapureilta, ym.,,” (Varttunut 4.)

Jätkäsaaren monisukupolvisessa korttelissa korttelivalmentaja, korttelitiimi ja harrasteryhmät vahvistavat me-henkeä sekä luottamuksen ja turvallisuuden tunnetta. Asukkaiden osaamisen ja taitojen jakaminen kasvattavat turvallisuuden tunnetta ja vastuuryhmät lisäävät luottamusta. Hyvä viestintä eri kanavilla, kuten WhatsApp ja facebook, edistävät me-hengen syntymistä sekä turvallisuuden tunnetta ja luottamusta naapureihin. (Launonen 2016.) Homma himaan-hankkeessa todettiin nuorten ja varttuneiden osaamisen hyödyntämisen lisäävän keskinäistä kunnioitusta ja me-henkeä. Asumisen laadun parantaminen vaikutti turvallisuuden tunteeseen, luottamukseen ja me-henkeen. Kokeilussa nuoret toimivat välikätenä asukasyhteisön ja asunnon tarjoajan välillä sekä aktivoivat asukastoimintaa, mikä lisäsi sekä asukkaiden että nuorten luottamuksen tunnetta. (Homma himaan 2018.) Aijjoos-hankkeen vertaisryhmänohjaajien kokeiluissa me-henkeä, luottamusta ja keskinäistä kunnioitusta kasvattivat osallistujien hyvä ryhmähenki ja tutustuminen alueen muihin asukkaisiin mielekkään toiminnan kautta. Kyläluuta-kokeilussa naapuruston tunteminen, muistikirjaan omien viestien kirjoittaminen ja kyläluudan kotiinpaluujuhlat edistivät me-henkeä, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 4-5, 8.)

7 Tulokset ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön aineiston analysoinnissa vahvistui teoreettisena pohjana toimineen Yhteisöllisyyden ja rinnakkaiskäsitteiden yhteenvetoviitekehyyksen (kuvio 6.) käsitteiden rinnakkaisuus ja päällekkäisyys. Myös opinnäytetyön tutkimuskysymysten vastaukset ovat rinnakkaisia ja päällekkäisiä. Samanlaiset asiat vaikuttavat siihen, miten yhteisöllisyyttä synnytetään ja ylläpidetään monisukupolvisissa asumiskohteissa. Esimerkiksi yhteisten intressien kautta syntyneet yhteiset toiminnot auttavat asukkaita tutustumaan toisiinsa ja synnyttävät yhteenkuuluvuuden tunnetta, mikä auttaa sekä yhteisöllisyyden syntymisessä että ylläpitämisessä. Monisukupolvisessa korttelissa asukkaiden keskimääräinen asumisaika vaihtelee paljon, sillä opiskelija-asunnoissa asukkaat vaihtuvat noin kahden tai kolmen vuoden välein, kun taas varttuneet saattavat asua samassa asunnossa koko loppuelämänsä. Yhteisöllisyyden syntymisestä voikin olla kyse silloin, kun uusi asukas on muuttamassa yhteisöön ja yhteisöllisyyden ylläpidosta silloin, kun asukas on asunut yhteisössä jo pidemmän aikaa.

7.1 Yhteisöllisyyden synnyttäminen asuinyhteisöissä

Tämän opinnäytetyön tulokset ovat hyvin saman suuntaisia useiden Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus – hankkeen suositusten kanssa. Monisukupolvisissa asumiskohteissa yhteisöllisyyden synnyttämisessä avainasemassa on asukaslähtöisyys, mikä edellyttää asukailta aktiivista roolia, osallistumista toimintaan sekä ottamista vastuuta toiminnan jatkuvuudesta. Asukkaille syntyy osallisuuden tunne, kun he kokevat voivansa vaikuttaa omaan asuinympäristöön ja yhteiseen toimintaan. Asukkaat tulee ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. (Jolanki ym. 2017, 119- 122.) Ohjaajille ja asukkaille osoitetussa kyselyssä vastaajat painottivat asukaslähtöisyyden merkitystä toimintaa suunniteltaessa ja toimintaan mukaan innostamisessa. Ohjaajat kertoivat, että asukaslähtöistä toimintaa järjestetään asukkaiden mielenkiinnon, kunnon ja voimavarojen mukaan. Asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun vahvistaa heidän tasa-arvoaan. Aijjoos-hankkeessa todennettiin vaikuttamismahdollisuuksien lisäävän ryhmätoiminnan kävijämääriä. Vertaisohjaajan ohjaama toiminta koettiin mielekkäämpinä kuin ammattilaisten ohjaama, sillä osallistujat pääsivät vaikuttamaan toiminnan sisältöön ja se oli heitä aidosti kiinnostavaa. (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 4-5.)

Useilla kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli vaikeuksia tunnistaa miten ja mihin asioihin he voivat vaikuttaa omassa elinympäristössään. Jätkäsaaren sukupolvikorttelissa tiedostetaan toimivien kanavien välityksellä tapahtuvan tiedottamisen merkitys, jotta asukkaat ovat selvillä vaikuttamisen mahdollisuuksistaan. Tiedottamista tekevät korttelivalmentaja, vastuuryhmät ja viikkotiedotevastaava. (Launonen 2016.) Nuorisoasuntoliiton suosituksissa asukasosallisuuden parantamiseksi kiinnitetään huomiota etenkin asukastoimikuntien ja asukkaiden välisen viestinnän ja vuorovaikutuksen toimivuuteen (Kupari 2010, 46-48). Ohjaajien kyselyssä selvisi, että asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta vahvistaa nopea reagointi asukkaiden aloitteisiin ja ilmoituksiin.

Vapaaehtoisia kannattaa eri tavoin hyödyntää yhteisöllisen toiminnan luomisessa. Vapaaehtoisilla tulee olla mahdollisuudet vaikuttaa toiminnan sisältöihin ja muotoihin ja välttää liian suurta vastuun kuormaa. (Jolanki ym. 2017, 119- 122.) Myös kyselyyn vastanneet ohjaajat korostivat vapaaehtoisryhmien ja asukasaktiivien merkitystä yhteisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Jätkäsaaren sukupolvikorttelin asukkaat voivat vaikuttaa korttelivalmentajan tuen avulla yhteisiin toimintoihin ja asioihin korttelitiimissä ja erilaisissa vastuuryhmissä. (Launonen 2016.)

Niin ideariihessä kuin asukaskyselyssä opiskelijat ja varttuneet nostivat esille talon yhteisten pelisääntöjen tärkeyden. Yhdessä sovitut säännöt lisäävät asukkaiden välistä tasa-arvoa, ehkäisevät ristiriitojen syntymistä, tekevät toiminnasta avointa ja auttavat vastuiden ja velvollisuuksien jakamisessa. Ohjaajien mielestä asukkaiden välistä luottamusta voidaan lisätä kaikella yhteisellä toiminnalla, joka auttaa asukkaita tutustumaan toisiinsa sekä vastuun ja velvollisuuksien jakamisella. Luottamus naapureihin, siisti asuinympäristö, liikkumisen esteettömyys, lukitut ulko-ovet, palveluiden saatavuus ja henkilökunnan läsnäolo vaikuttavat asukkaiden turvallisuuden tunteeseen.

Kyselyyn vastanneet ohjaajat olivat samalla linjalla Nuorisoasuntoliiton tutkimuksen kanssa siinä, että asukastoimikuntien kokoukset tulisi olla matalankynnyksen tapahtumia, joihin osallistumisen tulisi olla helppoa, hyödyllistä ja hauskaa. Sisäpiiriytymisen välttämiseksi, uusia asukkaita kannattaa pyytää mukaan toimintaan kirjeellä tai henkilökohtaisesti. Nuoret saa osallistumaan toimintaan parhaiten silloin, kun heitä pyydetään suoraan. (Kupari 2010, 46-48). Asukaskyselyssä opiskelijat kertoivat voivansa osallistua yhteiseen toimintaan, päätöksentekoon tai antamaan omaa osaamistaan yhteiseksi hyväksi, jos heiltä pyydettäisi. Asukkaat ja ohjaajat kertoivat asukkaiden voivan vaikuttaa elinpiirissään yhteisiin toimintoihin, hankintoihin, viihtyisyyteen, turvallisuuteen ja talon yhteishenkeen.

Yhteisöllisyys perustuu Jätkäsaaren sukupolvien korttelissa asukkaiden taitojen vaihtamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen (Sukupolvien kortteli 2018). Yksi ideariihessä kartoitetuista asukkaiden monisukupolvisen asumiseen liittyvistä arvoista liittyi taidon ja tiedon jakamiseen muille asukkaille. Varttuneilla oli erilaisia taitoja ja tarpeita kuin opiskelijoilla, joten erityisesti monisukupolvisessa kohtaamisessa onkin hyvä, että osaaminen on hyvin monipuolista. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Asukaskyselyyn vastanneet varttuneet kokivat, että heidän osaamistaan on hyödynnetty yhteiseen hyvään, kun taas vain pieni osa opiskelijoista koki taitojaan hyödynnettävän asuinyhteisössä.

7.2 Yhteisöllisyyden ylläpitäminen asuinyhteisöissä

Kyselyyn vastanneiden ohjaajien mielestä me-henkeä voidaan vahvistaa kohtelemalla kaikkia asukkaita yhdenvertaisesti, suvaitsemalla erilaisuutta ja tarjoamalla kaikille selkeitä vaikutusmahdollisuuksia. Yhteishenki ilmenee asukkaiden ja ohjaajien mukaan tervehtimällä naapuria, avoimena keskusteluna, naapurin auttamisena sekä yhteisiin tapahtumiin osallistumisena. Vertaistukeen ja apuun kannustaa talon avoin ilmapiiri, jossa on helppo pyytää ja saada apua. Kun asukkaat tuntevat toisensa yhteisten toimintojen kautta, heille voi syntyä luottamuksen tunnetta naapureihinsa, mikä puolestaan lisää naapuriapua ja luo

turvallisuuden tunnetta. Yhteiseen toimintaan on helppo lähteä mukaan, kun talon ilmapiiri on hyvä ja toiminta on asukaslähtöistä. Ohjaajat ja asukkaat painottivat kaiken toiminnan vapaaehtoisuuden merkitystä, sillä jokaisella asukkaalla tulee olla oikeus valita, haluaako hän osallistua toimintaan. Asukkaat arvostavat omaa yksityisyyttä ja esimerkiksi Lipporannan kaupunkiyhteisö on rakentunut yksilöllisen yhteisöllisyyden ajatukselle, jossa asukas voi helposti poimia itselleen sopivia yhteisöllisiä toimia ja nauttia samalla omasta rauhasta. Yhteisöllisyys perustuu yhteisten pelisääntöjen noudattamiseen, muiden asukkaiden kunnioittamiseen sekä vastuullisuuteen. (Lipporanta 2018.)

Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus-hankkeessa havaittiin, että yhteisen toiminnan järjestämiseen kannattaa ottaa mukaan myös alueen paikalliset toimijat, joiden kautta voidaan tavoittaa erilaisia asukasryhmiä, hyödyntää käytettävissä olevia resursseja tehokkaasti ja vahvistaa toiminnan jatkuvuutta. Olennainen osa osallistavaa ja demokraattista toimintaa on avoin kommunikaatio ja tiedonvaihto eri tason toimijoiden kanssa. (Jolanki ym. 2017, 119- 122.) Myös ideariihin osallistuneet nuoret ehdottivat yhteistyötä eri yhdistysten ja oppilaitosten kanssa monisukupolvisen asumisen tueksi (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Ohjaajat kertoivat kyselyssä, että heidän asumiskohteissaan hyödynnetään jo ulkopuolisten toimijoiden järjestämää toimintaa. Asukkaat saavat osallistua heidän talojen yhteistiloissa kokoontuvien yhdistysten ja muiden toimijoiden ryhmätoimintaan tai tapahtumiin. Nuorisoasuntoliiton suositusten mukaan asukastoimikunnat voivat järjestää erilaisia teemailtoja, kuten hemmotteluiltoja, joissa alan opiskelijat voisivat tehdä asukkaille hoitoja. (Kupari 2010, 46-48.) Hemmotteluilat nousivat myös ideariihessä toivelistalle sekä varttuneilla että opiskelijoilla ja molemmat asukasryhmät kannattivat palveluiden ja tuotteiden yhteishankintoja (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Lipporannan kaupunkiyhteisössä yhteispalveluita voi hankkia helposti Kotikatu365-palveluportaalin välityksellä ja asukkailla on mahdollisuus käyttää myös personal trainerin palveluita talon omalla kuntosalilla. Digipalveluun on koottu kaikki asukkaiden tarvitsemat palvelut tavaroiden ja tilojen lainaamisesta ruoan tilaamiseen ja naapureiden väliseen yhteydenpitoon. (Lipporanta 2018.)

Ohjaajat kertoivat kyselyssä, että yhteiseen toimintaan innostamisessa tarvitaan asukkaiden tarpeiden ja taitojen tunnistamista sekä selkeää ja riittävää tiedottamista eri kanavilla, kuten facebookin, sähköpostin, ilmoitustaulujen julisteiden, kotiin jaettavien tiedotteiden tai kasvokkain kohtaamisen kautta. Asukaskyselyyn vastanneet varttuneet olivat hyvin selvillä viestintäkanavista ja heille järjestettiin paljon erilaista ohjelmaa. Kaikilla opiskelijoilla ei ollut tietoa toiminnasta ja tapahtumista tai halukkuutta osallistua yhteiseen toimintaan, mikä saattaa kertoa siitä, ettei viestintäkanavat ole riittävän selkeitä. Toisaalta eläkeläisillä on

enemmän aikaa järjestää ja osallistua toimintaan kuin opiskelijoilla. Ideariihessä molemmilla asukasryhmillä monisukupolvisen yhteisasumisen uhkakuviksi nousivat liian erilaiset elämänrytmit ja kiinnostuksenkohteet ja nuoret arvelivat, että yhteiseen toimintaan on vaikea houkutella osallistujia. Yhteisiä toiveita erilaisista yhteistoiminnoista ja tapahtumista nousi kuitenkin yllättävän paljon. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Yhteiset toiminnot ovat listattu liitteenä olevaan yhteisöllisyyden tukemisen suosituksiin (liite 3.).

Ilmainen ruoka ja juoma toimivat asukaskyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielestä hyvänä houkuttimena toimintaan osallistumiseen. Opiskelijat ehdottivat ideariihessä harrastekerhojen vetäjille pienempää yhtiövastiketta (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Ilmainen ateria on myöskin Nuorisoasuntoliiton käytännön esimerkki asukasollisuuden vahvistamisessa ja asukkaiden houkuttelemisessa mukaan toimintaan. Talkoisiin osallistuneiden kesken voidaan arpoa elokuvalippuja ja talon vastuuasukkaille voi antaa vastineeksi esimerkiksi ilmaisen autopaikan tai saunavuoron. (Kupari 2010, 46-48.) Nuorten työpanoksen, taitojen ja osaamisen hyödyntäminen palkkiota vastaan on koettu toimivana Homma-himaan hankkeessa, mikä paransi asumisen laatua ja loi hyvää yhteishenkeä koko taloon (Homma himaan 2018). Ideariihessä opiskelijat ja varttuneet ilmaisivat halukkuutensa yhteisten palveluiden hankkimiselle (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Kankaan monisukupolvisessa korttelissa voisi kokeilla Homma himaan-hankkeen mallia, jossa naapurit voisivat ostaa arkiapua toisiltaan. Koasilla on jo käytössään erilaisia applikaatioita, kuten Kirpputori- ja Naapuriapusovellus, joita voisi mahdollisesti hyödyntää työtarjousten vaihtamisessa vapaaehtoisavun lisäksi.

Koasilla on käytössä hyväksi havaittu Naapuriviikot-käytäntö, jolloin naapureita kannustetaan tutustumaan toisiinsa aktiivisesti. Ideariihin osallistuneet opiskelijat ehdottivat ”saa häiritä”-kylttiä oveen kiinnitettäväksi, kun asukkaat toivovat seuraa (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Aijjoos-hankkeen Kyläluuta-kokeilussa edistettiin kyläilykulttuuria ja naapureihin tutustumista kierrättämällä kyläluutaa naapurilta naapurille (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 8). Kyläluutakäytännön voisi yhdistää ”saa häiritä”-tarraan ja Kankaan monisukupolvisessa korttelissa voisi olla oma kyläluutakäytäntö, jossa kyläluudan tai vastaavan symbolin voisi viedä sellaiselle naapurille, jonka ovesta löytyisi kutsutarra.

8 Eettisyys ja luotettavuus

Työelämälähtöistä kehittämistyötä koskevat samat eettiset normit ja säännöt kuin muissa tieteellisissä tutkimuksissa sekä yhteiskunnassa ja ihmisten välisessä kanssakäymisessä muutenkin. Kehittämistyön tavoitteet tulee asettaa korkean moraalin mukaisesti, työ tulee

toteuttaa rehellisesti ja huolellisesti ja tuloksen tulee hyödyttää käytäntöä. (Ojansalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 48-49.) Etenkin laadullisessa tutkimuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tutkimuksen eettisyyteen. Laadullinen tutkimus ei ole yksi yhtenäinen tutkimusperinne, vaan se koostuu useista erilaisista perinteistä. Näin ollen on ilmeistä, että laadullisen tutkimuksen piiristä löytyy erilaisia käsityksiä tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 158.) Laadullisessa tutkimuksessa hyväksytään yleisesti, että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, aineisto kootaan todellisissa tilanteissa sekä suositaan metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille (Hirsjärvi ym. 2000, 155). Eettiset kannat vaikuttavat tutkijan tieteellisessä työssään tekemiin ratkaisuihin ja tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin. Merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri on tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus, mikä konkretisoituu tutkimusraportin argumentaatiossa. Eettinen kestävyys on toinen lisävaatimus hyvälle tutkimukselle. Tutkijan eettiset ratkaisut ja tutkimuksen uskottavuus ovat erottamattomia, sillä uskottavuus perustuu tutkijoiden hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 149- 150.) Eettiseen pohdintaan tulee pyrkiä kaikissa tutkimuksen vaiheissa aiheenvalinnasta alkaen. Raportointi ja toteutus tulee toteuttaa eettisesti kestäväällä tavalla. Tutkimuksessa saatu tieto tulee välittää totuudenmukaisesti yhteistyökumppaneille, tutkimukseen osallistuneille ja tutkimuksen lukijoille. Tiedonkeruumenetelmien avulla hankitun tiedon käsittelyssä, analysoimisessa ja säilyttämisessä on oltava huolellinen. Työn luotettavuutta lisää eettinen pohdinta, miten tutkimus lisää sosiaalialan ammatillisuutta ja jatkotutkimusten tekemistä. (Pietarinen 2002, 58 – 69.)

Tämän opinnäytetyön tekijän ennako-odotukset heijastuivat tahtomattaankin aineiston keruuvaiheessa kyselylomakkeen kokoamisessa ja benchmarkingissa sekä kerätyn aineiston analysoinnissa ja johtopäätöksissä. Tulokset on analysoitu ja kerrottu mahdollisimman totuudenmukaisesti, jotta tutkimuksesta on hyötyä kaikille kehittämishankkeen osapuolille. Tässä työssä tutkimuksen eettisyys näkyy ihmisten yksityisyyden kunnioittamisella ja itsemääräämisoikeudella päättää haluavatko tutkittavat osallistua tutkimukseen. Kyselylomakkeeseen on saanut vastata nimettömästi, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia. Kyselylomakkeeseen vastanneille on kerrottu perustiedot tutkimuksesta ja siitä, mihin heitä pyydetään osallistumaan. Aineiston luotettavuutta olisi lisännyt suurempi määrä vastauksia ohjaajille tarkoitettuun kyselyyn. Kyselyn lähettäminen sattui haastavaan aikaan, jolloin ohjaajat olivat kesälomalla. Muistutus kyselyyn vastaamisesta lähetettiin elokuussa viikkoa ennen kyselyn sulkeutumista, mutta

ilmeisesti suuri osa ohjaajista ei ehtinyt palata siihen mennessä lomilta takaisin. Kyselyyn vastanneet ohjaajat kuitenkin paneutuivat kysymyksiin huolellisesti ja aineistoa kertyi paljon.

Aineistoa analysoidessa havaittiin osan kyselylomakkeen kysymysten olevan sellaisessa muodossa, että vastaaja pystyi tulkitsemaan niitä eri tavoin, kuten ohjaajien kysymyksessä 2.4 miten vastavuoroisuus toteutuu? Kysymyksen saattoi käsittää asukkaiden väliseksi vastavuoroisuudeksi tai asukkaiden ja ohjaajien väliseksi vastavuoroisuudeksi. Asukkaille tarkoitettu kyselylomake testattiin etukäteen kohderyhmään kuuluvalla testihenkilöllä ja ohjaajille tarkoitettu kysely tarkistutettiin opinnäytetyötä ohjaavalla opettajalla.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisäävät monipuoliset aineistonkeruumenetelmät ja erilaiset näkökulmat yhteisölliseen asumiseen tai yhteisöllisiin menetelmiin. Teoreettisen viitekehikseen on pyritty valitsemaan mahdollisimman uusia lähteitä, jotta tieto olisi ajankohtaista ja päivitettyä.

Tämä opinnäytetyö lisää sosiaalialan ammatillisuutta aiheen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä yhteisöllisiä ja monisukupolvisia kortteleita on rakenteilla eri puolilla Suomea. Yhteisöllistä asumista on tutkittu, mutta monisukupolvisesta asumisesta ei löydy ajankohtaisia tutkimuksia. Tällä tutkimuksella voidaan vahvistaa aiemmin tehtyjen varttuneiden yhteisöllisen asumisen tai nuorten asukasosallisuuden tutkimusten tuloksia. Kankaan kohteen opiskelijat ja varttuneet yhdistävä asuinkortteli on ainutlaatuinen kokeilu, mutta tämän opinnäytetyön tulokset ja yhteisöllisyyden tukemisen suositukset on pyritty kehittämään niin, että niitä voi hyödyntää missä tahansa yhteisöllisessä asuinyhteisössä. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista kokeilla tämän opinnäytetyön tuotoksena syntyneitä yhteisöllisyyden tukemisen suosituksia käytännössä, kun asukkaat muuttavat Kankaan monisukupolvisen kortteliin. Olisi kiinnostavaa selvittää miten asukasdemokratia toteutuu, asukastoimikunta rakentuu ja yhteiset pelisäännöt sovitaan.

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vahvistaa Kankaan monisukupolvisen korttelin asukkaiden yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä edistää osallisuutta ja toimijuutta heidän omassa asuinympäristössään ja sitä kautta lisätä sosiaalista pääomaa. Tavoitteena oli kehittää yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumisen tueksi. Tuotoksena syntyi Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suositukset (liite 3.). Opinnäytetyön kulkua ohjasi yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman teoreettinen viitekehys, jonka mukaan kyselylomake koottiin ja aineiston analyysi toteutettiin. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman keskeiset

ydinkäsitteet ovat yhteiset intressit, yhteinen toiminta ja yhteenkuuluvuuden tunne (Oksanen & Virtanen 2012, 55- 56 ja Pessi & Seppänen 2011, 296). Hyvässä yhteisössä jäsenet ovat tasa-arvoisia keskenään, päätökset tehdään demokraattisesti ja jäsenet kokevat turvallisuuden, luottamuksen ja vastavuoroisuuden tunnetta ja heidän itsemääräämisoikeutensa toteutuu (Jolanki ym. 2017, 12).

Asuinyhteisöjen syntyminen ja kehittyminen on aikaa vievä prosessi, jossa yhteisö muuttuu asukkaiden vaihtuessa ja opetellessa keskinäistä ongelmanratkaisua ja yhteistyötä (Labit 2015). Uusi jäsen pääsee sisälle yhteisöön, kun hän omaksuu yhteisön arvot ja normit (Jaakkola 2015, 25). Kankaan monisukupolvisen asumisen ideariihissä kartoitettiin opiskelijoiden ja varttuneiden yhteistä arvopohjaa, jonka päälle yhteisiä toimintoja voidaan alkaa rakentaa. Asukkaiden tärkeimpiä arvoja olivat ikäraajat ylittävä samanhenkisyyys, sosiaaliset verkostot, avunsaanti tarvittaessa, osaamisen vaihtaminen sekä turvallisuus. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Kankaan monisukupolvisen korttelin asukasvalinnassa on mahdollista kiinnittää huomiota asukkaiden yhteneväiseen arvopohjaan ja vaikuttaa samanhenkisten asukkaiden yhteen muuttamiseen. Asukkailla tulee olla riittävästi yhdistäviä tekijöitä ja yhteistä jaettavaa, jotta yhteisöllisyys voi syntyä. Samanlaiset arvot, samankaltainen tausta tai kulttuuri voi toimia yhdistävänä tekijänä, sen sijaan pelkkä asuinalue ei riitä yhdistämään asukkaita. Yhteisen historian ja paikkaidentiteetin muodostuminen vaatii aikaa, joten asukkaiden nopea vaihtuvuus voi olla yhteisöllisyyden syntymiselle esteenä. (Hirvola 2016, 35-37.) Suuren ikäeron omaavien ihmisten välille tarvitaan vahvaa yhteisen kiinnostuksen kohdetta, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen syntymisen. (Saarenheimo ym. 2014, 105). Jotta sukupolvien välinen ymmärrys voi lisääntyä, tarvitaan luontevia kohtaamispaikkoja, joissa eri ikäryhmät voivat kohdata toisensa tasa-arvoisina. Välitön ja turvallinen ilmapiiri on avainasemassa eri sukupolvien välisen yhteenkuuluvuuden tunteen ja yhteisöllisyyden syntymiselle. (Hohenthal-Antin 2009, 73, 102.)

Opinnäytetyön tuloksena vahvistui, että yhteisöllisyyden synnyttämisessä ja kaiken toiminnan keskiössä tulee olla asukaslähtöisyys ja asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa. Selkeällä tiedottamisella varmistetaan kaikkien asukkaiden tietävän mihin ja miten he voivat vaikuttaa sekä mitä toimintaa ja tapahtumia on tarjolla. Asukkaat on syytä ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Osallisuuden tunne syntyy, kun asukkaat kokevat voivansa vaikuttaa yhteisiin toimintoihin ja omaan asuinympäristöön. (Jolanki ym. 2017, 119- 122.) Myös ohjaajille ja asukkaille osoitetuissa kyselyissä selvisi, että asukkaiden kokema tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tunne vahvistuu

heidän mahdollisuudella vaikuttaa toiminnan sisältöön. Yhteiseen toimintaan on myös helpompi saada osallistujia mukaan, kun toiminta on asukaslähtöistä.

Asukkaalla on mahdollisuus vaikuttaa omaan elinpiiriinsä, jos hän päättää ottaa osaa yhteisönsä toimintaan ja yhdessä on mahdollista vaikuttaa isompiinkin asioihin.

Vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin antaa asukkaalle tunteen siitä, että hän voi hallita asioita omassa elämässään. (Hirvola 2016, 35-37.) Yhteisöllisyyttä edistävä asukastoimikunta aktivoi asukkaita mukaan asuinyhteisöä ja -ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Kaikkien asukkaiden ääni ei kuitenkaan pääse kuuluviin asukastoimikuntien kautta, jolloin asukkaiden kuulemisessa auttaa asukaskyselyt ja asumisohjaajan läsnäolo. Asukkaiden osallisuuden kokemus syntyy pienistä asioista, aloitteisiin nopea reagointi ja kuulluksi tulemisen kokemus ovat oleellisia asukkaiden todellisessa vaikuttamisessa. (Kupari 2010, 2, 15-16, 31.)

Asukaskyselyissä korostui toimivan ja avoimen tiedottamisen merkitys, sillä useilla opiskelijoilla oli vaikeuksia tunnistaa mihin asioihin he voivat vaikuttaa asuinympäristössään ja millä keinoin. Osalla opiskelijoista ei ollut myöskään suurta innostusta osallistua yhteiseen toimintaan ja he kokivat yhteisöllisyyden olevan heikkoa. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että asukkaille täytyy tarjota riittävästi ja tarpeeksi selkeää tiedottamista ja helppoja tapoja vaikuttaa. Tämä voisi innostaa osallistumaan toimintaan myös niitä asukkaita, joilla ei ole kiinnostusta osallistua ja vaikuttaa toimintaan tai asuinympäristöön. Esimerkiksi Jätkäsaaren sukupolvikorttelissa on tiedostettu hyvän tiedottamisen, vaikuttamisen ja toimintaa osallistumisen välinen yhteys. Tiedotusta tekevät korttelivalmentajan lisäksi korttelitiimi, vastuuryhmät sekä viikkotiedotevastaava (Launonen 2016). Ohjaajien kyselyssä ja Nuorisoasuntoliiton tutkimuksessa selvisi, että tiedottaminen tulee olla vuorovaikutuksellista ja molempiin suuntiin toimivaa, joten asukkaiden ilmoituksiin ja aloitteisiin on reagoitava mahdollisimman nopeasti, mikä vahvistaa asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta (Kupari 2010, 46-48).

Ideariihissä asukkaat kokivat monisukupolvisessa asumisessa tärkeiksi arvoiksi turvallisuuden tunteen ja naapuriavun (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Kyselyyn vastanneiden ohjaajien mielestä asukkaiden on helppo pyytää apua, kun talon ilmapiiri on hyvä ja he tuntevat toisensa ja luottavat naapureihinsa. Talon avointa ilmapiiriä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta voidaan vahvistaa selkeiden pelisääntöjen avulla, naapuria tervehtimällä, suvaitsemalla erilaisuutta sekä tarjoamalla selkeitä vaikutusmahdollisuuksia kaikille. Asukkaat nostivat esille sekä asukaskyselyssä että ideariihissä pelisääntöjen tärkeyden, jolloin voidaan vahvistaa asukkaiden tasa-arvoisuutta ja ehkäistä ristiriitoja. Koasin Naapuriviikot-käytäntöä kannattaa hyödyntää Kankaan asuinyhteisössä, jotta naapurit oppivat tuntemaan toisensa.

Opiskelijat ehdottivat ideariihissä ”saa häiritä”-kylttiä oveen kiinnitettäväksi, kun asukkaat toivovat seuraa (Silvennoinen & Saarisilta 2017). ”Saa häiritä”-kylttiä voisi soveltaa myös Aijjoos-hankkeen Kyläluuta-käytäntöeseen (Alanen, Koponen & Nevala 2015, 8) ja kierrättää Kankaan monisukupolvisessa korttelissa talon omaa kyläluuta aina seuraavalle naapurille, jonka ovesta kyltti löytyisi.

Asukaslähtöisyyteen liittyy myös asukkaiden osaamisen, taitojen ja tarpeiden tunnistaminen ja hyödyntäminen. Jätkäsaaren sukupolvikorttelissa yhteisöllisyys perustuu asukkaiden osaamisen hyödyntämiseen ja taitojen vaihtamiseen (Sukupolvien kortteli 2018). Myös ideariihessä asukkaat arvostivat tiedon ja taidon vaihtamista ja monisukupolvisessa asuinyhteisössä osaaminen on hyvin monipuolista. Opiskelijat halusivat auttaa varttuneita eniten tietoteknisissä asioissa, kun taas varttuneet halusivat antaa käytännönläheisempää opastusta esimerkiksi viljelyneuvonnasta tai käsitöistä. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Kankaan monisukupolvikorttelissa voisi kokeilla mahdollisesti myös opiskelijoiden työpankkia, joka perustuisi Homma himaan-hankkeen käytäntöihin, eli opiskelijat saisivat palkkion arkiavun antamisesta naapureille. Työtoiminta tulisi pitää selkeästi erillään vapaaehtoistoiminnasta, kuten esimerkiksi Lipporannan kaupunkiyhteisössä tehdään. Siellä asukkaat voivat valita ja tilata palveluita itselleen yhteisen digiportaalin kautta ja yhteinen toiminta säilyy vapaaehtoisena. (Lipporanta 2018.) Ideariihiin osallistuneet nuoret ehdottivat yhteistyötä oppilaitosten ja eri yhdistysten kanssa (Silvennoinen & Siltasaari 2017), minkä hyödyt havaittiin myös Asuva-hankkeessa. Hyödyntäessä alueen paikallisia toimijoita toiminnan järjestämisessä vahvistetaan toiminnan jatkuvuutta, hyödynnetään käytettävissä olevia resursseja tehokkaasti sekä tavoitetaan uusia asukasryhmiä. (Jolanki ym. 2017, 119-122.)

Tiiviissä asumisyhteisöissä voi ilmetä asukkaiden välisiä ristiriitoja ja ongelmia, joita aiheuttavat esimerkiksi yhteisöjen sisälle rakentuvat yhteisöt, jotka jättävät toiset ulkopuolelle. Vastuu ja tehtävät eivät usein jakaudu tasapuolisesti ja demokraattinen päätöksenteko ja asukkaiden välinen tasa-arvo eivät välttämättä toteudu, mistä voi aiheutua kitkaa asukkaiden välille. (Uusitalo 2005, 91-98.) Avoin kommunikaatio ja selkeä tiedotus voi olla ratkaisu sisäpiiriytymisen ehkäisyyn, tehtävien jakautumiseen ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen. Nuorisokohteissa talkoisiin osallistuminen vaihtelee paljon, mutta myös opiskelijat haluavat pitää talon ja pihan hyvässä kunnossa, jos he ovat saaneet olla vaikuttamassa asuinympäristöönsä ja kokevat alueen omakseen (Kupari 2010, 40). Iän myötä lisääntyvät terveysongelmat ja muistisairaudet ovat haasteina varttuneiden asumisyhteisöissä. Muiden asukkaiden tehtävänä on ratkaista missä määrin yhteisö haluaa sitoutua auttamaan enemmän apua tarvitsevia. (Pedersen 2015.) Ohjaajat

nostivat vastavuoroisuuden ja naapuriavun mahdolliset ongelmat esiin, sillä toisinaan asukkaat voivat uupua auttamaan, jos naapureiden toimintakyky on jo niin heikko, että heidän tulisi olla ulkopuolisen hoivan piirissä. Tähän auttaa ainakin asumisohjaajan herkäät tuntosarvet ja hyvä asukastuntemus, jotta hän voi alkaa suosittelemaan palveluiden hankkimista muualta asukkaan toimintakyvyn niin vaatiessa. Ideariihessä asukkaat arvelivat opiskelijoiden ja varttuneiden liian erilaisten elämänrytmien ja kiinnostustenkohteiden aiheuttavan ongelmia. Yhteisiä mielenkiinnon kohteita löytyi kuitenkin paljon esimerkiksi musiikin, kädentaitojen, urheilun ja ruokailun parista. (Silvennoinen & Saarisilta 2017.) Yhteisten toimintojen toiveet löytyvät Kankaan monisukupolvisen korttelin yhteisöllisyyden tukemisen suosituksista (liite 3.). Ideariihissä yhteisasumisen uhkakuviksi opiskelijat nimesivät naapureiden mahdollisesti tarkkailevan heidän elämäänsä liian tarkasti, kun taas varttuneet näkivät positiivisena naapureiden elämänmenon seuraamisen. Varttuneet puolestaan pelkäsivät mahdollista hyväksikäytön vaaraa, kun heidän toimintakykynsä laskee. (Silvennoinen & Saarisilta 2017). Monisukupolvisessa asumisessa voikin nousta erilaisia näkökulmia ja tapoja elää, joten naapureiden tunteminen, heihin luottaminen, avoin vuorovaikutus ja selkeät pelisäännöt ovat avuksi. Homma himaan hankkeessa nuoret kokivat kokeilun huonoiksi puoliksi työn kohteen olevan liian laaja, vaihtelevan töiden saatavuuden sekä naapureiden korkean kynnyksen pyytää apua (Homma himaan 2018). Jos Kankaan monisukupolvikorttelissa kokeillaan maksullista arkiapua naapureille, niin taustalla on syytä olla erittäin selvät säännöt palveluiden tilaamiselle ja työtehtävien suorittamiselle.

Monisukupolvisessa ja yhteisöllisessä asumisessa on paljon mahdollisuuksia, kun sukupolvien eroavaisuudet koetaan rikkautena ja asukkaat ovat valmiita laajentamaan omia näkökulmiaan ja jakamaan osaamistaan. Asukkaat tarvitsevat yhteisöllisyyden muodostumisen pohjaksi yhteisiä intressejä, arvoja ja toimintoja. Ideariihissä sekä varttuneet että opiskelijat ehdottivat talon asukkaiden yhteiseksi toiminnaksi esimerkiksi erilaisia pelejä, tansseja ja opiskelijavetoisia jumppia. Yhdessä asukkaat voisivat tilata hemmotteluhoitoja, järjestää piirakkatalkoita ja yhteislauluiltoja, harrastaa valokuvausta tai käydä vaikka sieniretkellä. Kankaan monisukupolviseen kortteliin muuttavat asukkaat luovat itse omat pelisääntönsä ja vaikuttavat siihen, millaiseksi talon yhteisöllisyys muodostuu.

Lähteet

Alanen, J., Koponen, M. & Nevala, M.-L. 2015. Hyviä käytäntöjä Aijjoos – hankkeesta. Aijjoos-kumppaanuushanke. I-print Oy.

- Alanen L. 2001. Polvesta polveen. Teoksessa Sankari A. & Jyrkämä J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen: iän sosiologiaa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Biggs, S. & Lowenstein, A. 2011. Generational Intelligence. A Critical Approach to Age Relations. London: Routledge. Teoksessa: Saarenheimo, M., Pietilä, M., Maununaho, S., Tiihonen, A. & Pohjolainen P. 2014. Ikäpolvien taju. Elämäkulkku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa. Vanhustyön keskusliiton julkaisu. Viitattu 21.5.2018.
http://www.vtkl.fi/document/1/1396/7b37447/lkapolvien_taju.pdf
- Boeck, Thilo & Fleming, Jennie & Kemshall, Hazel (2006) The Context of Risk Decisions: Does Social Capital Make a Difference? Forum: Qualitative Social Research 7(1) Art. 17.
- Borgman, M. & Packalen, E. 2002. Parhaat käytännöt työyhteisön kehittämiseen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Ellonen, N. 2008. Tuki ja kontrolli yhteisöllisenä resurssina. Teoksessa: Roivainen, I., Nylund, M. Korkeamäki, H. & Raitakari, S. (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. PS. Kustannus. Juva.
- Evans, S. 2009. "That lot up there and us down here": Social interaction and a sense of community in a mixed tenure UK retirement village, 29(2) Viitattu 24.5.2018.
<http://doi.org/10.1017/S0144686X08007678>
- Halonen, U. 2015. Jason tarina. Keuruun laatupaino KLP Oy. Viitattu 20.11.2017.
http://www.jasoasunnot.com/wp-content/uploads/2015/05/Jason_tarina_0415_e-versio.pdf
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5. uudistettu painos. Helsinki : Edita.
- Helamaa, A. & Pylvänen, R. 2012. Askeleita kohti yhteisöasumista. Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta. Monikko. Moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Asuntosuunnittelu. Julkaisu 6. Tampere. Viitattu 22.5.2018.
https://tutcris.tut.fi/portal/files/3847998/monikko_askeleita_kohti_yhteisoasumista.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1998. Tutki ja kirjoita. 2.- 3. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hirvola, A. 2016. Turvallinen kaupunki. Näkökohtia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen. Suomen ympäristö 4 / 2016. Ympäristöministeriö. Helsinki. Viitattu 27.11.2017.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75153/SY_4_2016.pdf?sequence=1
- Hohenthal- Antin L. 2009. Muistot näkyviksi. Muistelutyön menetelmiä ja merkityksiä. Juva. PS-kustannus
- Hokkanen, L. 2013. Asiakaskansalaisen toimijuus sosiaalityöllisessä asianajossa. Teoksessa Laitinen, M. & Niskala, A. (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino
- Homma himaan, 2018. Viitattu 17.7.2018. <https://www.hommahimaan.fi/mik-on-homma-himaan/>
- Hynynen, R. 2012. Askeleita kohti yhteisöasumista. Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta. Monikko. Moninaisten yhteisöllisten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Asuntosuunnittelu. Julkaisu 6. Tampere. Viitattu 22.5.2018.
https://tutcris.tut.fi/portal/files/3847998/monikko_askeleita_kohti_yhteisoasumista.pdf

Hyyppä, M. T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. PS-kustannus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Hyyppä, M. T. 2005. Me- hengen mahti. PS-Kustannus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Hyväri, S. 2001. Vallattomuudesta vastuuseen. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 3/2001. Vammala. Tietosanoma Oy.

Hämäläinen, J. 2018. Tällaiset ovat liki 400 asukkaan hulpeat yhteistilat– iso Seurahuone, kuntosali, verstaas, oma leffateatteri... Vantaan sanomat. Julkaistu 14.1.2018. Viitattu 11.6.2018. <https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/597699-tallaiset-ovat-likki-400-asukkaan-hulpeat-yhteistilat-iso-seurahuone-kuntosali>

Ilmonen, K. 2004. Sosiaalinen pääoma: uusi ihmeväsite vai käyttökelpoinen hypoteesi. Teoksessa Rahkonen, K. (toim.) 2004. Sosiologisia nykykeskusteluja. Helsinki: Gaudeamus.

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on= Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/ 2017. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Helsinki.

Jaakkola, E. 2015. Yhteisöllisyys syrjäisellä maaseudulla asuvien ikääntyneiden arjessa. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Viitattu 30.5.2018. file:///C:/Users/Henna/Downloads/Jaakkola_Eevi_ActaE_175_pdfA.pdf

Jolanki, O. & Teittinen, O. 2015. Tutkimus: yhteisölliseen asumisoikeusasuntoon muuttaminen— muuttosyyt ja odotukset. Julkaisussa: Jason tarina. Halonen, U. (Toim.) Keuruun laukupaino KLP Oy. Viitattu 27.11.2017. http://www.jasoasunnot.com/wp-content/uploads/2015/05/Jason_tarina_0415_e-versio.pdf

Jolanki, O., Leinonen, E., Rajaniemi, J., Rappe, E., Räsänen, T., Teittinen, O. & Topo, P. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017. Viitattu 22.5.2018. http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/47_ASUVA-loppuraportti+2017_NETTI.indd.pdf/81ebc84d-3636-4314-a2d5-a223b38d30d4?version=1.0

Jyrkämä, J. 2008. Emootiot, toimijuus ja vanhuuden arkitilanteet. Teoksessa: Kokemus ja kokemuksellisuus ikääntyessä. Seminaariesityksiä 26.-27.11.2007. Toim. Heimonen, S. & Syrén, I. Ikäinstituutti, Helsinki

Jyrkämä, J. 2008. Toimijuus, ikääntyminen ja arkielämä – hahmottelua teoreettismetodologiseksi viitekehyyksi. Gerontologia 4/2008

Jyrkämä, J. 2014. Asuminen, koti, toimijuus. Teoksessa Laapio, M.-L. & Hänninen, K. (toim.) Kaikki hyvin kotona? Ikääntyneiden arjen hallinta tuetun asumisen yksiköissä Sininauhaliitto. Viitattu 20.11.2017. http://www.sininauhaliitto.fi/sites/default/files/kaikki_hyvin_kotona.pdf.

Jyväskylän Kangas. 2018. Viitattu 4.3.2018. <http://www3.jkl.fi/blogit/kangasjyvaskyla/>

Jääskeläinen, K., Kääriäinen, J., Miettinen, H. & Peltoniemi, A. 2001. Turvattomuuden kokeminen asuinalueella. Teoksessa Kääriäinen, J. & Lehtinen, J. (toim.): Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä Asukasbarometri 1998 aineiston perusteella. Ympäristöministeriö.

Kangaspunta, S., Aro, J. & Saastamoinen, M. 2011. Yhteisyyden jatkumo. Teoksessa Kangaspunta, S. (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Koskiluoma, K. 2017. Professori Kati Närhi: Tue aitoa osallisuutta. Talentia. kesä 4, 2017. Viitattu 26.9.2017 <https://www.talentia-lehti.fi/professori-kati-narhi-tue-aitoa-osallisuutta/>

Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalisen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 137. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Korkiamäki, R. 2016. Sosiaalinen pääoma käsitteenä ja sosiaalisina käytäntöinä. Teoksessa Roivainen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (toim.): Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. United Press Global.

Kupari, T. Asukasosallisuus nuorisoasunnoissa. 2010. Nuorisoasuntoliitto ry. Viitattu 18.5.2018. http://www.nal.fi/wp-content/uploads/2014/06/Asukasosallisuus_nuorisoasunnoissa_2010.pdf

Kurki L. 2007. Innostava vanhuus: sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kuusisto S., Marjovuola A., Salmi R. & Tummavuori I. 2011. Ryhmätoiminnan mahdollisuuksista. Teoksessa Heimonen S. & Pajunen H. (toim.) Mielen terveys vanhuudessa. Helsinki: Edita.

Labit, A. 2015. Self-managed co-housing in the context of an ageing population in Europe. Urban Research & Practice, 8(1). Julkaisussa: Jolanki, O., Leinonen, E., Rajaniemi, J., Rappe, E., Räsänen, T., Teittinen, O. & Topo, P. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017. Viitattu 22.5.2018. http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/47_ASUVA-loppuraportti+2017_NETTI.indd.pdf/81ebc84d-3636-4314-a2d5-a223b38d30d4?version=1.0

Lipporanta. 2018. Viitattu 17.8.2018. www.lipporanta.fi

Laatuaapinen. 2015. Jyväskylän kangas. Jyväskylän kaupunki. Viitattu 5.11.2017 <http://www2.jkl.fi/kaavakartat/Kankaanlaatuaapinen/Laatuaapinen.pdf>

Laitinen, M. & Niskala, A. 2013. Sosiaalityön suhde asiakkuuteen. Teoksessa Laitinen, M. & Niskala, A. (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino

Launonen, S. 2016. Yhteisessä kerrostalossa autetaan naapuria: ”Löytyisikö jostakin pehmopapukaijaa naamiaisasuun?” Julkaistu: 18.9.2016. Viitattu 11.6.2018. <https://www.is.fi/asuminen/art-2000001261385.html>

Leino, M. 2006. Koulun kautta kansalaiseksi –kollektivismin ja individualismin ristiriita. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen – johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press.

Niemi, O. 2016. Yhteisöllisen asumisen kehittämishanke Kankaan alueella. Jaso-asuntojen hallituksen puheenjohtajan alustus hankkeeseen.

Nivala, E. 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehitys. Snellman instituutin A-sarja. 24/ 2008. Kuopio. Snellman instituutti. Väitöskirja.

Nurmi, L. & Sokka, S. 2016. Johdanto Koasin asukastoimikuntaan. Viitattu 6.12.2017. <https://www.koas.fi/fi/asukkaalle/asukastoimikunta/koulutus-seminaari-liitteet/>

Ojansalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Oksanen, T. & Virtanen, M. 2012. Työyhteisön sosiaalinen pääoma. Teoksessa Oksanen, T. (toim.) Hyvinvointihavaintoja - tutkimustietoa kunta-alalta. Työterveyslaitos. Tammerprint. Tampere.

Oman muotoinen koti, 2017. Viitattu 17.7.2018.
http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/files/2017/12/Oman_muotoinen_koti_loppuesite-1.pdf

Pedersen, M. 2015. Senior Co-Housing Communities in Denmark. Journal of Housing for the Elderly, 29(1–2). Viitattu 24.5.2018. <http://doi.org/10.1080/02763893.2015.989770>

Pessi, A. B. & Seppänen, M. 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa: Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. (toim.) Saari, J. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.

Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa Tutkijan eettiset valinnat. Toim. Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. Tampere: Tammer-Paino.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Purhonen, Semi 2007. Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolvikäsitteestä, sukupolvitietoisuudesta ja suurista ikäluokista. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 251. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Yliopistopaino.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Turja L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala E. & Turja L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva. PS-kustannus.

Rautio, M. 2015. Oletko jo tutustunut Nappi Naapuriin? Kotitalo lehti. Verkkojulkaisu 23.10.2015. Viitattu 16.7.2018.

Ruuskanen, P. 2001. Sosiaalinen pääoma –käsitteet, suuntaukset ja mekanismit. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Ruuskanen, P. (toim.) 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi –näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ruuskanen, P. 2007. Sosiaalisella pääomalla selittäminen. Teoksessa Alanen, L., Salminen, V-M., Siisiäinen, M. (toim.) 2007. Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 11-38.

Saastamoinen M. 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa: Filander K. & Vanhalakka-Ruoho M. Yhteisöllisyys liikkeessä (toim.) Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Saarenheimo, M. (toim.), Pietilä, M., Tiihonen, A. Pohjolainen, P. Maununaho, S. Raitakari, S. & Aarninsalo, L. 2013. Neljän polven treffit. Ikäpolvitoiminnan opas. Viitattu 21.5.2018
http://www.vtkl.fi/document/1/1517/7a62bf2/Neljan_Polven_Treffit_Ikapolvitoiminnan_Opas.pdf

- Saarenheimo, M., Pietilä, M., Maununaho, S., Tiihonen, A. & Pohjolainen P. 2014. Ikäpolvien taju. Elämäkulkku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa. Vanhustyön keskusliiton julkaisu. Viitattu 21.5.2018. http://www.vtkl.fi/document/1/1396/7b37447/ikapolvien_taju.pdf
- Silvennoinen, P. & Saarisilta, J. 2017. Kankaan ikäystävällisen ja yhteisöllisen asumisen työpajojen satoa. 24.4.2017. Opiskelijat ja ikäihmiset. Jamk. Sähköinen kooste.
- Sukupolvien kortteli. 2018. Viitattu 11.6.2018. <http://sukupolvienkortteli.fi/korttelitiimi/>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Kustanneosakeyhtiö Tammi. Helsinki
- Utriainen, T. 2004. Suojaavat kehykset ja alaston kärsimys. Teoksessa Honkasalo M.-L., Utriainen, T. & Leppo, A. (toim.) Arki satuttaa. Kärsimyksiä suomalaisessa nykypäivässä. Tampere: Vastapaino
- Uusitalo, L. 2005. Oma ja yhteinen hyvä – ovatko kuluttajat myös kansalaisia? Teoksessa Niiniluoto, I. & Sihvola, J. (toim.) Nykyajan etiikka. Keskusteluja ihmisestä ja yhteisöstä. Tampere: Tammer-Paino.
- Vaarama, M. 2013. Kaikenikäisille Hyvä Suomi. Sukupolvipolitiikalla sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään hyvinvointiyhteiskuntaan. THL – Työpaperi 18/2013. Viitattu 16.5. 2018. <http://docplayer.fi/103817-Marja-vaarama-tyopaperi-kaikenikaisille-hyva-suomi-sukupolvipolitiikalla-sosiaalisesti-ja-taloudellisesti-kestavaan-hyvinvointiyhteiskuntaan.html>
- Vanhalakka-Ruoho, M. 2014. Toimijuus elämäkulussa – ohjaustyön perusta? Aikuiskasvatus 3/2014
- Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. PS-kustannus. Juva
- Vuorenmaa, M. 2016. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuus palveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 14.11.2016. Viitattu 7.10.2017. www.slideshare.net/THLfi/lasten-nuorten-ja-perheiden-osallisuus-palveluissa
- Yhteisöllisyys Koassilla. n. d. Viitattu 6.12.2017. <https://www.koas.fi/fi/koas-living/koas-kotiapurinki/>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake ohjaajille

SAATEKIRJE OHJAAJILLE

18.6.2018

Hei,

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (AMK) sosionomiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan yksikössä. **Teen opinnäytetyötä Jyväskylässä Kankaan alueella toteutettavaan (2017-2020) yhteisölliseen monisukupolvisen asumisen kehitys- ja kokeiluhankkeeseen.**

Hankkeen toteuttajatahot ovat Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso ja Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö Koas. Lisäksi hankkeessa ovat mukana Kankaan alueen kehittämishanke, yksityinen päiväkotiki ja Asumisen rahoitus- ja kehityskeskus ARA.

Monisukupolvinen kortteli toteutetaan siten, että opiskelijoille ja varttuneille rakennetaan erilliset asuintalot, joista on esteetön kulku yhteiskäytössä oleviin yhteisiin tiloihin ja piha-alueeseen. Kortteliin rakentuu myös yksityinen päiväkotiki, jonka tiloja ja pihaa voidaan hyödyntää yhteiskäyttöön iltaisin ja viikonloppuisin.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on vahvistaa Kankaan monisukupolvisen korttelin asukkaiden yhteenkuuluvuutta, osallisuutta ja toimijuutta omassa asuinympäristössä ja sitä kautta lisätä sosiaalista pääomaa. Tämän työn tavoitteena on kehittää yhteisöllisyyttä tukevia menetelmiä varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumisen tueksi. Tuotoksena syntyy yhteisöllisten menetelmien suositukset.

Kerään tietoa miten monisukupolvisissa/ yhteisöllisissä asumiskohteissa synnytetään yhteisöllisyyttä ja miten yhteisöllisyyttä ylläpidetään? Kysymysten tavoitteena on selvittää millä menetelmillä voidaan tukea varttuneiden ja opiskelijoiden yhteisasumista.

Pyydän vastaamaan ohessa olevaan kysymyslomakkeeseen.

Kyselyn vastaamisaika on 18.6.-8.8.2018

Kiitän teitä vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin

Henna Autio

KYSELYLOMAKE OHJAAJILLE

Kankaan monisukupolvisen asumisen kehittämishanke 2018

Asumiskohteen nimi, jossa vastaaja työskentelee

YHTEISET INTRESSIT

1. Millaisia yhteisiä intressejä asukkailla on tunnistettu?
2. Miten yhteiset intressit on tunnistettu?
3. Miten asukkaiden päätöksenteko toteutetaan?
4. Miten asukkaiden tasa-arvo on huomioitu?
5. Mihin asukkaat voivat vaikuttaa omassa elinpiirissään?
6. Miten asukkaat voivat vaikuttaa alueen yhteisiin asioihin?
7. Miten asukkaiden kuulluksi tulemisen tunnetta vahvistetaan?

YHTEINEN TOIMINTA

1. Miten yhteiseen toimintaan innostetaan mukaan?
2. Millaisia yhteisiä toimintoja asukkailla on?
3. Miten asukkaiden osaamista hyödynnetään?
4. Miten vastavuoroisuus toteutuu?
5. Miten vastuu ja velvollisuudet jaetaan?
6. Miten asukkaiden välisistä ristiriidoista sovitaan?
7. Miten viestintä ja tiedotus yhteisestä toiminnasta toteutetaan?

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE

1. Miten me-henkeä vahvistetaan?
2. Miten asukkaiden keskinäistä luottamusta edistetään?
3. Miten asukkaiden turvallisuuden tunnetta vahvistetaan?
4. Miten vertaistukeen ja naapuriapuun kannustetaan?

ASUINYMPÄRISTÖ

1. Miten asuin ympäristö mahdollistaa yhteistä toimintaa?
2. Miten asuin ympäristö rajoittaa yhteistä toimintaa?
3. Millaiset reitit tai tilat mahdollistavat asukkaiden kohtaamisen?

MUITA NÄKÖKULMIA TAI KOKEMUKSIA YHTEISÖLLISESTÄ ASUMISESTA?

Liite 2. Kyselylomake asukkaille

SAATEKIRJE ASUKKAILLE

19.6.2018

Hei,

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (AMK) sosionomiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan yksikössä. **Teen opinnäytetyötä Jyväskylässä Kankaan alueella toteutettavaan (2017-2020) yhteisölliseen monisukupolvisen asumisen kehitys- ja kokeiluhankkeeseen.**

Hankkeen toteuttajatahot ovat Varttuneiden asumisoikeusyhdistys Jaso ja Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiö Koas. Lisäksi hankkeessa ovat mukana Kankaan alueen kehittämishanke, yksityinen päiväkotiki ja Asumisen rahoitus- ja kehityskeskus ARA.

Monisukupolvinen kortteli toteutetaan siten, että opiskelijoille ja varttuneille rakennetaan erilliset asuintalot, joista on esteetön kulku yhteiskäytössä oleviin yhteisiin tiloihin ja piha-alueeseen. Kortteliin rakentuu myös yksityinen päiväkotiki, jonka tiloja ja pihaa voidaan hyödyntää yhteiskäyttöön iltaisin ja viikonloppuisin.

Kerään tietoa miten monisukupolvisissa/ yhteisöllisissä asumiskohteissa synnytetään yhteisöllisyyttä ja miten yhteisöllisyyttä ylläpidetään?

Pyydän vastaamaan ohessa olevaan kysymyslomakkeeseen.

Kyselyn vastaamisaika on 18.6.-8.8.2018

Kiitän teitä vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin

Henna Autio

KYSELYLOMAKE ASUKKAILLE

Kankaan monisukupolvisen asumisen kehittämishanke 2018

YHTEISET MIELENKIINNON KOHTEET

8. Millaisia asuinympäristöön liittyviä mielenkiinnon kohteita teillä on?
9. Miten päätöksenteko toteutetaan asuintalossanne?
10. Koetteko olevanne tasa-arvoisessa asemassa muihin asukkaisiin nähden?
11. Mihin voitte vaikuttaa omassa elinpiirissänne?
12. Miten voitte vaikuttaa alueen yhteisiin asioihin?

YHTEINEN TOIMINTA

8. Millaisia yhteisiä toimintoja teillä on asukkaiden kesken?
9. Miten yhteiseen toimintaan innostetaan mukaan?
10. Hyödynnetäänkö teidän osaamista ja taitoja yhteiseksi hyväksi?
11. Miten vastuu ja velvollisuudet jaetaan?
12. Miten asukkaiden välisistä mahdollisista ristiriidoista sovitaan?

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE

5. Miten yhteishenki ilmenee?
6. Onko teillä luottamuksen tunnetta naapureihin?
7. Mikä vahvistaa turvallisuuden tunnetta asumisessa?
8. Saatteko vertaistukea ja apua naapureilta?

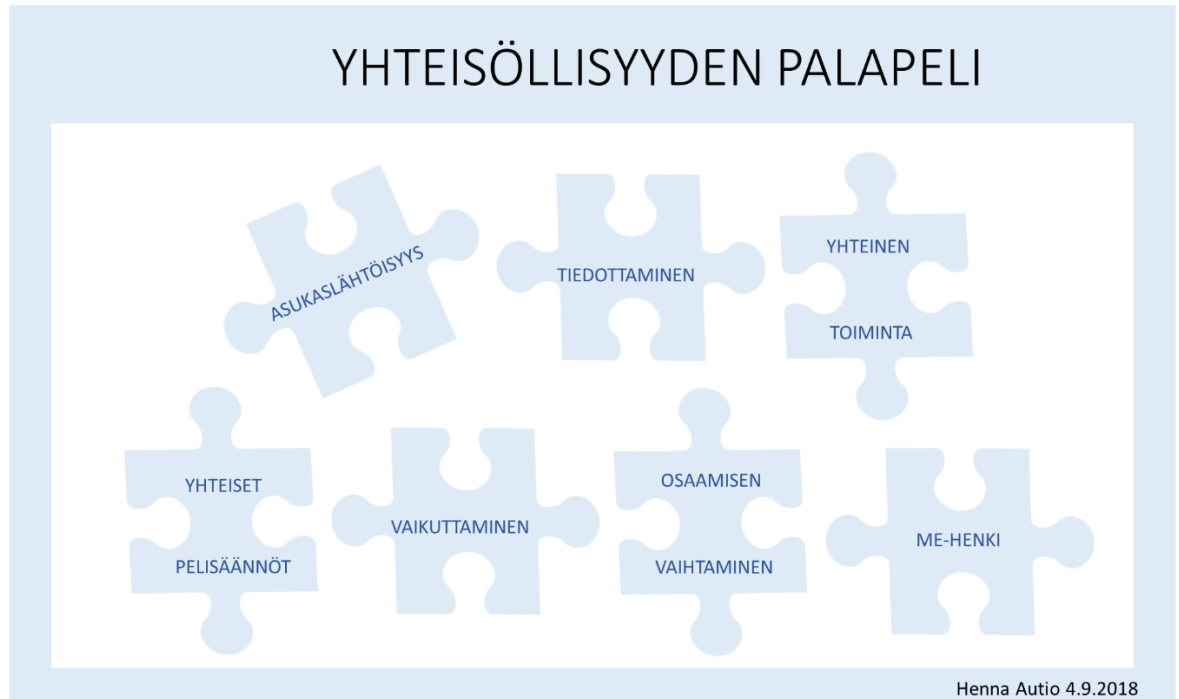
ASUINYMPÄRISTÖ

4. Miten asuin ympäristö mahdollistaa yhteistä toimintaa?
5. Miten asuin ympäristö rajoittaa yhteistä toimintaa?

MUITA HUOMIOITA JA HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ YHTEISÖLLISESTÄ ASUMISESTA:

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Liite 3. Kankaan yhteisöllisyyden tukemisen suositukset

PERIAATTEET

ASUKASLÄHTÖISYYS

Toiminnan tulee olla asukkaista lähtöisin, heidän tulee osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Asukaslähtöisyys vahvistaa asukkaiden osallisuuden ja toimijuuden kokemusta.

YHTEISET PELISÄÄNNÖT

Kaikilla asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa yhdessä sovitaviin talon sääntöihin, joita noudattamalla ehkäistään ristiriitoja. Pelisäännöt on syytä tarkistaa säännöllisin väliajoin asukkaiden vaihtuessa.

VAIKUTTAMINEN

Asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa talon yhteisiin toimintoihin ja hankintoihin. Asukastoimikunnan lisäksi kaikille asukkaalle järjestetään helppoja vaikuttamisen väyliä esimerkiksi verkkopohjaisten ja kotiin jaettavien kyselyiden muodossa.

ME HENKI

Vapaaehtoiset asukaskummit voivat ottaa uudet asukkaat vastaan ja perehdyttää heidät talon tavoille. Asukaskummeissa olisi hyvä olla sekä vartuneita että opiskelijoita, jotta monisukupolvinen vuorovaikutus pääsee syntymään heti alusta alkaen.

Asukkaille pitäisi olla itsestään selvää, että naapuria tervehditään kohdatessa ja erilaisuutta pyritään suvaitsemaan.

TIEDOTTAMINEN

Asukkaat saavat riittävän paljon ja riittävän selkeää tiedottamista yhdessä sovitusta tiedotuskanavista, joita voivat olla esimerkiksi sähköposti, ilmoitustaulut, sosiaalinen media tai muu sähköinen tiedotusala.

Asukkaille tiedotetaan ajankohtaisista yhteistä asioista, toiminnoista ja tapahtumista sekä vaikuttamismahdollisuuksista.

Myös asukkaat voivat tiedottaa toinen toisiaan ja vastuuryhmät tiedottavat omista toiminnoistaan.

Korttelin asukkailla olisi hyvä olla käytössään yksi digipalvelu, jonne tiedottaminen ja palvelut kootaan.

VASTUUN JAKAMINEN

Asukkaat voivat muodostaa erilaisia vastuuryhmiä, kuten viherryhmä, joka huolehtii talon viherkasveista. Ryhmillä tulee olla myös valta päättää toiminnasta itsenäisesti yhdessä sovitujen sääntöjen puitteissa.

Talkoisiin saa osallistujia mukaan parhaiten, kun niiden yhteydessä on palkkioksi myös muuta mukavaa yhteistä toimintaa.

KÄYTÄNNÖSSÄ

OSAAMISEN VAIHTAMINEN

Asukkaiden taitoja ja osaamista hyödynnetään esimerkiksi harrasteryhmien ohjaamisessa ja naapurivuorossa.

Asukkailla on mahdollisuus tarjota omaa osaamistaan naapurin avuksi tai yhteiseen hyvään esimerkiksi Naapuripu-applikaation kautta.

TYÖPANKKI

Asukkaat voivat tarjota ja ostaa toisiltaan yhdessä sovittujen sääntöjen mukaisesti arkiapua ja palveluita, kuten ikkunoiden pesua tai remontointia. Digitaalisesta portaalista löytyvä työpankki tulee pitää selkeästi erillään vapaaehtoista naapurivuorosta, jotta vältytään mahdollisilta ristiriidoilta ja väärinymmärryksiltä.

VAPAAEHTOISTEN HYÖDYNTÄMINEN

Yhteistä toimintaa suunniteltaessa kannattaa hyödyntää sekä talossa asuvien että talon ulkopuolisten vapaaehtoisten osaamista. Heillä tulee olla valta vaikuttaa toimintaan ja vastuun ja velvollisuuksien täytyy pysyä kohtuullisina, etteivät vapaaehtoiset kuormitu liikaa.

YHTEISET PALVELUT JA YHTEISTYÖTAHOT

Asukkaat voivat tilata esimerkiksi yhteisen personal trainerin, joka voisi kiertää myös muissa Kankaan alueen kuntosaleissa.

Oppilaitoksista voi pyytää esimerkiksi hieroja- tai kosmetologiopiskelijoita hemmotteluihin. Alueen oppilaitosten opiskelijoita voi pyytää myös ryhmien ohjaamiseen.

Yhdistyksille voi tarjota yhteistiloja, joissa järjestettävään ryhmätoimintaan talon asukkaat saavat osallistua.

KIERTOTALOUS

Asukkaat voivat päättää mitä yhteisiä hankintoja talolle tehdään ja miten yhteiskäytössä olevia tavaroita lainataan. Virtuaalisen kirpputorin lisäksi talossa voi olla myös konkreettinen paikka, jonne voi viedä hyväkuntoista lahjoitustavaraa.

Asukkaat voivat viedä yhteistiloissa oleviin jääkaappeihin ylijäämääruokaa yhteiseen jakoon, ettei sitä tarvitse heittää roskiin.

KANKAAN KYLÄLUUTA

Asukkaat voivat merkitä ovensa ”kyläluuta”-tarralla, jos he talossa kiertävä kyläluuta on heille tervetullut. Kyläluudan tai vastaavan maskotin on tarkoitus kierrättää mahdollisimman monessa kodissa ja asukkaat voivat kirjoittaa omat terveisensä luudan mukana kulkevaan kirjaan. Kyläluudan luovutetaan seuraavalle aina naapurin kyläilyn yhteydessä. Kyläluudan kotiinpaluujuhlat voidaan järjestää, kun luuta on kierrätetty kaikki merkityt kodit.

YHTEISET TOIMINNOT

Toiminnan tulee olla asukaslähtöistä ja vapaaehtoista, asukkaille ei saa tulla painostuksen tunnetta osallistua toimintaan.

	Opiskelijoiden ideat	Yhteiset ideat	Varttuneiden ideat
Osaamisen jakaminen	Digikummit, ATK-iltamat, älypuhelimien opastus, netti-IT tuki, jonka voi yhdistää opintoihin.	Lemmikkien- ja lastenhoitoapua	Taitopajat, perinteet ja kansanviisaus, renkaavaivato, eri kielten keskustelukerhot, yrttien hyödyntämisen tietous, käsitöiden ja nikkarointitaitojen opettamista, viljelyneuvontaa ja kokkikerhoja.
Pelit		Tietokilpailut ja yhteiset pelit sisällä ja ulkona. Konsolipelit, shakki ja lautapelit.	
Liikunta	Jooga	Tanssit, kuntosalit, opiskelijajevotiset jummat ja liikuntapiirit sekä yhteislenkit ja pyöräily. Vuodenaikojen mukaan vaihtuvat talkoot, lume- ja harvointi.	Hiihto- ja luistelukoulu, hiihtolatu talon ympäri, pulkkamäki ja uimahalliretki. Sadonkorjuu oman pihan sadosta.
Hyvinvointi		Luksusaunavuoro, spa-tunnelmaa, hierontaa ja hoitoja.	Kampaamopalvelut.
Musiikki	Soita jos osaat ilta ja laulunopetus	Korttelikuoro, yhteislauluilat ja karaoke.	Musiikkineuvontakerhot
Ruokailu	Yhteinen puuroaamainen, säilöntätalkoot pihan sadosta, luomuruokapiiri, grillijuhlat, ruokaa eri maiden tyyliin, viinikerho ja tähde ruoka jakoon	Kokkikerho, piirakkatalkoot ja syödään yhdessä-päivä.	Päiväkahvit yhdessä, pop up ravintola ja munkkitalkoot
Käsityöt ja taide	Ompelu korjaus ja opastus, tähtitiedekerho, tuunaustuokiot, Kankaan oppilaitosten opiskelijoiden hyödyntäminen ohjaajina, teatteriryhmä, remonttipäivä ja askartelu eri juhlahyviksi	Valokuvauskerho, taide- ja käsityökerhot sekä lukupiiri, runo- ja sanataide	Nikkarointipiiri ja keskustelukeho.
Tapahtumat ja retket	Kirppis- ja kierrätyspäivä, kaljakellunta ja risteily	Märjätus ja sieneystys, kalastus, elokuvailat ja urheilukisakatsomot.	Tori- ja teatteriretki, konsertit ja messut
Juhlat	Säännölliset grilli-illat		Joulumyyjäiset, talvirieha, sadonkorjuujuhla, joului- ja juhannusjuhla, joululahjojen vaihto sekä istutuslaatikoiden kyly
Muut yhteistoiminnan toiveet	Tutustumis-illat puolivuositain, kun KOASILLA vaihtuu asukkaat, virtuaalimatkustus ja reissukuvien jakaminen, kielikurssit, perinteiden jakaminen, muutto- ja kuljetusapu, palveluiden vaihto sekä autonkorjaus ja pyörien kevät huolto	Yhteisluennot, monikulttuurisuus	Naapuripu, lehdet kierto, roskankeruu, pihakirppis, yökyläily, pyjamabileet, vapaaehtoinen palvelurinkitoiminta, kierrätysneuvonta, mahdollisuus ostaa palveluita yhdessä ja siivoustalkoot